

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.041 Германські
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська,
освітньої програми "Переклад з англійської мови та другої
іноземної українською"

ОДЕСА
Букаєв Вадим Вікторович
2024

УДК 821.111'25(072)

П691

Укладачі:

О. П. Матузкова, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії та практики перекладу ОНУ імені І. І. Мечникова;

О. С. Гринько, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу ОНУ імені І.І.Мечникова;

Ю. А. Чернова, викладач кафедри теорії та практики перекладу ОНУ імені І.І.Мечникова.

Рецензенти:

Н. Ю. Голубенко, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри німецької філології ОНУ імені І. І. Мечникова;

М. Д. Марінашвілі, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри французької філології ОНУ імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету романо-германської філології ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол № 1 від 30.08.2024 р.*

П691 **Практика** перекладу з англійської мови : метод. посібник до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньої програми "Переклад з англійської мови та другої іноземної українською" / уклад.: О. П. Матузкова, О. С. Гринько, Ю. В. Чернова. Одеса : видавець Букаєв Вадим Васильович, 2024. 116 с.

Методичний посібник до практичних занять та самостійної роботи містить рекомендації, інструкції, поради для виконання практичних завдань та самостійних робіт. Він також може бути корисним для осіб, які удосконалюють свої навички в галузі теорії та практики перекладу та знання англійської мови.

УДК 821.111'25(072)

© Букаєв Вадим Вікторович, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
Тема 1. Основи професійного підходу до письмового перекладу.....	7
Тема 2. Передперекладацький аналіз тексту.....	13
Тема 3. Процес письмового перекладу.....	22
Тема 4. Переклад з англійської: камені спотикання для перекладачів-початківців.....	30
Тема 5. Переклад англійського підмета	36
Тема 6. Переклад англійського пасивного зворота	42
Тема 7. Переклад препозитивних атрибутивних словосполучень	46
Тема 8. Переклад інфінітивних зворотів	51
Тема 9. Переклад дієприкметникових зворотів: об'єктного, суб'єктного та незалежного	57
Тема 10. Особливості перекладу текстів офіційно-ділового стилю. Переклад інструкції.....	62
Тема 11. Особливості перекладу з аркуша. Переклад анотації	72
Тема 12. Переклад брошури. Особливості передачі реалій системи освіти.....	78
Тема 13. Газетно-публіцистичний стиль. Переклад газетно-журнального інформаційного тексту.....	87
Тема 14. Переклад неологізмів у газетно-журнальних текстах.....	102
Тема 15. Практика перекладу з аркушу.....	109
Рекомендована література	113

ПЕРЕДМОВА

Даний методичний посібник з теорії та практики перекладу з англійської мови українською було розроблено спеціально для здобувачів та викладачів відділення переклад Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Правильний переклад – це результат не тільки досконального знання мов, але й, перш за все, знання теорії та практики перекладу, що дає змогу обрати правильну перекладацьку стратегію. Вміле слідування таким «законам» й відрізняє професійний переклад від адекватного або учбового. Під час пошуку перекладацьких рішень та вибору оптимального варіанту професійний перекладач має чітко знати вимоги до його/її перекладацької діяльності та до тексту перекладу. При цьому він/вона керуються перш за все теоретично обґрунтованими аргументами, виробленими практичними навичками та вже потім покладаються на свою інтуїцію. Вміння знаходити та застосовувати на практиці такі аргументи передбачає наявність певної теоретико-методологічної бази.

Мета посібника – дати перекладачам-початківцям необхідну на даному етапі теоретичну базу для оволодіння практикою перекладу на професійному рівні. У посібнику надаються базові відомості з теорії перекладу як загального, так і прикладного характеру, які містять рішення найбільш частотних проблем, що виникають в процесі професійної перекладацької діяльності. Отримані знання відпрацьовуються на практиці – шляхом перекладу спеціально підібраних та адаптованих текстів та вправ. Розглядаються не тільки лінгвістичні проблеми, але й питання соціокультурного плану.

Теоретичні питання викладені у максимально простому та зрозумілому форматі, без зайвих та складних теоретичних міркувань, ілюстровані прикладами з сучасних авторитетних словників, художньої та публіцистичної літератури, друкованих та електронних видань, а також з нашого перекладацького досвіду. Надаються також вправи та тексти актуальної тематики для відпрацювання практичних навичок письмового перекладу та перекладу з аркушу. Усе це створює певну систему базового рівня навчання та володіння професійним перекладом з англійської на українську мову.

Посібник розроблено у відповідності до вимог робочої програми по практиці перекладу для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. В основі

програми є системний підхід до вивчення перекладу та закріплення знань на матеріалі тем загальногуманітарної значущості.

У кожному розділі розглядаються теоретичні питання прикладного характеру та надаються вправи та/або три тексти для практики перекладу. Тексти являють собою скорочені варіанти автентичних матеріалів, опублікованих у сучасній періодичній пресі або розміщених у мережі Інтернет. Тексти також адаптовані із урахуванням базового рівня студентів, найбільш повного відображення перекладацької проблеми, повторення вже вивчених питань, а також максимального наповнення тематичними словами та виразами. Чому саме три тексти у кожному розділі? Студенти, як відомо, народ винахідливий, тому кожна з трьох груп отримує «свій» текст для письмового перекладу. Інші тексти даного розділу потім використовуються усіма групами для перекладу з аркушу.

Тематика текстів та вправ не обмежується рамками окремого розділу – ми свідомо відійшли від тематичного структурування розділів посібника – та включає такі теми як: Здоров'я (Медицина), Освіта, Професія-перекладач, Сучасні інформаційні технології та переклад, Захист навколишнього середовища, ООН та інші неурядові організації.

У кінці посібника наводиться список використаної літератури.

Даний посібник – плід більш ніж тридцятирічного досвіду викладання практики перекладу у вищій школі. Сподіваємося, що він виявиться корисним для майбутніх перекладачів, а також для спеціалістів, які мають відношення до перекладацької діяльності та прагнуть бути в курсі сучасних тенденцій у сферах їх спеціалізації, а також усім тим, хто цікавиться перекладом та практичним вивченням мов.

**Translation
unfortunately is
something you learn
only by doing**

**William Weaver,
Translator of «The Name of the Rose»**

ТЕМА 1

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО ПІДХОДУ ДО ПІСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Translation takes time, care and thought

A.Duff "Translation"

Що таке професіоналізм у перекладі

Будь-який професіоналізм починається з розуміння того, що необхідною складовою роботи високої якості є сумлінне та творче відношення до неї.

Здатність перекладати професійно не є вродженою. Талант перекладача та мистецтво перекладу народжуються не тільки інтуїцією, «еврікою» чи впавшим на голову яблуком. **Професіоналізм** у перекладі це скоріш інтуїтивна здатність правильно вирішувати перекладацькі проблеми на основі певних знань та вмінь.

Звичайно, ступінь прояву таких здібностей значною мірою залежить від індивідуальності перекладача, характеру його мислення та психологічного типу. Можливо, талановиті люди зможуть скоріше та легше досягти визначних результатів у перекладацькій діяльності. Однак, психологи, методисти, теоретики та практики, що займаються проблемами перекладу, згодні, що навички професійного перекладу не є привілеєю лише талановитих від народження людей. Професійному перекладу можна та потрібно навчатися. Але є важлива умова – жертвове ставлення до праці та безжальне до себе.

Професійний підхід до перекладу забезпечує бажаний результат – рівноцінний текст перекладу. І не тільки забезпечує, але й передбачає розуміння того, що власне потрібно вважати гарним та правильним (згідно з В.Н.Комісаровим) професійним перекладом и те, чого потрібно прагнути при створенні власної перекладацької стратегії. Тобто, в загальних рисах (не вдаючись до обговорення теоретичних моментів, більш доречних при написанні фундаментальних підручників з теорії перекладу) переклад вважається професійним, якщо він

- залишає зміст та структуру оригінального тексту відносно незмінною;
- зберігає стиль та манеру викладу тексту оригіналу;
- написан з урахуванням лексико-граматичних та стилістичних норм мови перекладу;
- зберігає етнокультурне забарвлення;

- відповідає сподіванням учасників комунікації, таких як автор та читач тексту перекладу;
- зберігає функціонально-стильові домінанти мови оригіналу;
- є зв'язним мовним цілим;
- не має перекладацьких “відсебеньок”;
- читається так же легко, як і оригінал;
- є відредагованим та готовим до публікації.

З чого починається переклад

Озброївшись знанням того, яким має бути наш переклад, повернемося до початку. А спочатку було...**розуміння**. Так, саме воно є важливим для перекладача. Це потім, на наступному етапі відтворення тексту оригіналу, ви будете «битися» із словом та марнувати купу паперу. Першим етапом є **осмислення оригінального тексту**.

Однак, розуміння перекладача дещо відрізняється від розуміння в інших видах комунікації своєю глибиною та остаточністю. Стратегія перекладача, згідно з В.Н.Комісаровим, будується на розумінні того, що будь-яка частина тексту може містити скриті або явні перекладацькі проблеми. Саме тому потрібно поважати оригінальний текст та не допускати бездумних рішень.

Професійний перекладач який є посередником між автором та читачем докладає максимум зусиль щоб правильно зрозуміти текст оригіналу та виявити скриту позамовну інформацію носієм якої часто виступають імена історичних осіб, біблейські, історичні та літературні алюзії тощо. Розуміння таких реалій складає основу фонових знань та допомагає розшифрувати контекст. У перекладацькій практиці казуси дуже часто стаються саме через невміння побачити чи зрозуміти реалію. Цікавий приклад наводить Л.С.Бархударов в статті “Що потрібно знати перекладачеві”:

Реалія *state flag* означає прапор штату, один із атрибутів символіки штату. У південних штатах прапор штату іноді протиставляється національному прапору США. У перекладі оповідання американської письменниці Гарпер Лі “Вбити пересмішника” фраза *Mrs. Merryweather would mount the stage with the state flag* дана як *Місіс Мерріуезер розгорне державний прапор Америки*, що змінює ідейний сенс даного епізоду, який є важливим в контексті всього оповідання.

Тобто для перекладача, особливо при перекладі публіцистичних та художніх текстів, смисл тексту складається не тільки з лексичних та граматичних значень окремих знаків, але й представляє собою результат взаємодії останніх з тим, що хотів сказати автор, які додаткові смислові

нюанси він вклав в мовні значення. Перекладач має розуміти та відчувати емоції, а також бачити образи у тексті.

Поради починаючим перекладачам

Перша порада є результатом усього вищесказаного: ви маєте навчитися **розуміти текст як перекладач**. Друга порада полягає в тому, щоб **навчитися критично відноситися до себе та своїх дій**. Якщо оригінал здається вам дивним, незрозумілим чи без усякого смислу, причиною цього є не помилковість рішень автора, а недостатність знань перекладача. Головні вороги перекладача це самоомана та самовпевненість.

Існує одне неписане правило: чим менше людина має знань та внутрішньої культури, тим більш самовпевненою вона є і тим менш прислухається така людина до чужої думки. Ще однією важливою умовою професіоналізму перекладача є обмін досвідом. Тому третя порада звучить так: **коли ви працюєте над перекладом, особливо научно-технічним, не бійтеся радитися з більш досвідченими перекладачами, спеціалістами по темі перекладу, літературознавцями, із вдячністю приймайте поради редактору, який, не тільки виправить вас, а й зможе направити та навчити**.

Ще одним наслідком самовпевненості перекладача є ложне знання. Слово чи вираз здаються знайомими, а зазирнути до словнику банально лінки і, як результат, це призводить до перекладацьких казусів, подібних тому, який описав А.Д.Швейцер:

“В перекладі автобіографічна книга відомої американської тенісистки Алтеї Гібсон називається “Я завжди бажала стати кім-то”. Між тим, англійська назва звучить *I Always Wanted to be Somebody*. Однак, слово *Somebody* у переносному значенні означає “людина з високим статусом”, що дає підказку до правильного перекладу книги “Мене завжди хотілося вибитись в люди”.

Тому четверта порада – **довіряй, але перевіряй**. Особливо це стосується так званих хибних друзів перекладача (*Translator's False Friends*), які часто «зраджують» або «підводять» навіть професійних перекладачів.

Наступна порада логічно пов'язана із вище описаними, а саме з проблемою перекладацького розуміння: **перед початком перекладу прочитайте весь текст до кінця**.

Яскравий приклад, що ілюструє цей тезис, наводить перекладачка та редакторка художньої літератури Р.Райт-Ковальова, розповідаючи про те, як перекладали трилогію американського письменника В.Фолкнера. Перша книга трилогії називається “Селище”:

У цьому романі вперше з'являється персонаж усієї трилогії Юла Ворнер. Вона ще дитина, рано дозріла дівчина, лінива, пасивна, повільна. Перекладачі роману упустили, що ця дівчина буде майбутньою “Сленою Троянською” - втіленням вічної жіночності, майже язичницьким божеством. Через цю недбалість лексика була зниженою, та образ майбутньої “Слени Троянської” було спрощено. ...Ми обговорили образ Юли, так би мовити, зробили її портрет в усіх деталях, та відразу з'явилася нова інтонація, інший набір слів: губи стали не “товсті”, а “пухкі”, хо́да не “ледача”, а “неспішна”, шкіра не “безбарвна”, а “матова”. Ніяких вільністей ми собі не дозволили, але англійською *husky voice* може відноситися і до матросу напідпитку (тоді це “хрипкий голос”), і до чарівної красуні - тоді голос може стати, зважаючи на контекст, “грудний, здавлений, глухий, придушений чи навіть невиразний”. І завдяки тому, що ці талановиті перекладачі за порадою редактора побачили цю неусмішливу, повільну та спокійну красуню саме так, як її бачив Фолкнер, підбір слів пішов по-іншому, «правильному», руслу, та Юла побачила світ “волооким взором”, а не “коров'ячими очима”.

Професійні перекладачі-практики рекомендують починати переклад з прочитання тексту оригіналу від початку до кінця, не зупиняючись на складних та незрозумілих місцях, позначаючи слова, вирази, терміни, які ви не знаєте або ті, у яких ви не впевнені. Деякі перекладачі одночасно фіксують вдалі на їх погляд перекладацькі рішення, які часто приходять в голову саме при першому прочитанні тексту без зупинок. Прочитання тексту від початку до кінця не буде марнуванням часу. Кожен з вас може пригадати як він довго сидів над тяжким чи незрозумілим словом, виразом або цілим текстом, а потім помічав що у наступному абзаці є пряме чи непряме пояснення.

Однією з необхідних умов професійного підходу до перекладу є завчасна підготовка до нього, тому, **прочитав оригінал, ознайомтеся з додатковою інформацією про предмет вихідного повідомлення**, тобто паралельними текстами на мові перекладу. Так звані тексти -помічники, справочники, енциклопедії, дані електронних словників полегшують процес пошуку еквівалентів наявних термінів, які часто не вказуються навіть у словниках, а також пояснюють незрозумілу інформацію у тексті оригіналу. Я можу навести приклад із власної педагогічної практики. На занятті з практики перекладу серед студентів третього курсу виникла дискусія про те яким чином краще перекласти термінологічний вираз *mainframe computers* у реченні *For decades Systran's machine translation technology was available only to U.S. and European government agencies and other public institutions via mainframe computers*. Деякі студенти, посилаючись на визначення слова *mainframe* в Oxford Reference Dictionary – *(often attrib.) a large computer system* – пропонували варіант «великі ЕОМ». Інші студенти, спираючись на дані не менш авторитетного словника під редакцією Апресяна, – «*комп'ютер звичайних розмірів (про ЕОМ, на відміну від міні- та мікроЕОМ)*» – наполягали на цьому. Виник ще один варіант, який один із студентів знайшов в інтернеті – «т.з.внутрішній ком'ютер». Що робити викладачеві, що грає в такому

випадку роль «третейського судді»? На допомогу прийшов текст статті «Вічна бізнес машина» (журнал «Підсумки»), а точніше одне речення, яке я процитувала студентам «Як відомо, у 70-х роках проти ІВМ вівся антимонопольний процес, настільки сильним був вплив компанії на ринку мейнфреймів – гігантських комп'ютерів, які займали цілі кімнати». Таким чином, текст-помічник допоміг визначити правильний переклад.

Наводячи вище приклад про використання комп'ютерних даних у якості додаткових матеріалів чи текстів помічників, я вважаю за необхідне зупинитися на проблемі комп'ютеризації перекладу. Останнім часом все частіше можна зіткнутися з думкою, що електронні словники, електронні перекладачі та інтернет значно підвищують продуктивність та ефективність праці перекладача, якість перекладу та терміни його виконання. Паперові словники при цьому розглядаються як часо- та енергоємні пережитки минулого. Я маю погодитися, що комп'ютер, звичайно, робить задачу перекладача легшою. Однак, чи насправді він настільки спрощує роботу перекладача та дійсно дозволяє економити час та покращує якість перекладу?

Не думаю, що комп'ютер дозволяє реально економити час, хоча він, безумовно, змінює (і - на мій погляд - на краще) сам характер нашої діяльності. Але якщо врахувати витрати часу на постійне вивчення все нових програм, на освоєння усіляких технічних новинок, на модернізацію обладнання, усунення неполадок і рутинні процедури, на кшталт створення резервних копій і оптимізації дисків, то економія, отримана за рахунок прискорення набору і коригування тексту, виявляється ілюзорною. А крім того, частка часу, витраченого власне на введення тексту, нікчемна в порівняно із загальними часовими витратами на переклад (Флік 2004, 56).

Дійсно, з появою комп'ютерної техніки, пов'язані з набором тексту операції стали легшими і прискорилися. Безперервно удосконалюються програмні продукти, причому крім програм, що полегшують набір та редагування тексту, таблиць, малюнків, розробляються і впроваджуються програми, призначені виключно для перекладачів. Це – електронні словники і електронні підказники (Translation memory).

Інтернет в принципі повинен і може допомогти перекладачеві підвищити якість роботи. Однак, використання Інтернету замість, наприклад, англо-українського словника з метою пошуку простих однокомпонентних термінів – занадто марнотратне заняття, що нагадує стрілянину з гармати по горобцях. Шукати же багатоконпонентні терміни в українських пошукових системах до того ж безглуздо, так як системи зазвичай відповідає “Шукана комбінація слів ніде не зустрічається” або “Пошукайте в інших пошукових системах”. Таким чином, перекладач змушений звертатися до однієї або декількох глобальних

пошукових систем, а це пов'язано з великими втратами часу. Спочатку він відвідує в кращому випадку одну інтернетівську сторінку, потім відшукує на цій сторінці відповідний документ (що не завжди вдається з першої спроби), читає його (або, в разі великого обсягу документа, шукає контекст, у якому є цей багатокомпонентний термін), будує українській еквівалент терміна, і, нарешті, перевіряє допустимість побудованого еквівалента по українським джерелам. Заняття це дуже захоплююче, але в умовах дефіциту часу перекладач практично не може його собі дозволити, а тому розраховувати на допомогу Інтернету не доводиться. А взагалі кажучи, користуватися благами, що даються комп'ютером, слід в розумних межах.

Звідси, ще одна порада починаючим та професійним перекладачам - **не зловживайте комп'ютерними благами особливо на початковому етапі вашої перекладацької діяльності.**

Це були основні принципи, викладені у формі порад щодо професійного підходу перекладача до роботи над письмовим текстом. Кожен з вас, базуючись на власному перекладацькому досвіді, буде вносити певні корективи, формуючи таким чином своє індивідуальне перекладацьке мислення. Невід'ємною частиною такого мислення також повинна стати осознання необхідності розробки власної стратегії перекладу письмових текстів.

Перекладацьку стратегію можна визначити як порядок та суть дій при перекладі даного конкретного тексту. Вона включає в себе три етапи:

- передперекладацький аналіз тексту оригіналу
- власне процес перекладу
- постперекладацьке редагування тексту перекладу

Стратегія перекладу, звичайно, визначається індивідуальними особливостями перекладача, який на практиці самостійно розробляє її. Однак, дуже часто велика кількість помилок перекладача пояснюється саме неправильним підходом до своєї діяльності. Тому далі ми детально зупинимося на кожному з цих етапів, ще раз відзначаючи рекомендаційний характер врахування усіх їх особливостей.

ТЕМА 2

ПЕРЕДПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ

Ви вже продивилися текст оригіналу від початку до кінця. Не поспішайте відразу перекладати, адже тексти, як і люди, бувають різними, і до кожного потрібно знайти свій підхід. В залежності від певних характеристик тексту та їх особливостей у кожному конкретному випадку, професійний перекладач обирає домінанти перекладу, те, чого він повинен прагнути і те, чого він повинен уникати.

Процитуюємо відомого британського перекладача та перекладознавця, автора багатьох трудів по теорії перекладу Пітера Ньюмарка:

You begin the job by reading the original for two purposes: first, to understand what it is about; second, to analyse it from a “translator’s” point of view, which is not the same as a linguist’s or literary critic’s. You have to determine its intention and the way it is written for the purpose of selecting a suitable translation method indentifying particular and recurrent problems (Newmark 2006, 12)

У сучасному перекладознавстві існують різні точки зору на основні параметри передперекладацького аналізу та їх ієрархію. Враховуючи критичний аналіз існуючих точок зору щодо передперекладацького аналізу, власний перекладацький досвід та прагнення просто і ясно викласти складні і часом заплутані філологічні викладки студентам-перекладачам, пропонуємо проводити передперекладацький аналіз за такими параметрами:

- Функціонально-стильова приналежність тексту та його мовленевий жанр;
- Тип тексту;
- Мета перекладу;
- Кому призначено текст;
- Час та місце створення та публікації тексту;
- Автор тексту.

Функціональний стиль та жанр тексту

Цей параметр є, мабуть, головним в умовній ієрархії складових передперекладацького аналізу. Автори книг та статей по перекладу не випадково відмічають що саме з цього аспекту має починатися перекладацький аналіз:

«...задача перекладу залишається стилістичним завданням при будь-якому різновиді перекладного матеріалу: вона полягає в такому підборі лексики та граматичних можливостей, який визначається, з одного боку, загальною цілеспрямованістю оригіналу та його жанровою приналежністю, і, з іншого боку, дотриманням тих норм, які існують для відповідного різновиду текстів в мові

перекладу ... Те, що, наприклад, може бути визнано точним і правильним в перекладі наукового і ділового тексту, що допускає оберті книжково-писемної мови, легко може виявитися недоречним і неправильним в перекладі творів художньої літератури, де повноцінність перекладу часто досягається саме шляхом відступів від більш дословної передачі, і навпаки » (Федоров 2000, 54, 272).

Таким чином професійний переклад потребує урахування стилістичної сторони оригіналу.

На старших курсах та у своєму подальшому філологічному та перекладацькому майбутньому ви більш детально ознайомитеся та навчитесь розбиратися в багатьох тонкощах такого розділу мовознавства як стилістика. Ви також дізнаєтеся про наявність різноманітних підходів до вирішення тих чи інших стилістичних проблем. Та звичайно, маючи досвід, знання та просто індивідуальність, зможете самостійно визначити якому з рішень ви маєте віддати перевагу, а також запропонувати своє тлумачення.

Проблема функціональних стилів та жанрів є однією з найбільш дискусійних у стилістиці. Запропоновані нами визначення та класифікація не є істиною в останній інстанції. Тим не менш, сподіваємося, що вони допоможуть вам зрозуміти основну суть даних явищ та нададуть вам можливість ефективно оперувати цими поняттями на даному етапі вашої перекладацької діяльності.

Функціональний стиль мови це мовна підсистема, яка має власні фонетичні, лексичні та граматичні характеристики та слугує для певного стилю комунікації.

В рамках функціональних стилів виділяють окремі **мовленеві жанри**. В найбільш загальному вигляді всі стилі та жанри поділяються на:

- **офіційно-діловий функціональний стиль** (жанри: постанови, укази, закони, договори, судово-процесуальні документи, торгово-комерційні угоди та кореспонденція, реклама, проспект, інструкція, анотація);
- **науково-технічний функціональний стиль** (жанри: монографія, наукова стаття, наукова доповідь, підручник, довідник, енциклопедія і т. д.);
- **газетно-публіцистичний функціональний стиль** (жанри: замітка, повідомлення, інтерв'ю, стаття, хроніка, нарис, репортаж, есе, памфлет, фейлетон і т. д.);
- **літературно-художній функціональний стиль** (жанри: художня проза і поезія).

Межі стилів і жанрів не завжди чіткі, але в кожному з них необхідно виділити **жанрову домінанту**, яка більшою мірою буде присутньою в окремому конкретному тексті і буде визначати домінанту його перекладу.

Як вже було зазначено вище, те, що, наприклад, вважається правильним при перекладі текстів офіційно-ділового стилю, не завжди буде таким при перекладі текстів газетно-публіцистичного стилю та навпаки. Чим більш спеціалізованим є текст, тим вищою є частотність використання термінів, слів у їх прямому значенні та складних синтаксичних структур.

Функціонально-стильові особливості варіюються від мови до мови. В іспанській газетно-публіцистичній статті або нарисі, наприклад, традиційно використовується більше експресивних засобів, ніж в англійських, німецьких або навіть українських статтях. Тому, якщо передати всю цю експресію в перекладі, у англійця або німця, які звикли до інших стандартів, може виникнути негативне враження і недовіра до прочитаного перекладеного тексту. І, навпаки, іспанець, прочитавши англійську статтю, вважатиме її мову неяскравою, прісною і нудною. Саме тому в подібних випадках вносяться правки за допомогою відповідних прийомів, але тільки мотивовані, виправдані метою перекладу. Однак, часто розбіжності не можуть бути нейтралізовані в перекладі, оскільки для цього потрібні перетворення, неприпустимі в перекладацькій практиці. Так, наприклад, англійські статті частіше, ніж наші, будуються за принципом «від загального до конкретного», в той час як наші – частіше за принципом «від часткового до загального». Зрозуміло, що перекладач в даному випадку не має права адаптувати текст статті в перекладі на догоду національним мовним особливостям вихідного тексту.

Основні риси мовних жанрів, як правило, збігаються в англійської та української мовах, і тому виділена жанрова домінанта оригінального тексту буде працювати і в перекладному тексті за умови, звичайно, її адекватної передачі. Однак слід пам'ятати, що англійський текст будь-якого жанру більш динамічний і менш офіційний та менш насичений термінологією, ніж аналогічний український текст.

Note that there is some correlation between formality and emotional tone, in that an official style is likely to be factual, whilst colloquialisms and slang tend to be emotional. In translating, the effusiveness of Italian, the formality and stiffness of German and Russian, the impersonality of French, the informality and understatement of English have to be taken into account in certain types of corresponding passage (Newmark 2005, 15).

Далі ви будете перекладати тексти різних мовних жанрів, які належать першим трьом функціональним стилям. Саме тоді ви більш детально ознайомитеся з основними особливостями останніх та навчитесь визначати характерні риси текстів різних мовних жанрів. Основні риси та переклад

текстів літературно-художнього функціонального стилю стануть об'єктом вашого вивчення пізніше, на старших курсах. На закінчення, наведемо дуже цікавий з нашої точки зору уривок з книги відомого письменника та вченого Умберто Еко "Сказати майже те ж саме. Досвід про переклад".

Скажімо, в англійському романі якийсь персонаж говорить: *it's raining cats and dogs*. Поганий буде той перекладач, який, думаючи, що говорить те ж саме, переведе це буквально: «дощ ллє собаками і кішками» (*piove cani e gatti*). Це треба перевести «ллє як з відра» (*piove, a cantinelle* або *piove cote Dio la manda*). Але якщо це роман фантастичний, і написав його прихильник так званих «фортіанських» наук, і в ньому розповідається, як дощ дійсно ллє кішками і собаками? Тоді потрібно переводити буквально. Згоден. А якщо цей персонаж йде до лікаря Фрейда, щоб розповісти йому, що відчуває незрозумілий маніакальний страх перед кішками та собаками, які, як йому здається, стають особливо небезпечними, коли йде дощ? Перекладати знову ж потрібно буде буквально, але втратиться якийсь відтінок сенсу: адже ця Котяча Людина стурбована також ідіоматичними виразами. А якщо в італійському романі персонаж, що говорить, що дощ ллє кішками і собаками, буде студентом школи Берлицца *, нездатним утриматися від спокуси прикрасити свою промову вимученими англїцизмами? Якщо перекласти буквально, недосвідченаний італійський читач не зрозуміє, що цей персонаж вживає англїцизм. А якщо потім цей італійський роман потрібно буде перекласти на англійську, то як передати цю звичку наповнювати своє мовлення англїцизмами? Невже доведеться змінити національність героя і зробити його англїцем, який направо і наліво сиплє італїанїзми, або лондонським робочим, що безуспішно демонструє Оксфордську вимову? Це було б недозвеною вільністю. А якщо фразу *it's raining cats and dogs* вимовляє по-англійськи персонаж французького роману? Як перекласти її на англійську? Бачите, як важко сказати, що таке *те*, яке повинно передатися через текст, і як складно його передати (Еко 2006, 8).

Тип тексту

Для перекладацького аналізу усі тексти можна умовно розподілити на три типи: *інформаційні*, *інформаційно-емоційні* та *художні*. Особливості кожного з цих типів також визначають домінанту перекладу.

Основна функція *інформаційних текстів* (научно-технічні, учбові, юридичні тощо) це повідомлення певних відомостей, тому основна задача перекладача полягає в тому, щоб якомога точніше та зрозуміліше відтворити зміст оригінального тексту. Для таких текстів характерним є частотне використання термінів, які є однозначними, з нейтральним забарвленням та незалежними від контексту, а також частотне використання слів у їх прямому значенні. Саме тому переклад таких текстів здійснюється на рівні словникових відповідностей.

Передача емоційної інформації в *інформаційно-емоційних текстах* (газетно-журнальні, мемуари, рекламні тощо) вимагає від перекладача вміння

не тільки користуватися словником, але й приймати індивідуальні рішення, базуючись на знаннях перекладацьких прийомів.

В *художніх текстах* домінує естетична інформація, та найголовнішим завданням перекладача є збереження художніх принад оригіналу, його емоційно-естетичного впливу. Задля досягнення цієї основної цілі перекладач більш вільно обирає засоби, жертвуючи окремими деталями тексту перекладу.

Слід зазначити, що в сучасному перекладознавстві виділяють різні типи текстів, і єдиної точки зору до сих пір не існує. Так, Я.І. Рецкер розглядає офіційні, газетно-публіцистичні і художні тексти. А.В.Федоров поділяє всі тексти на 1) газетно-інформаційні, документальні та спеціально наукові; 2) твори публіцистичні та 3) твори художньої літератури. К.Райс ділить всі тексти на інформативні, оперативні і експресивні, відштовхуючись при їх виділенні від функціональної спрямованості. Нам ближча класифікація І.С. Алексєєвої, згідно з якою всі тексти діляться на інформаційно-термінологічні, інформаційно-емоційні і художні.

Мета перекладу

Даний фактор безпосередньо пов'язаний з попереднім і також відіграє важливу роль в передперекладацькому аналізі. В.Н.Комісаров зазначає, що стратегія перекладача при вирішенні конкретних завдань, в першу чергу, залежить від визначення мети перекладу і умов його втілення. Перекладач повинен чітко уявляти для чого він перекладає, яке завдання буде виконувати створений ним текст, як і ким цей текст буде використаний. На основі таких даних перекладач вирішує, чи буде він робити переклад або будь-який інший вид мовного посередництва, і якщо це буде переклад – то чорновий або готовий до опублікування (адекватний). Відповідно до цих рішень він буде обирати і способи передачі вихідного повідомлення.

Отже, цілі перекладу можуть бути різними. Більш того, в кожному перекладі перекладач може переслідувати одну або кілька цілей, кожна з яких буде визначати ступінь збереження або відмови від еквівалентності.

Наприклад:

- повідомити важливі нові відомості;
- створити у читача бажане емоційне ставлення до переданої інформації;
- спонукати до якихось конкретних дій, викликати певну реакцію;
- переконати в своїй правоті;
- вирішити ідеологічні, політичні чи побутові завдання, що не мають нічого спільного з адекватним відтворенням оригіналу.

Для досягнення різних цілей перекладач може вносити суттєві зміни в текст перекладу, перетворюючи форму і зміст оригінального тексту

(реферативний, анотаційний виклад, переказ). Або відхилитися в певній мірі від оригіналу, зберігаючи його сенс, але варіюючи стилістичну оформленість (інформативний переклад, підрядковий переклад віршів). Або ж максимально точно зберігати всі параметри вихідного тексту.

Кому призначено текст

Це – один з найважливіших параметрів. На підставі аналізу особливостей мовного вираження тексту оригіналу перекладач перш за все прагне охарактеризувати читацьку аудиторію оригіналу, потім він вирішує в якій мірі йому слід орієнтуватися на одержувача перекладу. Переклад може бути призначений дітям, групі фахівців, членам політичних організацій, комерційним фірмам тощо. Перекладач враховує їх досвід, знання, погляди та оцінки, вік, соціальний і професійний статус та обирає відповідне мовне оформлення перекладу: більш-менш спеціальну термінологію, більш розмовну або більш книжкову лексику, перераховує або залишає без зміни одиниці виміру. Наприклад, якщо текст написаний для дітей, перекладач обов'язково зберігає простий синтаксис, зрозумілі дітям слова, яскраву образність. При перекладі побутових інструкцій, призначених широкому колу населення, перекладач зберігає загальноживану лексику, при перекладі ж технічних інструкцій, призначених вузької групі фахівців – спеціальну і термінологічну лексику.

Як правило, тексти для перекладу (особливо на початковому етапі навчання) не мають точного адресата і орієнтовані на освічену читацьку аудиторію, представників середнього класу. У таких текстах відсутні вузькоспеціальні і діалектні слова, зберігається письмова літературна норма, а також нейтральний і розмовний (але не простомовний) стиль. Останнє дуже важливо, оскільки значна частина типових помилок студентів при перекладі того чи іншого висловлювання пов'язана саме з невірним вибором відповідної лексики. І якщо переклади британських студентів, як зазначає П. Ньюмарк, мають тенденцію до використання більш розмовно-фамільярного стилю, то переклади наших студентів, наприклад, рясніють словами і виразами книжкового стилю з використанням високої і офіційної лексики: *decease* замість *death*, *venerable guru* замість *mature guru*, *honorable/meritable motive* замість *praiseworthy*, *purchase* вместо *buy*, *thus* замість *so*, *require* замість *need* тощо.

Такі вільності представляють студента-перекладача, а не одержувача переказу і висловлюють рівень знань і культуру першого, що позначиться на сприйнятті тексту останнім.

Час та місце створення та публікації тексту

Часовий параметр дуже важливо враховувати в тому випадку, якщо текст відноситься до іншої епохи, тобто характеризується значним ступенем тимчасової віддаленості. При перекладі таких текстів перекладачі обмежують вживання сучасних слів і фразеологічних зворотів та вдаються до архаїзації – застарілим словам і синтаксичними конструкціям (інверсія тощо). Звернемося до Н. Галь, яка наводить яскраві приклади зловживання модернізацією у перекладі:

"За законом вона скоїла правопорушення", схоже, що каже міліціонер про громадянку, яка перейшла вулицю в недозволеному місці. Але поштивий і манірний англієць, та ще в кінці XIX століття, та ще про свою стару поважну тітоньку, скаже хоча б: *порушила (переступила) закон*.

В іншому оповіданні, фантастичному, де обстановка Середньовіччя – монастирі, воїни – герой без жодних на те стилістичних підстав вирушає до *відділу кадрів*.

"Я пропрацювала шість років ... і раптом - лист, де кажуть, що .... я не спрацювалася з колективом". Які знайомі слова! Напевно, на засіданні профкому розбирається якийсь конфлікт, чи неправильно звільнили людину? Зовсім ні, вимовляє ці слова жінка «за столом, на якому лежала велика Біблія і альбом у плюшевій палітурці», і жінка ця – акторка, сучасниця Шекспіра. Ні до задуму автора, ні до стилю книги «профспілковий» тон не підходить (Галь 2003, 137).

А.В.Федоров в книзі «Основи загальної теорії перекладу (лінгвістичні проблеми)» вказує, що застосування архаїзмів в кращих перекладах літератури минулого може мати більш глибокі підстави, ніж просто прагнення створити ефект «старовини». Так, в перекладі «Дон Кіхота» Сервантеса Н.М. Любімов досить широко використовує архаїчні засоби, відтіняючи образ Ламанчського лицаря як людини, що внутрішньо живе в фантастичному старомодному світі лицарських романів і протистоїть прозі сучасної дійсності; що створює контраст з просторіччям, прислів'ями, приказками в репліках Санчо.

Одним з найбільш вдалих прикладів відтворення історичного колориту оригіналу по праву вважається переклад Е. Костюкович роману «Ім'я троянди» У. Еко. Автор роману, відомий італійський письменник і лінгвіст, використовує цілу палітру екстралінгвістичних і лінгвістичних засобів, які створюють атмосферу Середньовіччя. Дія цього історичного детективу розгортається в середньовічному абатстві, і автор часто вводить в оповідання латинські цитати з тим, щоб відтворити не тільки атмосферу того часу, але і його мову. Однак, якщо у західного читача латинь, як то кажуть, на слуху, то читачеві перекладу ці латинські фрази і заголовки, транслітеровані кирилицею, навряд чи щось скажуть. Тим паче наш читач не пов'язує латинь ні із Середньовіччям, ні з церковним середовищем. Тому перекладачка запропонувала замість латині використовувати церковнослов'янську, мову середньовічної Православної церкви. Завдяки цьому читач міг випробувати те

ж почуття тимчасової віддаленості, перейнятися тією ж атмосферою релігійності, розуміючи при цьому, про що йде мова.

У той же час у виданні, призначеному для американського читача, перекладач У. Уівер, за згодою автора, дещо скоротив занадто довгі цитати, вставивши в них парафрази по-англійськи. Американський видавець побоювся, що більшість латинських слів будуть незрозумілими його читачам. Завдяки такій модернізації, як пише сам У. Еко, деякі пасажі стало легше читати.

Цей приклад служить ілюстрацією того, що в деяких випадках перекладачеві все ж доводиться звертатися до модернізації, головне – щоб вибір перекладача був обґрунтованим і виправданим.

Перекладач, який працює над текстом, що описує віддалену часову епоху, повинен мати не тільки мовну чуйність, але й культурологічну. У цьому ж романі «Ім'я троянди» згадується рослина *Opobalsami* (опобальзам). По-англійськи це повинно бути *balsams of Peru* (Перуанський бальзам), але середньовічні люди про Перу не знали. Тому В.Уівер в перекладі роману на англійську мову вибрав варіант *Mecca Balsam* (Меккський бальзам). А ось французький перекладач, піддавшись мовному автоматизму, передав це саме як *baumes du Perou*.

Місце створення також є важливим фактором для передперекладцького аналізу. Наведемо приклад з книги Я.Рецкера “Теорія перекладу і перекладацька практика”. Речення з книги Ф.Алена «Тільки віра» *The interurban trolley perished, or survived only as a pathetic anachronism* можна перекласти вірно тільки із врахуванням країни, до якої воно має відношення. В Англії *trolley* значило би *тролейбус*, але в США їх не було і нема, тому у даному випадку *trolley* означає трамвай.

Автор тексту

У переважній більшості нехудожніх, т.зв. «анонімних» текстів, інформативність повідомлення знаходиться на першому місці і не важливо, хто саме їх написав (інструкції, анотації, патенти, звіти, протоколи зустрічей, законодавчі, рекламні, газетні, пропагандистські тексти тощо). Автор не вказується, або його ім'я наводиться тільки для того, щоб закріпити відповідальність за інформацію. У таких текстах, як правило, значущі мовні характеристики визначаються законами жанру і типу тексту і від автора тут мало що залежить. При перекладі таких текстів параметр «автор / джерело тексту» є не таким істотним і, як правило, практично не враховується при виробленні перекладацької стратегії.

Інша справа – художні та публіцистичні, а також деякі мемуарні і науково-популярні тексти, де автор творчо підходить до вибору мовних

засобів. Ступінь прояву рис індивідуально-авторського стилю в таких текстах досить висока, що і необхідно враховувати в перекладі. Ось як пише про це Н. Галь, блискучий перекладач А. де Сент-Екзюпері, Р. Бредбері, Р. Олдінгтона, Дж. Селінджера, Т. Драйзера, С. Моема та багатьох інших, представниця самої, мабуть, авторитетної кашкінської перекладацької школи і автор настільної для багатьох поколінь перекладачів книги «Слово живе і мертво» (у розділі, присвяченому Е. Хемінгуею):

Художник дивовижної сили, незвична манера письма. За такою скупю, безособовою, здавалося б, мовою, між рядків найпростішого, у два-три слівця діалогу, часом жаргонного – величезна напруга почуття, сенсу, болю... той самий прихований підтекст, що ввійшов мало не в приказку, знаменита естетика стриманості... "Фієста" ("І сходить сонце"). Переклад В. Топер. Все тут так скупю і так сильно, найкоротшими, стриманими словами в автора – і так само вражаюча майстерність перекладача.

Від'їзд, майже втеча Брет з юним матадором Ромеро – тяжкий удар і для Майкла, і навіть удвічі тяжчий для Джейка, адже він сам у цьому винен. Втішати прямо, вголос усім їм не властиво, душевний такт, дружня турбота виражаються в іншій формі.

Про Джейка щойно говорили, що він blind, blind as a stick (для жаргонних оборотів теж на той час було ще знахідкою: уцент, як устілка). Потім він прикинувся сплячим, але трохи згодом все ж таки спустився до приятелів. І ось кінцівка цієї частини:

"- Ось він! - сказав Білл. - Молодець, Джейк! Я ж знав, що ти не розкиснеш (you wouldn't pass out).

- Я захотів їсти і прокинувся.

- З'їж супцю, - сказав Білл (Eat some soup).

Ми пообідали втрюх, і здавалося, що за нашим столиком не вистачає принаймні шістьох людей».

Ця кінцівка півстоліття тому була знаменита. Ми, студенти – і не тільки ми самі – знали її напам'ять. Ось він, стиль Хемінгуея, відкриття, одкровення! Але ж цей стиль: і невеселу усмішку, і сором'язливу турботливість, участь, співчуття, і тужливу порожнечу, коли відсутність однієї людини відчувається як відсутність шістьох, як бездонний провал і найбезлюдніша пустеля – все це треба було ще передати у перекладі! А як це зроблено! Просто і, правда ж, геніально. Навіть не так одним словом – однією літерою. Механічна крапелька «з'їж трохи супу» за душу не зачепила б, але чого варте це супцю!

Так через «Фієсту» у перекладі Віри Максимівни вперше нам відкрився Хемінгуей (Галь 2003, 269).

Такими є основні складники передперекладацького аналізу. У досвідченого перекладача цей етап займає приблизно 5-10 хвилин. Це незначна кількість часу в порівнянні з наступним етапом – процесом перекладу, який може тривати годинами, днями, а іноді навіть роками. Та все ж таки, не економте на маленькому, і тоді ви зможете виграти більше.

ТЕМА 3

ПРОЦЕС ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Перекладацькі проблеми, відповідності, трансформації

Процес перекладу – це скрупульозний і в той же час захоплюючий пошук варіанту перекладу. Він складається з трьох частин:

- зорового сприйняття;
- осмислення і аналізу зрозумілого;
- відтворення на іншій мові шляхом послідовної підстановки

замість одиниць оригіналу еквівалентних одиниць мови перекладу (відповідностей).

І.С.Алексєєва називає цей етап перекладацької діяльності *аналітико-варіативним пошуком*, оскільки правильний вибір між різними варіантами перекладу пов'язаний з умінням аналізувати перекладацьку проблему і зіставляти значення кожного відповідника з конкретним контекстом.

Для того, щоб проаналізувати перекладацьку проблему, необхідно її перш за все «побачити». Пропонуємо базову класифікацію основних проблем перекладу, яка допоможе студентам-перекладачам успішно подолати цей етап:

Лексикологічні проблеми: власні назви, назви компаній, установ, газет, журналів, вулиць та площ тощо; терміни; інтернаціоналізми; реалії; ідіоматичні, фразеологічні вирази; багатозначні слова; неологізми; складні слова; хибні друзі перекладача; безеквівалентна лексика.

Лексико-граматичні проблеми: визначений, невизначений артикль; інфінітив та інфінітивні конструкції; дієприкметник та дієприкметниковий зворот; прислівник часу та міста; означальні підрядні речення; обставинні підрядні речення; додаткові підрядні речення; непряме доповнення; складнопідрядні та складносурядні речення; персоніфіковане висловлювання; складний підмет; безособові речення; односкладні речення; модальність; пасивний стан; атрибутивні групи; віддієслівні іменники; зміна предикатів; сполучники, частки, прийменники; порядок слів; смислове членування речень тощо.

Стилістичні проблеми: емоційно-оцінна лексика, розмовна та книжкова лексика; ненормативна лексика; стилістичні прийоми різних рівнів; жанрові особливості; функціональні стилі мови; індивідуальний авторський стиль; наративні типи.

Отже, перекладачеві, особливо початківцю, дуже важливо навчитися аналізувати кожен свій крок. На цьому етапі ви визначаєте проблему, обмірковуєте відомі способи і варіанти її вирішення і обґрунтовуєте вибір

остаточного варіанту перекладу. Оскільки при цьому ви повинні будете оперувати перекладацькими термінами, нагадаємо коротко основні з них.

У перекладознавстві вирізняють такі типи **перекладацьких відповідностей**: одиничні, множинні та okazіональні.

Одиничні відповідності (еквіваленти та регулярні відповідності) це найбільш стійкий спосіб перекладу одиниці оригінального тексту, фіксований у словниках та відносно незалежний від контексту. За допомогою одиничних відповідностей часто перекладають терміни, власні назви тощо (*gable* – фронтон, *Indian cane* – бамбук).

Множинні (варіантні) відповідності це один з декількох словникових способів перекладу одиниці оригінального тексту. Наприклад, англійський іменник *corruption* має такі множинні відповідності, зафіксовані в словнику: 1) псування, гниття; 2) розбещення, моральне розкладання; 3) продажність, корупція; 4) спотворення (тексту тощо). При виборі необхідного варіанту перекладач має враховувати роль контексту – як лінгвістичного (оточення слова/словосполучення в тексті), так і ситуативного (час, місце, обставини, стиль спілкування). Так, зустрівши слово *chips* у британському варіанті англійської мови, ви переведете його як «смажена картопля», а в американському – «чіпси» (місце дії). Інший приклад: якщо в тексті оригіналу описуються події минулих століть, то вираз *Little Englander* ви безперечно переведете як «прихильник Малої Англії» (прізвисько противників колоніальних захоплень британської імперії) (НБАРС, т.2,364). Але, якщо в оригіналі дія відбувається в наш час, то цей же вислів правильно перекладати іншою словниковою відповідністю – «прихильник всього англійського (прізвисько англійця, який визнає лише свою культуру і презирливо ставиться до людей інших національностей) (час дії).

Яскраві приклади ігнорування ситуативного контексту (обставини дії) наводить Н. Галь. Так, англійський вираз *Are you comfortable?* передається у перекладі англійського роману, де йдеться про взаємини двох людей, які стоять перед непростим життєвим вибором, як *Тобі зручно?* замість того, щоб сказати *Хіба тобі легко?*

Що ж до стилю спілкування (мови) або як його називають у зарубіжній лінгвістиці «регістру» (*register*), то залежно від ситуації, наприклад, слово *auntie* може перекладатися як «тітка, тітонька, цьоця, тета».

Okazіональні відповідності (контекстуальні заміни) це індивідуальний спосіб перекладу, який «працює» тільки у даному контексті. Це – унікальна відповідність, що, за думкою перекладача, найбільш точно передає значення одиниці оригіналу та є результатом перекладацьких трансформацій та прийомів.

У сучасному перекладознавстві всі **трансформації** зазвичай поділяються на такі типи:

1. **Лексичні**: транскрипція, транслітерація; калькування; лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція).
2. **Граматичні**: дослівний переклад(нульова трансформація); членування речень; об'єднання речень; граматичні заміни (заміни граматичних форм, частин мови, членів речення, типів речення).
3. **Лексико-граматичні**: антонімічний переклад, описовий, компенсація.

Лексичними трансформаціями у перекладознавстві зазвичай називають відповідності, які не співпадають зі словниковими. Вони є результатом заміни лексичної одиниці словом або словосполученням іншої внутрішньої форми. Прийом *транскрипції* полягає в передачі при перекладі звучання іншомовного слова, у той час як при *транслітерації* передається графічна форма слова, тобто літери. Ці прийоми широко використовуються при перекладі власних назв та термінів:

Isadora - *Айседора*,

Scouse - *Скаус* (прізвисько урожденця або мешканця Ліверпул),

Beefeater - *Біфітер* (прізвисько церемоніального вартового лондонського Тауера),

Sandy - *Санді* (прізвисько шотландця).

Використовуючи прийом *калькування*, перекладач замінює частини слова чи словосполучення їх прямими відповідниками з подальшим складанням їх в одне ціле.

The Nightcomers - *Нічні відвідувачі*,

Strawdogs - *Солом'яні пси* (фільмоніми).

Наступну групу лексичних трансформацій представляють **лексико-семантичні заміни**, використання яких пов'язано зі зміною значення лексичної одиниці. Найбільш істотним видом таких замін є прийом *конкретизації* значення, коли слово з широким значенням замінюється словом з більш вузьким значенням або коли нейтральне значення слова передається стилістично відміченим. Наприклад:

<p>"Naturally," I said. "But it was an accident. I went into my dressing room: I would need black, and a handkerchief. The papers would eat it up."</p>	<p>«Звісно ж»,- відповіла я. « Але то був нещасний випадок». Я пішла у гардеробну: знадобляться чорне вбрання й носова хустинка. Газети швидко заковтнуть такий гачок."</p>
--	--

Протилежним конкретизації видом лексико-семантичних заміन називають прийом **генералізації** (коли слово з вузьким або стилістично-маркованим значенням заміняється словом з широким або нейтральним значенням):

<p><i>I undid the crisscross of kitchen string that tied them together. On the Planet Zycron, located in another dimension of space, there's a rubble-strewn plain. They were skilled metalworkers and inventors of ingenious mechanical devices, the secrets of which they carefully guarded.</i></p>	<p><i>Розв'язала мотузку, якою вони були перев'язані навхрест. На планеті Зікрон, розташованій в іншому вимірі космосу, є рівнина, усипана великим камінням. Вони були вправними механіками, винаходили надзвичайні механічні пристрої та ретельно охороняли свої таємниці.</i></p>
---	--

Модуляцією або смисловим розвитком називають заміну слова чи словосполучення оригіналу одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення одиниці мови оригіналу. При цьому найчастіше співвідношення між оригінальною та перекладної одиницями має причинно-наслідковий характер.

<p><i>That's a new one on me. Did I scare you?</i></p>	<p><i>Не чув. Злякались?</i></p>
--	--------------------------------------

Перейдемо до огляду **граматичних трансформацій**.

Дослівний переклад (нульова трансформація) це прийом перекладу, при якому синтаксична структура оригіналу передається ідентичною структурою мови перекладу:

<p><i>The Mirror Cracked - Дзеркало тріснуло Evil under the Sun - Зло під Сонцем The Legend of Tarzan, Lord of the Apes - Легенда про Тарзана, Повелителя Мавн (фільмоніми)</i></p>

Прийом **членування речень** полягає в поділі одного речення, як правило складного, на два-три речення у перекладі.

<i>Our lives can't be measured by our final years, of this I am sure, and I guess I should have known what lay ahead.</i>	<i>Наше життя не можна судити за його останніми роками. Я впевнений в цьому. Прикро, що я не здогадувався, чим все закінчиться.</i>
---	---

Прийом **об'єднання речень** є прямо протилежним попередньому прийому. Двом чи трьом реченням оригіналу відповідає одне речення у перекладі.

<i>We were overjoyed - there was about a week to go - until we saw the "premises". Our faces fell, our hearts sank.</i>	<i>Ми раділи, адже залишався ще майже тиждень, але коли ми побачили приміщення, обличчя у всіх витягнулися, настрої упав.</i>
---	---

<i>That was a long time ago. It seemed like fifty years ago.</i>	<i>Це було давно – здавалося, що минуло років п'ятдесят.</i>
--	--

<i>It was Indian summer. The temperature was over eighty degrees. By lunchtime he was hot and tired and glad of the break .</i>	<i>Стояло бабине літо, стовпчик термометра підповзав до вісімдесяти, до обіду Лон спітнів, втомився і був радий відпочити.</i>
---	--

<i>It wasn't surprising. Like in so many southern towns, the people who lived here never changed. They just grew a bit older.</i>	<i>Не дивно – у південних містечках люди мало змінюються, просто трохи старіють.</i>
---	--

В більшості випадках при перекладі використовуються різні види **граматичних замін**, що є обумовленими, як правило, граматичними розбіжностями мови оригіналу та мови перекладу. Вони, по-перше, включають в себе **зміну граматичних форм** (*deer* - олені, *means of transport* - транспортний засіб) та **частин мови**, як наприклад у наступних фільмах (*Licence to Kill* - Ліцензія на Вбивство, *The Killing Fields* - Поля смерті).

Також частотними є і **заміни членів речення або типів речення** (просте – складне, ускладнене – просте), що ведуть до зміни структури речення при збереженні семантичної інформації: *I know the place to serve the best crab in the town.* – Я знаю місце, де подають кращих крабів у місті.

В даному прикладі складний додаток перекладається за допомогою підрядного речення. Загальновідомо, що в англійській мові часто використовуються інфінітивні, прикметникові та герундіальні звороти, за рахунок чого досягається компресія речення і динамічність викладу інформації. Дані синтаксичні комплекси не мають аналогів в українській мові, тому перекладаються за допомогою синтаксичних конструкцій, що є характерними для мови оригіналу, найчастіше за допомогою складнопідрядних речень:

A thundering iron fell nearby, barricading the entrance to the suit. Неподалік с гуркотом опустилася металева решітка, яка перегородила доступ в цей зал.

Такі граматичні заміни стаються і у випадку переробки складного речення в просте:

After his mother died he could remember spending his days in a dozen different houses. Після смерті його матері, родичи перекидали його із діма в дім.

As she pronounced these words Lon changed colour. На цих словах Лон змінився в обличчі.

Розглянувши лексичні та граматичні трансформації, ми зупинимось на **лексико-граматичних трансформаціях**. Це особлива група комплексних трансформацій, за допомогою яких змінюється як лексика, так і синтаксичні структури оригіналу. Найбільш розповсюдженими є прийом **антонімічного перекладу**, прийом **описового перекладу**, прийом **компенсації** та прийом **цілісного перетворення**.

Прийом **антонімічного перекладу** базується на зміні слова чи уривку тексту на їх антонім. При цьому така заміна супроводжується перетворенням стверджувальної конструкції на негативну та навпаки:

Moreover, a gas chromatograph failed to detect the presence of organic molecules. Більше того, газовий хроматограф не зміг виявити присутність органічних молекул.

Recessive genetic diseases do not show up in children unless both parents are carrying a gene for that particular disease. Рецесивні генетичні хвороби виявляються у дітей, батьки яких є носіями гену тієї чи іншої хвороби. Великі структури всесвіту стали

Large-scale structures of the universe об'єктом докладного дослідження

did not become a preoccupation of лише в 1980-і роки.
cosmology until the mid-1980s.

The bright weather had continued . Ясна погода **не** закінчувалася.
It meant "Cheer up". Він означав: "**Не треба сумувати**".

Описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця мови оригіналу замінюються у тексті перекладу словосполученням, що розкриває її значення.

Sylvia ran and got handfuls of Kleenex. Сильвія зірвалася з місця та
прибігла з грудкою **косметичних серветок**.

Компенсація – це прийом перекладу, який компенсує неминучі семантичні або стилістичні втрати за допомогою засобів мови перекладу, при цьому необов'язково у такому ж місці тексту, що і в оригіналі. Компенсацію часто використовують при перекладі сленгу, приказок, ідіом, фразеологізмів тощо, які мають своє специфічне забарвлення, що втрачається при перекладі:

The flower girl. Theres menners f' Kвіткарка. От маніри! Ду-ва
yer!Te-oobanches o voylets trod into пучечки хвіялок сапонтав у
the mad. *грязюку!*

Цілісне перетворення передбачає перетворення не по елементам, а цілісно, при якому будь-який очевидний зв'язок між внутрішньою формою одиниць мови оригіналу та мови перекладу більше не є очевидною:

Welcome - Ласкаво просимо
Help yourself - Пригощайтесь.

До **лексико-граматичних** трансформацій ми також відносимо **перестановку**. Це зміна порядку мовних знаків у перекладі, перебудова чи зміна структури речення. До перестановки найчастіше звертаються через розбіжності в будованні речень в мові оригіналу та мові перекладу, а також через розбіжності у лексико-семантичній сполучуваності систем двох мов.

After I put my bags in one of those strong boxes at the station. **На вокзалі** я зоставив саквояжі в камері схову і зайшов у буфет поснідати.

I had one and my roommate, Ward Stradlater, had one. Одне моє, друге – мого сусіда, **Ворда Стредлейтера**.

The foliage brushed my cheeks as I ran through the wood.   *Коли я біг лісом, листя хльостало мене по обличчю.*
The reporter got a polite brush-off when he asked the mayor for an appointment.   *На прохання про інтерв'ю репортер отримав від мера ввічливу відмову.*
He brushed up on fractions before taking an arithmetic test.   *Перед контрольною з арифметики він повторив дробі.*

Отже, ми розглянули перекладацькі трансформації та прийоми, використання яких обумовлено як *системними розбіжностями* англійської та української мови, так і *ситуативним контекстом*, а також *суб'єктивним фактором індивідуальності перекладача*.

ТЕМА 4

ПЕРЕКЛАД З АНГЛІЙСЬКОЇ: КАМНІ СПОТИКАННЯ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧІВ-ПОЧАТКІВЦІВ

Кожна мова є своєрідною і унікальною – це відомий усім факт. І англійська мова є яскравим підтвердженням цьому факту. Багато її особливостей (лексичних, граматичних та синтаксичних) відмінні від української мови. Повні чи часткові невідповідності в системах двох мов часто є причиною виникнення певних труднощів при перекладі. Вирішення таких проблем залежить від, по-перше, *знання системних розбіжностей* мови оригіналу, по-друге, від *вміння перекладача бачити їх* в тексті оригіналу, і, по-третє, конструктивного *застосування загальних принципів перекладу* того чи іншого мовного явища. Різноманітність таких особливостей дуже велика та прагнення досягнути неосяжне часто призводить починаючих перекладачів до відчаю. Тому ми вирішили спочатку зупинитися на найбільш частотних та у деякій мірі значних випадках розходження між двома мовами, що є причиною наступних граматичних особливостей англійської мови.

- смисловий центр висловлювання;
- підмет – неживий агент дії;
- займенник *it* в ролі формального підмету та формального доповнення;
- предикат стану;
- англійський пасивний стан;
- препозитивні атрибутивні словосполучення;
- інфінітивні звороти;
- дієприкметникові звороти.

До того як перейти до опису цих явищ та способів їх перекладу на матеріалі окремих прикладів, потрібно зазначити що розглядання прикладів, вирваних з контексту – досить небажана практика, однак вона є корисною у таких випадках. Подібна практика дає починаючому перекладачу змогу зрозуміти суть перекладацьких процесів та дає можливість підійти до рішення практичних задач за допомогою більш раціональних методів. Тім більше що приклади ми обирали із надійних словників та творів кращих авторів сучасної англомовної прози (П.Акройд, С.Ахерн, І.Макьюэн, Е.Манрота інші). В якості ілюстративного матеріалу використовуються також статті із авторитетних британських журналів та газет (*The Economist, The Guardian, Country Living, Career Scope, BBC Country File Magazine etc.*).

У цьому розділі ми розглянемо особливості передачі смислового центру висловлювання та предикату стану.

Смисловий центр висловлювання

Англійське речення, як правило, починається з підмета або групи підмета, за яким йде присудок або група присудка. Порядок слів в українській мові інший: на першому місці часто стоять другорядні члени речення, за якими йде дієслово, і у самому кінці речення – підмет. В українському реченні **смисловий центр**, що несе нову інформацію, зазвичай **знаходиться наприкінці висловлювання**. В англійському реченні із прямим порядком слів **смисловий центр висловлювання може знаходитися як на початку речення, що стається частіше за все, так і в середині і в кінці**. Тому при перекладі з англійської мови на українську, перекладач часто має відхилитися від дослівного перекладу та змінювати порядок слів, застосовуючи граматичні заміни.

A dense fog lay around.

Все навколо було оповите густим туманом.

*He appealed to **the number of dead** as the reason, why the fighting should stop.*

*Необхідність виходу з бою він аргументував **кількістю загиблих**.*

***Accidents** often arise from carelessness.*

*Необережність часто призводить до **нещасних випадків**.*

Отже, в процесі перекладу англійського речення необхідно в першу чергу знайти його смисловий центр. Як вже було зазначено вище, смисловий центр висловлювання зазвичай знаходиться на початку речення, але може знаходитися і в середині, і в кінці. Смисловий центр висловлювання може вводитися:

- **неозначеним артиклем:**

<i>A strange figure rose from among the crowd.</i>	<i>Над натовпом височіла дивна постать.</i>
<i>He allied himself with a wealthy family by marriage.</i>	<i>Одружившись, він став членом заможної родини.</i>
<i>The crowd was met by an array of policemen.</i>	<i>Назустріч натовпу вирушив загін озброєних поліцейських.</i>

- **конструкцією there is/there are:**

<i>There is a good fishing above .</i>	<i>Вище за течією добре клює риба.</i>
--	--

<i>There was an accumulation of work while I was ill.</i>	<i>За час моєї хвороби накопичилося багато роботи.</i>
---	--

- **оборотами it is...that/who/whose/when/where.** Це емфатичні конструкції, які можна передати словами *саме, це, тільки, як то та/або* способом перенесення виділяємих слів у початок чи кінець речення:

<i>It was all your idleness that you were plucked.</i>	<i>Ти провалився на іспиті тільки через свою лінь.</i>
<i>It was her who lost her hat.</i>	<i>Саме вона загубила свій капелюх.</i>
<i>It is five years since he left London.</i>	<i>Вже 5 років, як він поїхав з Лондону.</i>

- **Числівниками:**

<i>He asked \$3000 for the car.</i>	<i>За цей автомобіль він попросив 3 тисячі.</i>
<i>His asking price for the picture is £7000.</i>	<i>За картину він просить 7 тисяч фунтів.</i>

Ми також маємо зазначити, що у реченнях, де обидва іменника використовується з означеним артиклем, порядок слів можна зберегти. У такому разі, смисловим центром висловлювання буде останній іменник: *The man entered the room.* – *Чоловік увійшов до кімнати.*

Звичайно, далеко не в кожному реченні можна об'єктивно визначити смисловий центр висловлювання. Крім того, засоби його репрезентації різноманітні та не вичерпуваються наведеними прикладами. Тим не менш, останні приклади показують, що при перекладі слово чи група слів, які несуть в собі нову інформацію, як правило, ставляться в кінець українського речення

або, не змінюючи свого місцеположення, виділяються додатковими засобами, як наприклад у наступному випадку:

*Along with children **grown-ups** came to see the play.*   *Разом з дітьми **і дорослі** прийшли подивитися п'єсу.*

Вправа 4.1 Порівняйте оригінальні та перекладні речення та проаналізуйте особливості передачі смислового центру. Ознайомтеся з рубрикою “Перекладачеві на замітку”.

1. A crowd had gathered.	1. Зібрався натовп.
2. Every hotel room has a private bath.	2. В кожному номеру готелю є ванна кімната.
3. There is a path beside a river.	3. Уздовж річки йде стежка.
4. We have two problems before us.	4. Перед нами дві задачі.
5. There is a gap of 2 miles between us and the nearest house.	5. Від нас до найближчого будинку дві милі.
6. The car hit the tree.	6. Машина врізалася у дерево.
7. He hit upon an interesting passage in a book.	7. Він натрапив на цікаве місце в книзі.

Перекладачеві на замітку

Конструкція *as well as* может перекладатися як: *також, так же як, крім того, не тільки...але й*. Однак, при перекладі порядок слів змінюється для збереження смислового центру:

*There was a coach **as well as** a bed in the room.*   *В кімнаті окрім ліжка була також кушетка.*

*He gave me advice **as well as** money.*   *Крім грошей він дав мені також пораду.*

*He was a real scholar **as well as** a great composer.*   *Цей великий композитор був також справжнім вченим.*

Предикат стану

При перекладі англійського присудка на українську мову досить часто стається **зміна предикатів**. У деяких випадках там, де англійська мова віддає перевагу предикату стану (ПС), в українській мові використовується предикат дії (ПД), тому перекладач має застосовувати граматичну заміну частин мови:

*Cats and dogs **are often antagonistic.***   *Кішки та собаки **часто ворогують.***
*Небо **палає** у променях заходу.*

*The sky **is aglow** with the setting sun.*   *У н'єсі **постійно щось***
*The play **is full of activity.***   ***трапляється.***

Тому значення, що виражається в англійській мові конструкціями *to be+прикметник, to be+іменник, to be+дієприкметник* в українській мові передається не тільки конструкціями з короткою формою прикметника або дієприкметника, але й за допомогою дієслова:

<i>I'm anxious for your impression.</i>	<i>Мені кортить дізнатися, яке враження у вас залишилося.</i>
<i>Poor health may be a barrier to education.</i>	<i>Погане здоров'я може перешкодити отриманню освіти.</i>
<i>A good hunting dog is alerted to every sound.</i>	<i>Добрий мисливський собака завжди чітко реагує на будь-який звук.</i>

Вправа 4.2 Порівняйте оригінальні та перекладні речення та проаналізуйте причини перекладацьких перетворень.

1. He was asocial and suspicious.	1. Він не сходився з людьми і ставився до них з підозрою.
2. I was down to six stone.	2. Я схудла до 40 кг.
3. He is a great believer in fresh air as a cure for illness.	3. Він переконаний, що перебування на свіжому повітрі сприяє лікуванню від хвороб.
4. She is determined, I can't bend her.	4. Вона прийняла тверде рішення, я не можу змусити її.
5. This new discovery is a gain to human knowledge.	5. Це нове відкриття розширює коло людських знань.
6. He is very generous with his time.	6. Він абсолютно не зважає на свій час.
7. You're getting to be a bad influence on my children.	7. Ви починаєте погано впливати на моїх дітей.

Вправа 4.3 Перекладіть речення, звертаючи увагу на передачу смислового центру та предиката стану.

1. A cathedral church was built here.
2. It was in the time of Cnut that the wooden church was turned to stone.
3. There was another great fire twenty-one years later, and in the same year three Viking ships attacked the coast of Dorset.
4. There were continual fights in the street, ambushes and arguments over nothing.

5. In the seventeenth century, too, London was still a city of animals as well as people.

6. London is a city that is always wakeful; there is no end to its activity, neither at night nor at day, and it lives continually. In London the absence of noise and activity may be peculiarly enervating.

7. So silence in London is the equivalent of the holy days of rest. But this again is ambiguous since the Sunday of London was known for its altogether dismal aspect, gloomy and generally disheartening.

ТЕМА 5 ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОГО ПІДМЕТА

Підмет - неживий агент дії

Це ще одне специфічне для англійської мови явище. У таких конструкціях, які називаються **персоніфікованими висловлюваннями (ПВ)**, агент дії (підмет) є неживим:

The report says ...

У доповіді повідомлюється (а не доповідь повідомлює)...

The resolution calls

В резолюції міститься заклик (а не резолюція закликає...)

Неживий підмет в ролі агента дії дуже часто використовується в англійській мові, що є наслідком фіксованого порядку слів:

Hills afford a fine view.

З пагорбів відкривається чудовий краєвид.

Pepper doesn't agree with me.

Від перця мені стає погано.

Дієслова української мови не мають такої сполучуваності та, як правило, не можуть мати неживий агент дії у якості підмету. Тому норми сполучуваності в українській мові викликають необхідність в застосуванні граматичних та лексико-граматичних трансформацій.

Найбільш часто англійські персоніфіковані висловлювання передаються:

- **неозначено-особовими та безособовими реченнями:** Неозначено-особовими називаються односкладові речення без підмета, у яких головний член речення виражений а) дієсловом у формі третьої особи множини теперішнього чи майбутнього часу (*Статті написані*); б) дієсловом у формі множини минулого часу (*Статті були написані*); в) дієсловом у формі умовного способу (*Написали б мені статтю*) і позначає дію, яка вчиняється невизначеними особами.

Безособове речення – це односкладове речення з одним головним членом – присудком, вираженим а) безособовим дієсловом (*Дощило. Йшов дощ і було похмуро*); зворотним дієсловом (*Тут проводяться заняття*); дієсловом буття у поєднанні з родовим відмінком (*Дощу не буде*); невизначеною формою дієслова (*Вам буде де погуляти*); короткою формою пасивного дієприкметника (*Як багато тут написано*):

This idea appears in many old books. Цю думку можна зустріти у багатьох старих книгах.
This gate allows access to the garden. Скрізь цю хвіртку можна пройти у сад.
This column always has a humorous angle. Статті цієї рубрики завжди написані у гумористичному тоні.
The sponge absorbed the spilled milk. Пролите молоко вбралося в губку.

● реченнями, де в результаті граматичної заміни членів речення в якості підмета виступає особовий займенник чи доповнення:

His letter argues restraint. У своєму листі він закликає до стриманості.
Rain compels us to stay indoors. Через дощ ми змушені були сидіти вдома.
His misbehavior brought upon his father's anathema. Він поведився негідно, і батько прокляв його.
Her pedantry antagonized the pupils. Діти незлюбили вчительку за педантизм.

Прочитав приклади, ви скоріш за все звернули увагу на те, що перекладач переробляє персоніфіковані висловлювання, адекватно передаваючи також і смисловий центр всього речення. Наведемо ще декілька прикладів:

The prize allows me to buy a motorcycle.

A magnificent view of the sea greeted us.

A look passed between them.

Mist ascended from the valley.

На премію я можу купити собі мотоцикл.

Нашому погляду відкрився чудовий морський краєвид.

Вони обмінялися поглядами.

З долини підіймався густий туман.

Вправа 5.1 Порівняйте оригінальні та перекладні речення та прокоментуйте особливості передачі СЦ та ПВ.

1. A strange fate befell him.	1. Його спіткала дивна доля.
2. His sincerity gained the confidence of everyone.	2. Своєю щирістю він заслужив загальну довіру.
3. This does not bridge the generation gap.	3. Від цього проблема батьків і дітей не стає менш гострою.
4. Colourful leaflets glamorize the place.	4. На яскравих рекламних проспектах ці місця виглядають більш привабливо.
5. Five acres of land go with the house.	5. Продається будинок з прилеглою до нього ділянкою в 5 акрів.
6. A road runs between two cities.	6. Ці два міста з'єднуються дорогою.
7. In 1086 the Domesday Survey left London uninspected.	7. В 1086 році укладачі "Книги Страшного Суду" обійшли Лондон стороною.

Вправа 5.2 Перекладіть речення.

1. These stones came from many parts of London.
2. A wooden chest held six blankets, eight linen sheets, nine tablecloths and a coverlet.
3. Seven-century records mention a "King's hall" in London.
4. The aroma of coffee greeted us.
5. The counter was displaying bargains.

Формальний підмет *it*

В англійській мові наявність підмета є обов'язковою, і тому часто в реченні використовується формальний підмет, який не має смислового навантаження та не перекладається. Частіше за все в ролі формального підмету використовуються такі слова як *it, there, you, they* коли дію виконує будь-яка людина або група людей. Формальний підмет *it* є багатофункціональним. Він часто використовується в ролі формального підмета у реченнях, що означають явища природи, часу, відстані, а також стану погоди. При перекладі такий підмет опускається, а само англійське речення передається за допомогою **безособового речення**. При цьому, для збереження смислового центра перекладач часто має також робити граматичні перестановки:

It was too cold.

Було надто холодно.

It is five miles to the nearest hospital.

До найближчої лікарні – п'ять миль.

Вводне слово *it* може також виступати в ролі формального підмету у реченнях типу *It is necessary.../It was difficult.../It was clear.../It seems.../It is likely...* з послідуєчим логічним підметом, який може бути виражено:

- **інфінітивом**

It was too cold to bathe.

Для купання було занадто холодно.

- **герундієм**

It's no use going there.

Марно туди йти.

- **підрядним реченням**

It is necessary that this question will be settled at once.

Необхідно, щоб це питання було відразу вирішено.

Займенник *it* у функції формального підмету може використовуватися з деякими дієсловами у пасивному стані: *It is said.../ It is believed.../It is expected...* Такі обороти в українській мові співвідносяться з дієсловами з неозначено-особовим значенням *говорять/ вважають/ очікують*.

Слід звернути увагу на те, що дуже часто речення з формальним підметом *it* потребують серйозної перебудови всього речення.

It is antisocial to play transistor in public.

Включати транзистор в громадських місцях значить не рахуватися з іншими людьми.

It was a bad time to let her know.

Їй розповіли про це у не дуже доречний момент.

It will take twenty minutes to get to the office, allowing for traffic delays.

З урахуванням дорожніх робіт шлях до роботи займе двадцять хвилин/на дорогу до роботи піде 20 хвилин.

Формальне доповнення *it*, яке йде відразу після дієслова, не перекладається на українську мову.

I leave it to others to answer.

Я надаю можливість іншим відповісти на це питання.

The fog made it difficult to calculate the distance.

Через туман було важко визначити відстань.

Вправа 5.3 Порівняйте оригінал та переклад та проаналізуйте особливості перекладу вивчених явищ.

1. It will be long before we see him again.

1. Ми тепер побачимо його не скоро.

2. It is a beastly difficult language to learn.

2. Ця мова жахливо складна.

3. It gave us much pain to listen to his words.

3. Боляче було слухати його слова.

4. It will do you good to spend a week in the country.

4. Тиждень в селі піде вам на користь.

5. It is no use going there so early.

5. Нема чого йти туди так рано.

6. It disconcerted her to realize how emotional he really was.

6. Її збивало з пантелику, до чого це виявилася емоційна натура.

7. He found it utterly impossible to leave the spot.

7. Він вважав абсолютно неможливим залишити це місце.

Вправа 5.4 Перекладіть речення.

1. It was once assumed, however, that the arrival of the Saxons resulted in the destruction and desertion of the city itself.

2. It would be a good idea to spend a day on the farm.

3. It is a good thing that you can do it.

4. It is most inconsiderate of him to act that way.

5. It was a chance that they met on the road.

6. It was all done in a moment.
7. It was the biggest port in the nation.
8. It's good, especially if you work in PRs.
9. It is amusing and pathetic to observe this tendency in ourselves.
10. It might discourage her from collecting souvenirs.

Упражнение 5.6. *Перекладіть речення, звертаючи увагу на переклад формального підмета it, неживого агента дії та інших вивчених явищ.*

1. It's common to mistake thirst for hunger, so staying well hydrated will help you make healthier food choices.
2. It's a common knowledge that learning a foreign language can actually promote your brain capacity.
3. Regardless of your taste in music, it's clear that tunes benefit our health — it relieves the symptoms of depression and elevates mood.
4. Video games can enhance your mental fitness and even help to achieve success in life, but it's an uncommon opinion.
5. It doesn't take much imagination to see why anti-gaming activists are quick to point out that video games tend to cultivate violence, and even addiction.
6. It's a matter of argument, but learning a new language can delay Alzheimer's disease and dementia by 4.5 years.
7. It's important to read packaging correctly — remember that not all E-numbers are bad, but too many is often a bad sign.

ТЕМА 6

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОГО ПАСИВНОГО ЗВОРОТА

Пасивний зворот – це конструкція, що складається з підмета, дієслова, яке виражено формою пасивного стану, та непрямого доповнення в орудному відмінку.

Багато вчених говорять про *більш частотне використання* пасивних конструкцій та пасивного стану в англійській та німецькій мовах в порівнянні з українською. Англійський пасивний стан перекладається за допомогою українського пасивного стану тільки приблизно у 40 відсотках випадків, що зумовлено системними розбіжностями мов, а також смисловим та логічним наголосом та стилістичними міркуваннями. Велику роль при цьому також відіграє суб'єктивний фактор, а саме індивідуальність перекладача.

Існують чотири способи передачі англійського пасивного звороту в українській мові:

- українським пасивним зворотом з дієсловом *бути* та короткою формою дієприкметника:

A dog was bound to a tree. Собака був прив'язаний до дерева.
Her head was bound by a kerchief. Її голова була пов'язана платком.

Зазначимо, що англійський пасивний зворот з прийменником *by* частіше за все перекладається саме таким способом:

Such stories are recorded by John Milton in 'The History of Britain'. Ці легенди були викладені Джоном Мільтоном в його «Історії Британії».

При перекладі англійського пасивного зворота за допомогою аналогічного українського звороту порядок слів оригіналу, як правило, зберігається. Однак, іноді трапляються перестановки підмета, часто у кінець речення:

A monument was built to commemorate the victory. В ознаменування перемоги був встановлений пам'ятник.

- українським активним зворотом з дієсловом в неозначено-особовій формі (в 3-м особі множини):

The whale is sometimes mistakenly included with fishes. Кита іноді помилково вважають рибою.

The fire-brigade was called out twice last night.   *Минулої ночі пожежну бригаду викликали два рази.*

Як правило, таким способом перекладається 1) англійський пасивний зворот із зворотніми дієсловами, що потребують прямого або безприйменникового доповнення (*I was shown a new book.* – Мені показали нову книгу) та 2) англійський пасивний зворот з неперехідними дієсловами, що потребують прямого прийменникового додатку (*The doctor was sent for.* – За доктором послали).

Примітка. Перехідні та неперехідні дієслова відрізняються за значенням. Дієслова, що позначають дію, що переходить на підмет, називаються перехідними. Вони, як правило, супроводжуються прямим додатком - іменником або займенником у знахідному відмінку без прийменника і іноді з іменником та займенником у родовому відмінку. Решта дієслів, які не можуть мати після себе прямого додатку, називаються неперехідними. Вони позначають рух і становище у просторі, фізичний та моральний стан. В англійській мові часто те саме дієслово може мати як перехідне, так і неперехідне значення: *He dropped his book* (перехідне) – Він впустив книгу. *The book dropped on the floor* (неперехідне) – Книжка впала на підлогу.

При такому способі перекладу відбувається граматична трансформація. Підмет англійського речення при перекладі стає додатком, що обумовлено синтаксичною структурою українського безпідметового неозначено-особового речення. Порядок слів при перекладі зазвичай не змінюється.

Another king was buried beside a London temple.   *Іншого короля поховали біля підніжжя лондонського храму.*

Але іноді стаються перестановки для збереження смислового центру:

A brown bear was discovered in North Woolwich.   *На півночі Вуліджа знайшли бурого ведмедя.*

- реченням зі зворотним дієсловом (яке закінчується на **–ся**):

Seats for the theater can be booked from 12 p.m. till 6.p.m.   *Квитки в театр продаються з 12 до 18.*

If the teacher sees your absence you are booked.   *Якщо вчитель помітить твою відсутність, ти попався.*

При перекладі англійського пасивного звороту за допомогою реченням зі зворотним дієсловом підмет англійського речення зберігає свій статус в українському реченні та у більшості випадків порядок членів речення не змінюється:

Names are always capitalized.

Імена та прізвища завжди пишуться з великої літери.

- українським активним зворотом із дієсловом у 3 особі однини чи множини, що означає дію, яка виконується певними особами чи предметами:

The first great fire of London was started a quarter of a million year ago, in the forest South of the Thames.

Перша велика лондонська пожежа запалала чверть мільйона років тому в лісах на південь від Темзи.

Частотність такого способу перекладу у порівнянні з іншими є невеликою, але при такому способі перекладу стаються такі трансформації як граматична заміна членів речення (підмета), перестановки, заміна англійського дієслова на інше за смыслом українське дієслово тощо:

He was blinded by the spotlight.

Промінь прожектора засліпив його.

The Moon was blotted by the Earth's shade.

Тінь Землі затьмарила Місяць.

Підбиваючи підсумки, ще раз зазначимо, що англійський пасивний зворот використовується частіше ніж український. Це створює труднощі для перекладача та потребує використання наведених та інших способів перекладу. Часто в англійських реченнях дієслово у пасивному стані може використовуватися декілька разів та у кожному випадку способи перекладу будуть відрізнятися:

It has been suggested that the London area was controlled from three sacred mounds: they are named as Penton Hill, Tothill and the White Mound, otherwise known as Tower Hill.

Висувалася гіпотеза, що район Лондона контролювався з трьох священних курганів під назвами Пентон-хілл, Тотхілл і Уайтмаунд, інакше Тауер-Хілл

Large areas within the wall were unoccupied or used for pasture

Великі області всередині стіни залишалися вільними або були відведені під пасовища

Вправа 6.1. Проаналізуйте особливості перекладу англійського пасивного звороту:

1. These tractors have been adapted.	1. У конструкцію цих тракторів були внесені деякі модифікації.
2. All clocks should be advanced one hour.	2. Стрілки всіх годинників повинні бути переведені на годину вперед.
3. Beef, sir, is hung, men are hanged.	3. Яловичину, сер, підвішують, а людей вішають.
4. Only amateurs are permitted to compete in the Olympic games.	4. Тільки любителі допускаються до участі в Олімпійських іграх.
5. Her charm was compounded of beauty and kindness.	5. Краса і доброта робили її чарівною.
6. The boat was battered to pieces by the waves.	6. Хвилі розбили човен вщент.
7. The spelling in my essay was amended by the teacher.	7. Вчитель виправив орфографічні помилки у моєму творі.

Вправа 6.2. Перекладіть:

1. There is no doubt that the region has been continually occupied for at least fifteen thousand years.
2. These studies were effectively killed off by the Second World War.
3. London has also been envisaged in the form of the young man with his arms outstretched in a gesture of liberation.
4. In 1690 the remains of a mammoth were found beside what has since become King's Cross.
5. Brutus, in the legend the founder of the city, was buried within London's walls.
6. The site of the capital, fifty million years before, was covered by great waters.
7. And when the waters parted, the London earth was revealed.

ТЕМА 7

ПЕРЕКЛАД ПРЕПОЗИТИВНИХ АТРИБУТИВНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ

Препозитивні атрибутивні словосполучення (ПАС) – це словосполучення, утворені шляхом збігання ряду *іменників*. Такі словосполучення дуже характерні для англійської мови. Будучи помітними, стислими, вони вживаються в усіх стилях для більшої виразності. ПАС бувають двочленними і багаточленними. Розглянемо особливості перекладу **дwochленних ПАС**. Перший член таких поєднань може перекладатися українською:

- **прикметником**

language skills

мовні навички

machine translation

машинний переклад

- **іменником у родовому відмінку**

steam dial

регулятор пару

mains voltage

напруження електричної мережі

- **іменником з прийменником**

management consultant

консультант по менеджменту

land agent

агент з продажу земельних ділянок

- **прикладкою**

gentleman farmer

фермер-джентльмен

- **підрядним означальним реченням**

catchment area

район, який обслуговується однією школою або лікарнею

foundation scholarship

стипендія, яка виплачується з фонду коледжу

- **іншими описовими засобами**

cord storage

гніздо для укладки та зберігання шнура

cottage industry

виробництво з використанням праці найманців

У ряді випадків двочленні ПАС можуть бути багатозначними; порівняйте: *university books* – *університетські книги, книги про університет*. Тому для правильного перекладу необхідно використовувати широкий контекст.

Переклад багаточленних атрибутивних словосполучень (БПАС)

здійснюється в кілька етапів, наприклад:

Afro-Asian People's Solidarity Organization

1) перекладаємо обумовлений іменник (останнє слово БПАС) – *організація*;

2) аналізуємо смислові зв'язки між членами БПАС і розбиваємо їх на смислові групи (аналіз проводимо *зліва направо*) –

1. Afro-Asian 2. People's 3. Solidarity

3) перекладаємо БПАС, починаючи з обумовленого слова, потім перекладаємо кожен смислову групу *справа наліво* – *Організація солідарності народів Азії і Африки*

NATO Membership Action Plan

1) перекладаємо іменник (останнє слово БПАС) – *план*;

2) аналізуємо смислові зв'язки між членами БПАС та розбиваємо їх на смислові групи (аналіз проводимо *зліва направо*) – 1. NATO 2. Membership 3. Action;

3) Перекладаємо БПАС, починаючи з визначеного слова, потім перекладаємо кожен смислову групу *справа наліво* – *План Дій щодо членства в НАТО*.

Наведемо ще приклади: *EU-Ukraine Association Agreement* – *Договір про асоціацію між Україною та ЄС*; *Readiness Action Plan* – *план дій щодо забезпечення готовності (НАТО)*; *Air-Defence Identification Zone* – *зона розпізнавання протиповітряної оборони*.

Іноді в БПАС один із іменників, що виступають у ролі визначення, може перекладатися українською мовою дієприкметником або прикметником:

raw material production countries
liquid crystal display

країни, що виробляють сировину
дисплей на рідких кристалах

Якщо на початку БПАС знаходиться прикметник або дієприкметник, то слід з'ясувати, до якого слову відноситься перший член словосполучення:

automatic speech recognition

автоматичне розпізнавання мови

Medical Research Council

Рада з медичних досліджень

International Telecommunication

Міжнародний консорціум

Satellite Organization

супутникового зв'язку

Якщо БПАС починається з власної назви, то воно перекладається прикметником, іменником в родовому відмінку або іменником з прийменником:

British Atomic Energy Corporation

Британська корпорація з атомної

London Transport Executive
London Tourist Board

енергії
Транспортна адміністрація Лондону
Лондонське туристичне управління

У деяких випадках БПАС може складатися з інших частин мови: числівників, дієприкметників, дієслів, при цьому найчастіше вони з'єднуються дефісом або знаходяться у лапках. Такі БПАС, як правило, перекладаються дієприкметниковими зворотами або підрядними реченнями, а також за допомогою описового перекладу:

the male-dominant world of the Internet
computer-assisted instruction
an-hour-early visitor

світ інтернету, де домінують чоловіки
навчання з використанням комп'ютерів
гість, що з'явився на годину раніше

Такі БПАС часто використовуються в публіцистиці і художній літературі для передачі різних емоційних відтінків (найбільш часто для вираження жартівливо-іронічного ставлення автора до описуваних подій).

Вправа 7.1. Порівняйте англійські та українські речення, проаналізуйте особливості перекладу ПАС, а також інші перекладацькі перетворення.

1. The bank robbers are hold in Chicago	1.Бандити, які пограбували банк, ховаються в Чикаго.
2. The president is always guarded by Secret service men.	2. Президент завжди знаходиться під охороною агентів секретної служби.
3. Constant traffic noise is an annoyance.	3. Постійний шум від вуличного руху важко переносити.
4. The last examination question baffled him completely.	4. Останнє питання на іспиті остаточно збило його з пантелику.
5. The island has some famously inexpensive bed-and-breakfast accommodations.	5. Острів знаменитий дешевиною своїх пансіонів.
6. He went on a mystery-reading kick.	6. Він раптом захопився читанням детективних романів.
7. In the latest national census survey, over half of the entire adult male population had been DIYing in the four weeks before the census date.	7. За даними останнього загальнонаціонального перепису населення більше половини всього дорослого чоловічого населення щось майстрували протягом місяця перед проведенням перепису.

Вправа 7.2. Перекладіть речення:

1. The UK Home Office revealed new research on the top ten (and worst ten) jobs, based on levels of life satisfaction.
2. Bar staffs and sports assistants were among the roles in which staff were the least satisfied.
3. The happiest workers, the research suggests, are vicars and priests, farmers and fitness instructors.
4. Top ten jobs that make people happy: clergy, chief executives, managers in agriculture and horticulture, company secretaries, quality assurance and regulatory professionals, health care practice managers, medical practitioners, farmers, hotel and accommodation managers and proprietors, skilled electrical and electronic trades supervisors.
5. Top ten jobs that make people unhappy:
Plastics process operatives, bar staff, care escorts, sports and leisure assistant, floorers and wall tillers, industrial cleaning process occupations, debt, rent and other cash collectors, elementary construction occupations, publicans and managers of licensed premises.

Отже, як ви могли переконатися, невідповідність у граматичних системах двох мов може адекватно компенсуватися за допомогою інших лексико-граматичних засобів. Звичайно, розібраними явищами не вичерпується величезна різноманітність випадків співвідношення між мовами. Про них йтиметься й надалі. А поки що пропонуємо вам повторити і систематизувати вивчений матеріал.

Вправа 7.3. Порівняйте оригінальні та перекладні речення та проаналізуйте причини перекладацьких перетворень.

1. I'm bullish about next year's business prospects.	1. Я з оптимізмом дивлюся на те, як розвиватимуться справи в майбутньому.
2. The traffic was held up by fog.	2. Рух зупинився через туман.
3. The hot line link between Washington and Moscow was put into operation on August 30, 1963.	3. Лінію екстреного зв'язку між Вашингтоном і Москвою було встановлено 30 серпня 1963 року.
4. Meals are always late in our house.	4. У нас завжди їдять пізно.

5. The lecturer called over the students of the class.
6. Topic and comment are often used in linguistic literature to denote the theme and the rheme.
7. Happiness went out of his face.
8. I could tell he was angry by the glint in his eyes.
9. The population showed an increase of 10 percent.
10. It was not her words but her inflexion that hurt.
11. It is our business and our privilege to do such things.
12. She is on a health food kick at the moment.
13. Of this translation there were six impressions.
14. That flowered hat is a real killer.

5. Викладач зробив перекличку студентів.
6. Слова topic і comment часто споживаються у лінгвістичній літературі у значенні «тема» та «рема».
7. Його обличчя більше не сяяло щастям.
8. По блиску в його очах я відразу зрозумів, що він сердиться.
9. Приріст населення становив 10%.

10. Прикро було не те, що вона сказала, але як вона це сказала.
11. Ми все це робимо, тому що в цьому наш обов'язок і наше покликання.
12. Зараз вона просто схилена на дієтичному харчуванні.
13. У цьому перекладі книга перевидавалася шість разів.
14. Від цього капелюха з квітами можна з глузду з'їхати.

ТЕМА 8

ПЕРЕКЛАД ІНФІНІТИВНИХ ЗВОРОТІВ

Для англійської мови характерно використання граматичних конструкцій, які кратко висловлюють інформацію та, тим самим, створюють динамічність розповіді. До них належать **інфінітивні звороти**, які не мають формально-граматичних відповідників в українській мові. Лаконічність таких конструкцій обумовлює їх розширення при перекладі.

Об'єктний інфінітивний зворот (Complex Object) частіше за все перекладається українською:

- Підрядним реченням зі сполучниками *що, щоб, як* тощо:

He demanded his name to be placed on the ballot. Він вимагав, щоб його кандидатуру включили в список для голосування.

She couldn't get her little brother stop hounding her. Вона не могла домогтися, щоб братик відчепився від неї.

- Простим реченням з дієслівним присудком в активному стані:

We consider him to be a clever man. Ми вважаємо його розумною людиною.

The pain caused him to cry. Він волав від болю.

При перекладі українською **інфінітивного зворота з прийменником for (For + Noun/Pronoun + Infinitive)** прийменник опускається, а сама конструкція може перекладатися:

- Підрядним реченням :

They waited for the moon to appear. Вони очікували, коли з'явиться місяць.

He stepped aside for me to pass. Він відступив, щоб дати мені пройти.

- Простим реченням з інфінітивом або без нього:

I'll arrange for the parcel to be sent by airmail. Я дам вказівку відправити посылку авіапоштою.

He held out the garment for us to see. Він показав нам нове плаття.

При цьому англійський іменник або займенник, який стоїть після прийменника, може виступати як у ролі додатку, так і у ролі підмета:

They have arranged for the sick man to be hospitalized. Вони організували госпіталізацію хворого.

This decision was for her to be made. Це рішення мала прийняти вона.

Суб'єктний інфінітивний зворот (Complex Subject) використовується в газетній публіцистиці та художній літературі частіше, ніж наведені вище види інфінітивних зворотів. Більш різноманітними є способи перекладу такого зворота. Перш за все, вони визначаються станом головного дієслова: **активним** (*It seems to be implied*) чи **пасивним** (*The plan is believed to be realistic*).

1. Суб'єктний інфінітивний зворот з головними дієсловами у **пасивному стані** є більш частотним. У ролі дієслів виступають, як правило, дієслова *to consider, to suppose, to believe, to know, to assume, to say, to prove* тощо. В більшості випадках такі СІЗ перекладаються:

The Great Fire of London of 1666 was considered to be the greatest of fires. Велика Лондонська пожежа 1666 року вважається найбільшою пожежею.

Perhaps there was so much savagery because life itself was considered to be relatively worthless. Можливо, жорстокість була так поширена лише тому, що життя цінувалося досить невисоко.

When the squares were first erected, they were considered to be "one of the wonders of England". Коли в Лондоні з'явилися "перші сквери", в них бачили одне з чудес Англії.

- Простим реченням зі вставним словом чи конструкцією:

By the middle of the sixth century, Проте, до середини VI століття, however, the city can be assumed to місто, швидше за все, також have accepted Saxon rule. потрапило під владу саксонських правителів.

• Складнопідрядним реченням з головним реченням, що виражено: а) дієсловом в активному стані з неозначено-особовим значенням, б) зворотним дієсловом, в) інфінітивом:

a) The old queen is said to have been Передають, що стара королева pleased very much by this exercise, вельми схвалювала цю розвагу, considering it as a sign of the health of вбачаючи в ній ознаку процвітання the people. народу.

б) It is also believed to be the burial Вважається, що у цьому самому place of Harold Harefoot, the son of місці був похований син Кнута, Snut. Гарольд Заяча Лапа.

c) All the buildings here can be said to Можна сказати, що всі тутешні comprise a new wall, separating west будівлі як би являли собою головну from east. стіну, що відокремлювала схід від заходу.

Такими є найчастотніші способи передачі **СІЗ з головним дієсловом в пасивному стані**. Різноманітність способів перекладу можна проілюструвати прикладами перекладу СІЗ із дієсловом *to suppose*. Зазначимо, що наш ілюстративний матеріал спростовує теоретичні ствердження про те, що СІЗ з присудком *to suppose* перекладається безособовим реченням із зворотним дієсловом. У нашій ілюстративній базі такий спосіб є найменш частотним. Основні способи перекладу варіюються в межах вищезазначених способів:

Shareholders were supposed to set up Торговцям пропонувалося ставити their stands only in the middle of the свої лотки тільки на середині вулиць. street.

Michael Faraday is supposed to haunt a telephone exchange.   *Майкл Фарадей нібито й тепер заглядає на телефонну станцію.*

He is supposed to have reigned in the center of the Roman invasion.   *Він, згідно з легендою, правив тут за часів римського вторгнення.*

Here were once picked plantain leaves which were supposed to influence dreams.   *Колись тут збирали подорожник, листя якого допомагали бачити віщі сни.*

2. Суб'єктний інфінітивний зворот із головними дієсловами в активному стані (як правило, це дієслово *to seem*) перекладається:

- Простим реченням зі зворотним дієсловом або дієслівним присудком в активному стані, де дієслово найчастіше перекладається як *ніби*:

And then, at night, a dead sepulchral silence seems to reign in the deserted thoroughfares.   *А потім, пізно увечері, "мертва"ніби-таки гробова тиша панує на спорожнілих вулицях.*

London seems to breathe and live within an atmosphere of fire.   *Лондон дійсно начебто живе і дихає в атмосфері вогню.*

- Реченнями зі вставними конструкціями (здається, схоже, судячи з усього):

The darkness of London seems to have entered Gaine's soul.   *Лондонська тьма, судячи з усього, запала Гейну в душу*

They are all very small, and one seems to have a deformed back.   *Всі вони дуже маленькі, і у одного, схоже, покалічена спина.*

- Складнопідрядним реченням:

He seems to hear the bells of a lost London that still existed somewhere or other, disguised and forgotten.   *Йому здається, що він чує дзвони зниклого Лондона, які ще існують десь, невидимі і забуті*

Зазначимо, що при перекладі інфінітивних зворотів використовуються різноманітні комплексні способи перекладу, які часто не обмежуються чіткими рамками класифікації. Наведені закономірності перекладу значно полегшують вибір перекладацького рішення, але не є абсолютним стандартом та не вимагають безумовного слідування зазначеним правилам.

Вправа 8.1. Порівняйте англійські та українські речення, виділіть та визначте вид інфінітивного обороту та проаналізуйте перекладацькі перетворення.

1. That is why London has always been considered to be the home of stock theatrical characters.	Не випадково саме Лондон завжди вважався домівкою звичних театральних персонажів.
2. The servants of noblemen were considered to take on the airs of their superior.	Слуги знатних людей переймали, як вважалося, панську пиху.
3. London is said not to be in England, but rather England to be in London.	"Не Лондон знаходиться в Англії, а навпаки, Англія в Лондоні "- так тут кажуть.
4. Stow investigated the curiosity, and believed the old Stonework to date from the reign of King Stephen some 450 years before.	Стоу досліджував цікаву знахідку і прийшов до висновку, що старовинна кладка відноситься до часів короля Стефана, який правив з 1135 по 1154 рік.
5. For many centuries it was popularly believed to be the stone of Brutus.	Багато століть в народі вірили, що Брут привіз його з собою як талісман.
6. It was not uncommon for such a house to rise to five or six storeys with two rooms on each level.	Часто-густо такі будинки налічували по п'ять-шість поверхів з двома кімнатами на кожному.
7. It was customary for prior and abbots to become aldermen.	Пріори і абати часто ставали олдерменами.
8. One foreign traveller remarked that the streets of London were so dark that the citizenry seemed to delight in playing hide and seek with the light.	Один іноземний мандрівник помітив, що вулиці Лондона такі темні, що городяни, здається, раді, як діти в лісі, пограти в хованки.
9. The presence or companionship of a dog seems to be a permanent characteristic of a London vagrant.	Наявність поруч собаки або дружба з собакою є невід'ємною рисою лондонського бродяги.
10. This is exactly the location where the Saxons were known to hold their folkmoots.	Це саме те місце, де сакси влаштовували свої фолькмоти (народні збори).

Вправа 8.2. *Перекладіть речення.*

1. The Irish were known to sell rabbits and milk.

2. But their action demonstrated that they considered themselves to dwell in an independent city which could withstand foreign invasion.

3. Some believed the creature to be an emanation of the miseries of twelfth century Newgate.

4. Native Londoners have for many centuries been known to talk louder than their contemporaries.

5. The name of the city is assumed to be of Celtic origin.

6. Their proposal was reasonable enough for the aldermen to consider it in a gathering.

7. London seems to invite fire and destruction.

8. The life of London seemed to be over.

9. In the East End, too, it was customary for women and female children to wear blue glass beads around the neck.

10. But the Tower never belonged to London and was considered by the citizens to be an affront or threat to their liberty.

ТЕМА 9

ПЕРЕКЛАД ДІЄПРИКМЕТНИКОВИХ ЗВОРОТІВ: ОБ'ЄКТНОГО, СУБ'ЄКТНОГО ТА НЕЗАЛЕЖНОГО

В англійській мові такі складні комплекси частіше за все використовуються в офіційно-діловому та науковому стилях. Можна зазначити, що вони не мають еквівалентів в українській мові, тому буквальний переклад таких конструкцій не буде адекватним.

Об'єктний дієприкметниковий зворот (Objective Participial Construction) – це поєднання іменника в загальному відмінку або займенника в об'єктному відмінку з дієприкметником теперішнього або минулого часу.

I saw him running. We saw the engines being packed.

I heard his name mentioned. I have my shoes mended.

Обороти такого типу перекладаються:

- додатковим підрядним реченням зі сполучниками **як, що, щоб**:

I watched the twilight falling down.

Я стежив, як сутеніло.

He found the boys hooking apples from the tree.

Він побачив, що хлопці крадуть яблука.

It grieved me to see him so changed.

Мені боляче було бачити, що він так змінився.

- Зверніть увагу, що об'єктний дієприслівниковий зворот після дієслова *to have* перекладається **простим реченням**:

I have my shoes mended in this shop.

Мені лагодять черевики в цій майстерні.

Three houses had their windows shattered.

У трьох будинках розбилися вікна.

Суб'єктний дієприкметниковий зворот (Subjective Participial Construction) представляє собою поєднання іменника або займенника, що вводить дієслова і групи дієприкметника: *He was seen crossing the street. She was heard typing in the room.* Такого типа обороти перекладаються:

- **складнопідрядним реченням**, де головне речення є неозначено-особовим або безособовим:

Courage was seen gleaming in his eyes. Видно було, як його очі світилися відвагою.

The girl was heard crying in her room. Чули, як дівчинка плакала у своїй кімнаті.

- **простим неозначено-особовим або безособовим реченням:**

The thunder was heard growling in the distance. Вдалині чулися гуркіти грому. (також: Було чути, як далеко гримів грім).

У незалежним дієприкметниковим звороті (**Absolute Participial Construction**) дієприкметник має свій підмет, який виражається іменником або займенником. Він називається незалежним тому, що речення може вживатися і без нього та водночас бути повним по своєму складу. Незалежний дієприкметниковий зворот завжди відокремлюється комою та, у деяких випадках, вводиться за допомогою слова *with*: *The weather being fine, they went for a walk. With the sun having risen, they continued their way.* Незалежний дієприкметниковий зворот найчастіше перекладається:

- **обставинним підрядним з причиновими сполучниками** *оскільки, коли (коли), якщо, за умов* тощо (особливо якщо зворот стоїть на початку англійського речення):

The summer being too hot, we moved to the country.   *Так як літо було дуже спекотним, ми переїхали в село.*

The work having been done, we went home.   *Після того, як робота була зроблена, ми вирушили додому*

- **самостійним реченням з єднальними сполучниками *причому, моді як, а* (особливо, якщо зворот стоїть наприкінці речення):**

They were all late, with him being the last.   *Усі вони запізнилися, а він прийшов останнім.*

- **самостійним реченням зі сполучником *та*, або самостійним безсполучниковим реченням:**

Death toll from Paris terror attack rises to at least 120 people with 270 others injured.   *Кількість загиблих внаслідок теракту в Парижі зростає до 120, поранення отримали 270 людей.*

A genuine madness was in the streets, with prophets and interpreters of dreams and fortune-tellers and astrologers all terrifying the people to the last degree.   *На вулицях панувало суцільне іезумство: пророки, тлумачі снів, рівісники долі і астрологи алякували народ до останнього тупеня.*

Звертаємо також увагу на інші способи перекладу самостійних дієприкметникових зворотів зі сполучником ***with***:

Here rests John Stow's tomb, with a memorial figure of the Tudor antiquarian resting upon it.   *Здесь находится гробница Джона Стоу с памятником этому великому антиквару эпохи Тюдоров.*

With unemployment rising, no economic growth is possible.   *В условиях роста безработицы экономический рост невозможен.*

With major crimes mounting yearly, the federal government does a little about it.   *Число серьезных преступлений растет, а правительство не принимает эффективных мер.*

Отже, як ви могли переконатися, невідповідність у граматичних системах двох мов може адекватно компенсуватися за допомогою інших лексико-граматичних засобів. Звичайно, розібраними явищами не вичерпується величезна різноманітність випадків співвідношення між мовами. Про них йтиметься й надалі. А поки що пропонуємо вам повторити і систематизувати вивчений матеріал.

Вправа 9.1 *Порівняйте англійські та українські речення, проаналізуйте особливості перекладу дієприкметникових зворотів.*

1. It was the first time he saw his wife wearing jeans.
2. With very few people survived, there is a very small chance to get a complete picture of the events.
3. The scriptwriter didn't expect his TV show being popular for this long.
4. The horse was seen descending the hill.
5. He was probably watching his son taking first steps in business.
6. The wind been favorable, our yacht will reach the island in an hour.
7. A genuine madness was in the streets, with prophets and interpreters of dreams and fortune-tellers and astrologers all terrifying the people to the last degree

1. Ніколи раніше він не бачив свою жінку у джинсах.
2. Оскільки вижило лише кілька людей, малоймовірно, що вдасться відновити повну картину події.
3. Автор сценарію не очікував, що його телесеріал буде залишатися популярним так довго.
4. Можна було побачити як як кінь спускався з пагорбу.
5. Він з гордістю спостерігав як його син робить перші кроки в бізнесі
6. При попутному вітрі ми за годину дістанемося острова на нашій яхті.
7. На вулицях панувало суцільне безумство: пророки, тлумачі снів, провісники долі і астрологи залякували народ до останнього ступеня.

Вправа 9.2 *Перекладіть речення*

1. The precious Chinese vase of the 10th century BC was found shattered a few days ago.
2. She knew she won the debates, when she saw her rivals struggling for the words.
3. Julius Caesar changed the start of the year from March to January and declared that there would be 365 days in the year, with February having an extra day every 4 years.

4. With rising costs and falling number of pupils, many rural schools face an uncertain future.
5. This disease is one of the most common causes of time off work, with the average sufferer missing up to 22 working days a year.
6. She realised her Halloween makeup was good, when heard the kids screaming at the top of their lungs.
7. Have you had your picture taken for a passport? There are only 3 days left before you leave.
8. With products ranging from artwork, furniture and lighting to fabrics, furnishings and gifts, this shop is a houser's paradise.

ТЕМА 10

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ

Переклад інструкції

Як вже зазначалося вище, специфіка перекладного тексту найчастіше визначається саме мовленнєвим жанром та функціональним стилем. Коли перекладач починає переклад, він сам для себе повинен зрозуміти, які функціональні характеристики, основні риси та елементи змісту і структури є найбільш вагомими для даного стилю та жанру. У більшості випадків тексти офіційно-ділового стилю відносно універсальні в англійській та українській мовах. Нижче ми представляємо основні характеристики офіційно-ділового стилю, які працюють як в англійській, так в українській мовах.

Офіційно-діловий стиль може бути представлений різноманітними мовленнєвими жанрами:

- офіційні постанови, парламентські укази, закони;
- дипломатичні договори, меморандуми, ноти, протоколи;
- кодекси, судово-процесуальні документи;
- торгівельно-комерційні згоди, угоди, комерційна кореспонденція;
- військові устави, накази, розпорядження;
- ділова переписка, акти, протоколи зібрань, накази, об'яви, телеграми, докладні, пояснювальні, розписки;
- технічна та побутова інструкція, анотація;
- промислова реклама.

Мовленнєві жанри реалізують **ведучі функції** офіційно-ділового стилю – *імперативну, спонукальну та рекомендаційну*. Усі тексти цих жанрів передбачають певну поведінку людей в конкретних умовах в залежності від конкретних цілей. Основними **рисами** текстів офіційно-ділового стилю є

імперсональність, об'єктивність, беземоційність, сухість викладу, абстрактність, стислість. Відповідно, домінантами перекладу текстів даного стилю будуть ті мовленнєві засоби, які забезпечують вищенаведені функції та риси:

- модальні дієслова;
  - інфінітиви зі значенням імперативу;
  - стандартизована структура тексту;
  - часові форми дієслова (наприклад, форми майбутнього часу, які у контексті набувають різних модальних відтінків);
  - безособові, неозначено-особові конструкції;
  - терміни, термінологічні висловлювання, прямий порядок слів, відсутність емоційності;
  - стандартне тема-рема-членування (1-тема, 2-рема);
  - дієслова у пасивному стані;
  - канцеляризми;
  - шкала стилістичних відтінків від сухої стандартності висловлювання до емоційно-експресивних відтінків текста в рекламі;
  - книжний стиль мовлення у строгій відповідності з нормами літературної мови:
- ❖ ускладненість синтаксичної структури – використання простих поширених речень (з відокремленими, однорідними членами, атрибутивними словосполученнями, багаточленними прийменниковими словосполученнями); використання речень із розгалуженою системою підрядних речень, дієприслівникових, атрибутивних зворотів;
  - ❖ повноскладність речень та відсутність еліпсису;
  - ❖ номінативність (переважання віддієслівних іменників і прикметників);

- лексичні скорочення, абревіатури, складноскорочені слова тощо;
- знаки пунктуації (скобки, двокрапка);
- використання знаків (цифрові коди, символи формули);
- використання графічних засобів (схеми, графіки, рисунки тощо).

Найбільш яскраво дані характеристики текстів офіційно-ділового стилю реалізуються в різноманітних **інструкціях** (побутова, відомча, посадова, анотація до медичних препаратів). Побутові та споживчі інструкції описують нормативи користування різноманітними приладами, продуктами тощо. При перекладі інструкцій слід використовувати ті мовленнєві відповідності, які забезпечують функціонально стильову відповідність текста перекладу його оригіналу. Найголовнішою одиницею перекладу при цьому є слово, а домінантними перекладацькими відповідностями є одиничні та множинні.

Домінантами перекладу текста інструкції будуть ті засоби, які забезпечують об'єктивність викладення та його розпорядчий характер та відповідають темі: терміни, у тому числі юридичні, тематична лексика, яка відноситься до відповідного відомства, канцелярські варіанти письмової літературної норми, підвищена номінативність стилю, відповідна до оригіналу кількість скорочень (контекстуальні скорочення неприпустимі), відсутність емоційної окраски у лексиці та синтаксисі (за виключенням розділу з рекламними та просвітницькими компонентами), імперативні структури, при виборі яких перекладач має зробити поправку на традиції імперативності, які існують у тексті інструкції у мові перекладу, окремі засоби рекламного та публіцистичного стилю.

Нижче ми наводимо інструкцію по експлуатації тостера та пропонуємо вам самостійно охарактеризувати жанрову складову даного тексту з точки зору передперекладацького аналізу.

Вправа 10.1. Уважно прочитайте англійський текст інструкції та проведіть перед перекладацький аналіз. Порівняйте оригінал та переклад з точки зору збереження функціональних та мовних особливостей тексту у перекладі.

TOASTER

INSTRUCTION FOR USE:

Before using your toaster for the first time, please, read the instruction for use and safety instructions carefully.

1. Plug in the toaster.
2. Turn the browning control to the required position, depending on type and freshness of the bread.

It is advisable to turn down the browning control position if you are toasting only one slice.

To insert the bread:

With the control lever in the UP position, place the slices of bread in each slot.

Crumbs or dust inside the toaster could effect the operation. Slide the control lever up or down several times to dislodge crumbs, and then lock in down position.

To stop toasting:

When the bread is toasted, the lever unlocks and springs up automatically.

You can interrupt toasting at any time by turning the browning control to the STOP/EJECT position.

Before use, please, follow these instructions:

-Raise the warming rack by PRESSING DOWN the bun warmer lever.

-Place the buns or the croissants on the warming grid.

- Lower control knob to DOWN position.

ІНСТРУКЦІЯ

З ЕКСПЛУАТАЦІЇ:

Перед першим використанням тостера уважно ознайомтеся з інструкцією з експлуатації та правилами техніки безпеки.

1. Увімкніть тостер.
2. Встановіть ручку терморегулятора в потрібне положення, залежно від сорту та ступеня свіжості хліба.

Якщо підсмажується лише один тост, рекомендується зменшити номер позиції терморегулятора.

Розміщення тостів:

Покладіть тости в кожний проріз, при цьому важіль завантаження хліба повинен бути у верхньому положенні.

Переміщення важеля може бути утруднене через скупчення крихт або пилу всередині приладу. У цьому випадку для фіксації важеля достатньо його опустити та підняти декілька разів.

Зупинка процесу підсмажування:

Після підсмаження важіль завантаження хліба автоматично повертається у верхнє положення. Ви можете будь-якої миті перервати процес підсмажування, встановивши ручку терморегулятора в позицію СТОП/ВИКИД.

Виконуйте такі інструкції:

-Підняти стрижні, натиснувши на важіль аксесуара «Підігрів хлібців».

-Помістити скибочки хліба або рогаики на дротяні ґрати аксесуара.

-Опустити важіль розвантаження хліба.

-When warmed, the control knob springs up.
-After use, leave the toaster to cool and then unplug.

Precautions:

Never place buns directly or in the slots of a toaster

Do NOT use the accessory to cook or defrost frozen food.

Cleaning:

Before any cleaning, unplug the toaster and leave it cool down.

Never use a metal object inside the toaster, this could cause serious damage.

Do not wrap the electric cord around the toaster body; there is a cord storage area underneath.

SAFETY INSTRUCTIONS

Please read the instructions for use and pay particular attention to safety instructions.

The safety of this appliance complies with the technical ruling and standards in force.

Given the many standards in effect, if this toaster is used in a country other than the country where it was purchased, have it verified by any approved service.

Check that the main voltage corresponds to the voltage indicated on the appliance.

Use on a stable working surface, and keep away from water.

Do not carry or move the appliance when in use.

Do not plunge the electric wires, plug or the appliance itself in water, so to avoid electric shocks.

-Після закінчення підігріву важіль завантаження хліба піднімається.

-Після використання вимкнути прилад і дати йому охолонути.

Запобіжні заходи:

Ніколи не розміщуйте скибочки хліба безпосередньо на прорізі тостера.

Не використовуйте цей аксесуар для смаження або розморожування продуктів.

Догляд за тостером та його очищення:

Перед очищенням тостера відключіть його від мережі і дайте охолонути.

Щоб уникнути серйозних пошкоджень, ніколи не вводьте в прилад металеві предмети.

Забороняється намотувати шнур на корпус тостера; під приладом є гніздо для укладання та зберігання шнура.

ПРАВИЛА

ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ

Уважно прочитайте інструкцію з експлуатації, приділивши особливу увагу правилам безпеки.

Даний прилад за надійністю відповідає чинним технічним правилам та нормам. Якщо прилад буде використовуватися в країні, відмінній від країни покупки, то, зважаючи на різноманітність чинних норм, його необхідно перевірити у пункті сервісного обслуговування, авторизованого компанією.

Переконайтеся, що напруга електричної мережі відповідає напрузі, вказаній на приладі.

Ставте прилад на стійку робочу поверхню та не допускайте попадання води.

Не переставляйте пристрій під час його роботи.

Щоб уникнути ураження електричним струмом, не

Do not let the toaster operate unattended, particularly when toasting for the first time or when changing settings.
Keep out of reach of children.

Unplug appliance when not in use or for cleaning.

Do not use appliance if:
-the appliance or cord is faulty;
-the appliance has been dropped and is visibly damaged or is not working correctly.

In this case the appliance must be sent to the nearest approved After-Sales center to avoid any danger.

Do not leave the cord hanging loose.
Do not coil the cord around the appliance.

This appliance has been designed for domestic use only.

Any professional use, inappropriate use or failure to comply with the instruction, the manufacturer accepts no responsibility and the guarantee will not apply.

занурюйте шнур, вилку приладу або сам прилад у воду.

Не залишайте працюючий прилад без нагляду, особливо при першій експлуатації або зміні налаштувань.

Прилад має бути недоступним для дітей.

Після використання приладу або перед його чищенням прилад слід відключити від мережі.

Не використовуйте прилад якщо:
-Прилад або шнур пошкоджений;
-Після падіння приладу є очевидні пошкодження або збої в роботі.

У цьому випадку, щоб уникнути небезпеки, прилад слід відправити до найближчого сервісного центру.

Не залишайте шнур звисаючим.

Не обмотуйте шнур навколо приладу.

Цей пристрій призначений для використання виключно в домашніх умовах.

Якщо прилад застосовується в професійних цілях, або його використання не відповідає інструкції з експлуатації, виробник не несе жодної відповідальності і не дає жодних гарантій.

Вправа 10.2. Прочитайте одну з інструкцій до побутових приладів, зробіть перед перекладацький аналіз тексту, проаналізуйте перекладацькі явища, з якими ви зіткнулися, перекладіть інструкцію, зберігаючи функціональні та мовні особливості тексту в перекладі.

STEAMIRON

Parts:

1. Spray Button
2. Burst of Steam Button
3. Soleplate
4. Steam Dial
5. Water Fill Opening
6. Spray Nozzle
7. Temperature Control Dial
8. Water Tank

Important Safeguards

When using your iron, basic safety instructions should always be followed, including the following:

1. Read all instructions.
2. Make sure that power in the net corresponds to the one stated on the iron.
3. Do not operate a damaged iron.
4. Close supervision is necessary for any appliance being used by or near children. Do not leave the iron unattended while working.
5. Always disconnect iron from electrical outlet when filling with or emptying water and when not in use.
6. To protect against risk of electric, do not immerse the iron in water or other liquids.
7. After finishing the ironing or if you need to absent for a moment, you should:
  - turn Steam Dial to OFF,
  - Set the iron on Heel Rest,
  - Unplug the iron.

Attention: Please store the iron on its heel rest, else you may damage the surface.
8. It is common for new irons to release some light smoke or vapors during their first uses. This is due to the initial heating of the materials used in the manufacture of the iron. This is normal and does not indicate fault.
9. Remove any adhesive stickers, which may be attached to the soleplate. Any residual adhesive can be removed by rubbing gently with a soft cloth dampened with methylated spirits.
10. Please use only water for filling water tank.
11. Don't use chemically purified water.
12. Do not allow cord to touch hot surfaces. Let iron cool completely before putting away.
13. Never ever try to repair the iron, its plug and cord by yourself. Please turn to repair shop.
14. If power cord is damaged, it must be replaced by an authorized service facility or a similar qualified person in order to avoid hazards.
15. Don't leave working iron unattended.

Filling Water Tank

- Before the first use fill iron with running water.
- In future you may also use running water for ironing; however if your water is too hard (more than 17 dH) it's advisable to use distilled water.
- Unplug the iron from electrical outlet and turn Steam/Dry Dial to the dry setting.
- Set the iron on Heel Rest on a stable level surface and fill the Water Tank through the Fill Opening (be careful when filling).

COFFEE MACHINE

Parts:

1. Coffee outlet
2. Coffee Button
3. Soleplate

4. Lever
5. Water tank
6. Switch ON/OFF
7. Bean container
8. Indicator lamp

General safety instructions

- Before commissioning this device please read the instruction manual carefully.
- Please keep these instructions, the guarantee certificate, the sales receipt and, if possible, the carton with the inner packaging!
- The device is intended exclusively for private and not for commercial use!
- Always remove the plug from the socket whenever a disturbance occurs. Switch off the device beforehand. Pull on the plug, not the cable.
- In order to protect children from the dangers of electrical appliances, never leave them unsupervised with the device. Consequently, when selecting the location for your device, do so in such a way that children do not have access to the device. Take care to ensure that the cable does not hang down.
- Test the device and the cable regularly for damage. If there is a damage of any kind, the device should not be used.
- Do not repair the device yourself, but rather consult an authorized expert.
- For safety reasons a broken or damaged mains lead may only be replaced by an equivalent lead from the manufacturer, our customer service department or a similarly qualified person.
- Keep the device and the cable away from heat, direct sunlight, moisture, sharp edges and suchlike.
- Never use the device unsupervised! Switch off the device whenever you are not using it, even if this is only for a moment.
- Use only original accessories.
- Do not use the device outdoors.
- Under no circumstances must the device be placed in water or other liquids, or come into contact with such. Do not use the device with wet or moist hands.
- Should the device become moist or wet, remove the mains plug from the socket immediately. Do not reach into the water.
- Use the device only for the intended purpose.

Special Safety Measures for this Machine

- Keep your hands and the cord away from hot parts of the appliance during operation.
- Never clean with scouring powders or sharp tools.
- Do not open the water tank lid during the use. Danger of scalding!

First Use of Machine

- Please rinse the appliance for 2 or 3 times with cold water before using it for the first time.
- Clean the filter insert, the permanent filter and the cups in the sink.

Electrical connection

- Make sure that the appliance is switched off (switch located on the rear of the appliance in position "OFF/0").
- Before inserting the mains lead into the socket, check whether the voltage you intend to use complies with that of the machine. For details see the machine label.

- Only connect switch to a properly installed safety socket, 230V/50 Hz.

Descaling

Descaling is necessary when the time needed to prepare coffee becomes considerably longer.

Only commercially available descaling products based on citric acid should be used. For descaling, adhere to the directions which follow:

- a) please read carefully the safety instructions on the descaling packaging.
- c) do not open the closing handle during the descaling process.
- d) rinse the water tank and clean the machine to avoid any residual descaling agent.

KETTLE

Description

1. Base unit
2. Body
3. Spout
4. Removable scale filter
5. Lid
6. Handle
7. On/Off switch
8. Indicator light

Important safeguards

- Please read these operating instructions through carefully before connecting your kettle to the power supply in order to avoid damage due to incorrect use.
- The appliance is designed for household use only.
- Unplug the appliance from power supply when not in use.
- Keep the base unit away from damp and protect from splashes.
- Do not immerse the unit, cord or plug in water or other liquids. If this should occur, remove the plug immediately.
- Do not operate the appliance if the cord or plug is damaged. In such cases take the appliance to a specialist for checking and repair if necessary.
- Ensure that the cord does not hang over sharp edges and keep it away from hot surfaces.
- Only pull it out of the power supply by the plug, not by the cord.
- Place the appliance on a stable surface, away from hot objects (e.g. hotplates); do not place under the curtains or shelves.
- You should never leave the appliance not supervised during use.
- Keep the appliance away from children.
- Use the kettle only with the base unit supplied and do not use the base unit for any other purposes.
- Never remove the kettle from its base unit while in operation. Switch the appliance off first.
- Take care to close the lid properly before switching on. Otherwise, the appliance will not switch off automatically and hot water may overflow.
- The kettle is for heating water only, and is not to be used for any other liquids.

Before using for the first time

- Remove all packing materials from the kettle.

- Before connecting of the kettle check that voltage indicated on the rating label corresponds the mains voltage in your home.
- Fill the kettle with cool water up to the “MAX” mark and boil it. Empty the kettle. The appliance is ready for use.

Instruction for use

SWITCHING ON

- After filling your kettle with water, place the kettle on the base unit.
- Connect plug to power supply and pull down the On/Off switch. The appliance will begin to operate and the indicator light will come on

SWITHCING OFF

- When the water boils, the kettle will switch off automatically and the indicator light will go off.

NOTE: This appliance has a safety system, which automatically switches off the heater element if the appliance is inadvertently switched when empty. Or if it boils dry. In this case let the appliance cool down completely before filling with water again.

SWITCHING ON AGAIN

- The kettle can be switched on again after cooling down about 15-20 seconds, while the kettle has been switched off automatically.

Care and cleaning

Always remove the plug from the power supply and let the appliance cool down completely. Clean the outside of the kettle and the base unit with a soft damp cloth, then wipe with a dry cloth. Do not use scouring materials. Descale at regular intervals. Use a descaling agent, which can be obtained from specialist shops and follow the instructions given.

ТЕМА 11

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ С АРКУША. ПЕРЕКЛАД АНОТАЦІЙ

Переклад з аркуша – це вид усного перекладу із зоровою опорою на текст. Зорове сприйняття інформації, особливо прецизійної, а також можливість самостійно задавати темп перекладу значно полегшує задачу перекладача. Переклад з аркуша (ПЗА) є одним з найбільш поширених видів перекладу у компаніях. З аркушу часто перекладають виступи на зустрічах, конференціях, нарадах: оригінальний текст перекладачі-синхроністи отримують заздалегідь, часто за декілька хвилин до виступу.

Переклад з аркушу потребує спеціальної підготовки для освоєння таких навичок:

- сприймати, аналізувати та синтезувати інформацію одночасно;
- розподіляти текст на змістовні відрізки та навчитися робити паузи між ними;
- виділяти синтаксичну структуру оригінальної фрази, виділяти синтаксичний центр (як правило, це фінітне дієслово, пов'язане відразу з декількома членами речення) та, насамперед, підібрати до нього відповідність;
- освоювати навички «бокового читання»: поєднувати промовляння перекладу з прочитанням наступного змістовного відрізка;
- починати переклад впевнено, зберігати рівний середній темп мовлення (допускаються уповільнений темп для того, щоб перекласти стилістично та синтаксичну вірно, долаючи лексико-граматичні труднощі);
- не допускати повернення к уже перекладеним відрізкам та не допускати виправлень;
- швидко переключатися на мову перекладу, уникати дослівного перекладу та буквалізмів;
- знати та вміти застосовувати кліше, штампи, готові відповідності;

- впевнено, чітко та гучно промовляти переклад, без мукання, «екання», занадто довгих пауз, контролювати руки та міміку.

Вправа 11.1. Перекладіть з аркуша тексти інструкції з попереднього розділу. Звертайте особливу увагу на паузи між реченнями та синтагмами.

Вправа 11.2. Ознайомтеся та вивчіть клішовані вирази, що зустрічаються в текстах анотацій до медикаментів.

1. (is) contra-indicated – протипоказаний
2. (smth. has been) reported – описані випадки / зафіксовані випадки
3. adequate – достатній
4. administration and doses – спосіб застосування та дозування
5. adrenal glands – наднирники, надниркові залози
6. allergic rhinitis – алергічний риніт
7. centrally sedative drugs – седативні засоби із центральним механізмом дії
8. common cold – застуда
9. concomitant use – одночасний прийом
10. constituents – компоненти
11. contraindications – протипоказання
12. convulsions – судоми
13. coronary artery disease – ішемічна хвороба серця
14. drug interaction – взаємодія з іншими лікарськими препаратами
15. each tablet contains... – у кожній таблетці міститься
16. experience indicated – досвід застосування препарату свідчить про...
17. film-coated tablets – таблетки, вкриті оболонкою
18. hemoglobin count – рівень гемоглобіну
19. hepatic – печінковий
20. hypertension – гіпертензія, підвищений кров'яний тиск
21. hypnotic drug – снодійний препарат
22. in predisposed patients – у хворих зі схильністю до цих явищ
23. increased sensitivity to drug – підвищена чутливість до препарату
24. indications – показання до застосування
25. individual response – індивідуальна реакція
26. individuals / patients – хворі
27. influenza – грип
28. insomnia – безсоння
29. intolerance to smth. – непереносимість б-ч.
30. keep out of reach of children – зберігати у місцях, недоступних для дітей
31. lactation/ breast feeding – період лактації / грудне годування
32. liver – печінка
33. mental alertness – психічна активність
34. nervous system depression / excitation – збудження/пригнічення ЦНС
35. non-steroidal anti-inflammatory drug (NSAID) – нестероїдний протизапальний препарат
36. overdose – передозування
37. platelet count – кількість / вміст тромбоцитів
38. presentation – форма випуску
39. renal – печінковий
40. rise in blood pressure – підвищення кров'яного тиску

41. serious / severe impairment – важка форма захворювання/серйозні порушення в роботі/серйозна патологія б.-ч.
42. should be swallowed with water – слід запивати водою
43. side effect – побічні ефекти
44. skin rashes (with irritation) – висипання на шкірі (зі свербінням)
45. sleep disturbances – порушення сну
46. smth. is indicated for – показаний для лікування ... / призначається при лікуванні
47. sympathetic activity – симпатична активність
48. symptomatic relief – симптоматичне лікування
49. tachycardia – тахікардія
50. the caution should be exercised – з обережністю (призначати/застосовувати препарат)
51. the CNS (central nervous system) – ЦНС (центральна нервова система)
52. the intestines – шлунково-кишковий тракт
53. the pituitary – гіпофіз
54. there is no specific / objective data – немає точних/об'єктивних даних
55. to be advisable – рекомендується
56. to be excreted – виводиться
57. to be metabolized – всмоктуватись у кров
58. to be readily absorbed – добре всмоктуватися
59. to enter coma – впасти в кому
60. to initiate treatment – починати лікування/призначати лікування
61. to interfere with – впливати на дію
62. to monitor functions – постійно спостерігати за функціями
63. to potentiate – посилювати дію
64. to reverse the action of – послаблювати дію
65. urticaria – кропив'янка

Вправа 11.3. Перекладіть з аркушу тексти анотації.

DONORMYL

INSOMNIA

Scored tablets

Registration certificate No 2939 of February 25, 1998

INSTRUCTION FOR THE MEDICAL USE OF DONORMYL

Presentation. Film-coated tablets.

Pharmacological group. Hypnotic and sedative drug.

Pharmacological properties. Hypnotic drug from the class of ethanolamines, belonging to the group of H₁ histamine receptor blockers.

It has sedative and anticholinergic effects.

Decreases time to sleep, increases the duration of sleep and its quality, has no effect on sleep phases.

Pharmacokinetics. Doxylamine succinate is readily absorbed from the intestines.

ДОНОРМІЛ

ПРИ РОЗЛАДАХ СНУ

Пігулки

Реєстраційне свідоцтво №2939 від 25.02.1998

ІНСТРУКЦІЯ З ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТУ ДОНОРМІЛ

Форма випуску: пігулки, вкриті оболонкою.

Фармакологічна група: снодійний препарат.

Фармакологічні властивості: снодійний препарат класу етаноламінів із групи блокаторів H₁-гістамінових рецепторів. Має седативну та м-холіноблокуючу дію.

Скорочує час засинання, збільшує тривалість та якість сну, при цьому не змінює фази сну.

Фармакокінетика: сукцинат доксиламіну добре всмоктується із шлунково-кишкового тракту.

The active substance undergoes biotransformation in the liver, the main part (more than 60%) is excreted unchanged with urine, the rest is excreted with feces.

Therapeutic Indications. sleep disturbances; insomnia.

Administration and Doses. The drug should be used only by adults and adolescents over 15 years.

The dose for patients older than 15 year is 1 tablet 15-30 min before bedtime.

Depending on the individual response of the patient the dose can be decreased down to ½ tablet or increased up to 2 tablets.

Film-coated tablet should be swallowed with water.

Side Effect. Drug overdosage may lead to drowsiness during the day.

Side effect related to cholinergic blocker activity: dry mouth, accommodation disturbances, constipation, difficulties of micturition (particularly in predisposed patients).

Contraindications: glaucoma, problems with urethra/prostate; breast feeding (when drug is used, breast feeding should be discontinued); age under 15, increased sensitivity to the drug.

Drug Interactions. Concomitant use with barbiturates, benzodiazepines, clonidine, opioid analgesics, neuroleptics and tranquilizers increases inhibition of the CNS.

When used with atropine or other m-cholinergic blockers, there is increased risk of anticholinergic side effects, such as dry mouth and difficulties in micturition. Alcohol increases the sedative action of Donormyl.

Overdosage. When film-coated tablets are used, overdosage, accidental and intention, is possible only at very high doses.

Symptoms: mydriasis, facial hyperemia, hyperthermia, excitation, coordination disturbances, frequent athetotic movements, convulsions.

Біотрансформація здійснюється у печінці. Основна частина сукцинату доксиламіну (бл.60%) виводиться у незмінному вигляді із сечею, частина виводиться із фекаліями.

Показання для застосування: порушення сну, безсоння.

Спосіб застосування та дози: Тільки для дорослих та підлітків віком від 15 років.

Хворим віком від 15 років призначають по 1 таблетці препарату за 15-30 хвилин до сну.

Залежно від індивідуальної реакції хворого, доза препарату може бути зменшена до 1/2 таблетки, або збільшена до 2 таблеток.

Таблетку, вкриту оболонкою, запивати водою.

Побічні ефекти. При передозуванні препарату можлива сонливість у денний час.

Побічні ефекти, пов'язані з холіноблокуючою дією препарату: сухість у роті, порушення акомодатції зору, запор, утруднене сечовипускання (особливо у хворих зі схильністю до цих явищ).

Протипоказання: глаукома, порушення функцій уретри та простати, період лактації (при прийомі препарату необхідно відмовитися від грудного вигодовування), вік до 15 років, підвищена чутливість до препарату.

Взаємодія з іншими лікарськими препаратами: при одночасному прийомі з барбітуратами, бензодіазепінами, клонідином, опіdnими анальгетиками, нейролептиками, транквілізаторами спостерігається посилення переважної дії ЦНС.

При одночасному прийомі Донормілу з атропіном або іншими м-холіноблокаторами підвищується ризик виникнення антихолінергічних побічних ефектів: сухість у роті та утруднене сечовипускання. Алкоголь посилює седативну дію Донормілу.

Передозування: при прийомі таблеток, покритих оболонкою, передозування можливе лише у випадку випадкового або навмисного прийому великих доз препарату.

Симптоми: мідріаз, гіперемія шкіри обличчя, гіпертермія, збудження, порушення координації, тремтіння, атетозні рухи, судоми.

In the absence of treatment the patient may enter coma, which is followed by the cardio-respiratory collapse.

Keep out of reach of children.

ACTIFED Tablets and Syrup

Presentation

Tablets: Each white, round, biconvex, scored tablet contains 2.5mg Tripolidine Hydrochloride BP and 60 mg Pseudoephedrine Hydrochloride BP.

Indications:

Actifed is indicated for the symptomatic relief of upper respiratory tract disorders. These include allergic rhinitis, vasomotor rhinitis, the common cold and influenza.

Dosage and Administration:

Adults and children over 12 years:

One tablet or 10 ml syrup three times daily.

Children under 12 years:

6-12 y.: 5 ml syrup three times daily

2-5 y.: 2,5 ml syrup three times daily

6 m. – under 2 y.: 1,25 ml syrup three times daily*

*A physician's advice should be obtained before administering Actifed to children aged less than 2 years.

The elderly

There have been no specific studies of *Actifed* in the elderly. Experience has indicated that normal adult dosage is appropriate, although it may be advisable to monitor renal and/or hepatic functions; if there is a serious impairment the caution should be exercised.

Contra-indications, Warnings etc.

Contra-indications

Actifed is contra-indicated in individuals who have previously exhibited intolerance to it or to any of its constituents.

Actifed is contra-indicated in patients with severe hypertension or severe coronary artery disease.

За відсутності лікування може розвинути́сь кома, що супроводжується колапсом.

Зберігайте у місцях, недоступних для дітей.

АКТИФЕД Пігулки та сироп

Форма випуску

Таблетки: У кожній білій округлій двоопуклій таблетці міститься 2,5 мг гідрохлориду триполідину ВР та 60 мг гідрохлориду псевдоефедрину ВР.

Показання до застосування:

Активфед застосовується для симптоматичного лікування захворювань верхніх дихальних шляхів, у тому числі алергічного риніту, вазомоторного риніту, застуди та грипу.

Дозування та спосіб застосування:

Дорослим та дітям старше 12 років:

По 1 таблетці або 10 мл сиропу тричі на день.

Дітям до 12 років:

6-12 років 5 мл сиропу тричі на день

2-5 років 2,5 мл сиропу тричі на день

6 міс.-2 роки

1,25 мл сиропу тричі на день*

*Використання препарату для лікування дітей віком до 2 років здійснюється тільки за призначенням лікаря.

Хворі похилого віку:

Немає об'єктивних клінічних даних про застосування *Активфеду* хворими на літній вік. Досвід застосування свідчить, що для них підходить звичайне дозування для дорослих; при цьому рекомендується постійне спостереження за функціями печінки та нирок. При серйозних порушеннях роботи слід приймати препарат з обережністю.

Протипоказання

Активфед протипоказаний хворим:

- з гіперчутливістю до препарату чи його компонентів;

- з тяжкими формами гіпертензії або ішемічної хвороби серця;

Actifed is contra-indicated in patients who are taking or have taken monoamine oxidase inhibitors within the preceding 2 weeks. The concomitant use of pseudoephedrine and this type of product may occasionally cause a rise in blood pressure.

Precautions

Actifed may cause drowsiness and impair performance in tests of auditory vigilance. Patients should not drive or operate machinery until they have determined their own response. Although there are no objective data, users of *Actifed* should avoid the concomitant use of alcohol or other centrally active sedatives.

Drug interactions

Because of its pseudoephedrine content, *Actifed* may partially reverse the hypotensive action of drugs, which interfere with sympathetic activity.

Side and adverse effects

Central nervous system depression or excitation may occur, drowsiness being reported most frequently. Sleep disturbance and, rarely, hallucinations have been reported. Skin rashes, with or without irritation, tachycardia and dryness of the mouth, nose and throat, have occasionally been reported.

Use in pregnancy and lactation

Although pseudoephedrine and triprolidine have been in widespread use for many years without apparent ill-consequence, there are no specific data on their use during pregnancy. Cautions should be exercised.

Pharmaceutical Precautions

Tablets: Store below 25°C in a dry place and protect from light.

Syrup: Store below 25°C and protect from light.

- хворим, які протягом останніх 2 тижнів приймали або приймають інгібітори MAO. Одночасне застосування псевдоєфедрину з іншими препаратами цього може призвести до підвищення артеріального тиску.

Запобіжні заходи

Активфед може викликати сонливість та впливати на швидкість реакції.

До виявлення індивідуальної реакції на лікування хворим слід утриматися від керування автомобілем або роботи з механізмами. Хоча немає об'єктивних даних, хворим слід уникати одночасного прийому алкоголю чи інших седативних засобів із центральним механізмом дії.

Взаємодія з іншими препаратами

Оскільки Активфед містить псевдоєфедрин, він може частково нейтралізувати гіпотензивну дію препаратів, що впливають на симпатичну активність.

Побічні ефекти

Пригнічення чи збудження центральної нервової системи, найчастіше – сонливість. Порушення сну, в окремих випадках – галюцинації. Може з'явитися висипання з роздратуванням або без, тахікардія і сухість у роті, в носі і в горлі.

Застосування в період вагітності та лактації

Псевдоєфедрин і трипролідин вже багато років успішно застосовуються в медичній практиці без видимих негативних наслідків, проте об'єктивних даних щодо їх застосування у період вагітності немає. Застосовуйте препарат із обережністю.

Умови зберігання

Таблетки: зберігайте при температурі не вище 25 ° C у сухому та темному місці.

Сироп: зберігайте при температурі не вище 25 ° C у темному місці.

ТЕМА 12 ПЕРЕКЛАД БРОШУРИ. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ РЕАЛІЙ СИСТЕМИ ОСВІТИ

У перекладознавстві **реалія** – це **слово або вираз** з національною культурною семантикою (лексичні одиниці, фразеологізми, власні назви). Реалії означають предмети та явища, що є специфічними для матеріальної та духовної культури певної спільноти, які не мають точних відповідників в інших мовах. У теорії перекладу різноманітність пропонуємих способів перекладу реалій можна звести до двох основних: **запозичення** (транскрипція, транслітерація, калька) та **приблизний переклад** шляхом функціонального аналогу, родовидової відповідності, опису, пояснення, контекстуального перекладу.

Велика кількість історично обумовлених розбіжностей у системі освіти наших країн значно ускладнює передачу реалій, що позначають відповідні поняття. Трактовка навіть таких базових понять як «наука», «освіта», «філологія» в нашому та англійському культурному середовищі відрізняється. Так, англійське слово *Science* автоматично асоціюється зі словом *наука*, однак слово *Science* в англійській мові має більш вузьке визначення та означає *природничі науки* на відміну від реалії *the humanities, the Arts* - *гуманітарні науки* і це потрібно враховувати при перекладі.

Такі інтернаціональні пари слів з різною семантичною структурою називають хибними друзями перекладача. До них відноситься і пара **rector** - **ректор**. Англійське слово це перш за все релігійний термін (*пастор*), а вже потім *голова у деяких школах, університетах та коледжах*. У більшості британських університетах посада голови в університетах позначається реаліями *Chancellor* (почесний ректор), *Vice-Chancellor* (фактичний глава університету).

Труднощі виникають і при перекладі ще однієї пари слів *dissertation* та *дисертація*. У британському варіанті англійської мови слово *dissertation* означає і наукову студентську працю для отримання ступеня бакалавра, а також шкільний твір, і іноді дисертацію. Для позначення магістерської або кандидатської чи докторської дисертації частіше використовується реалія *thesis* (*doctoral/doctorate thesis* – дисертація на отримання ступені доктора філософії, *master's thesis* – магістерська робота).

Невідповідність української та англійської системи освіти дуже добре демонструється на прикладі перекладу **назв наукових ступенів та звань**. У британській системі освіти докторська ступінь поділяється на нижчу та вищу, відповідно нижча це *Doctor of Philosophy (Ph.D)*, яку отримують після захисту дисертації спеціалістами в області філософії та інших наук. Вища ступінь включає *Doctor of Civil Law* (доктор цивільного права), *Doctor of Divinity* (доктор богослов'я), *Doctor of Medicine* (доктор медицини), *Doctor of Letters* (доктор літератури) тощо. У нашій країні захищають дисертації для отримання кандидата наук та доктора наук, а після захисту отримують звання доцента та професора.

Рекомендуємо при перекладі з англійського передавати такі реалії калькуванням з поясненням, якщо це можливо: *Doctor of Philosophy* – ступінь доктора філософії, приблизно відповідає ступені кандидата наук.

Особливо складно передавати українські наукові ступені. Ми вважаємо наступні варіанти функціональними: кандидат (філологічних) наук – *Candidate Degree (in Philology)*, з поясненням (по можливості) – *roughly equivalent to Ph.D. Candidate of Science* можна використовувати тільки для наукових ступенів в області природничих наук. Доктор філологічних наук – *Doctoral Degree (in Philology), the second advanced/highest Ukrainian academic degree*.

Передача реалій, які позначають українські звання/посади *доцента та професора*, також викликає багато спорів. Вони обумовлені расхожденнями в американської та британської системах освіти. Тому перекладач, беручи до

уваги цільову аудиторію, може обрати приблизні американські реалії – *associate professor (доцент)* і *full professor (професор)* із відповідними поясненнями. Аналогії з британськими званнями ще більше приблизні. Звання *Professor* у Великобританії часто означає завідуючого кафедрою. Інші посади, які відповідають американським реаліям *associate professor* та *assistant professor*, передаються британськими реаліями без використання слова *professor*. У цьому випадку перекладачу не обійтися без ретельного пошуку функціональних аналогів і пояснень.

Велику роль при перекладі відіграють глибокі знання культурного життя країни. Можу навести приклад з власної перекладацької практики. У кінці 90-х років мені довелося перекладати текст на англійську мову, де зустрілася шкільна реалія *щоденник*. У ті часи ще не було такої розвиненої системи електронних словників, текстів-помічників. З'ясувалося, що при передачі нашої реалії *щоденник*, иноземці, як правило, пояснюють цю реалію як *a diary type of notebook*. Словники пропонували різні варіанти: *student's record book* (В.Кабакчи), *pupil's school record book* (Д.Єрмолович), *report card*, *pupil's grade book*, *assignment notebook* (М.Мюллер). Розглянувши брошури-проспекти британських шкіл та спитавши носіїв британського варіанта англійської мови, ми з'ясували, що жоден з запропонованих варіантів не був зрозумілим. Однак, у британських школах, особливо у *public schools*, існує функціонально схожий референт *Academic Record Card*. Це невелика книжка-буклет блакитного кольору з 6 сторінок, яку студент має брати на всі заняття. У ній викладачі описують результати роботи учня за триместр. Цікаво, що остання сторінка називається *Lateness and Forgetfulness*. Тому при перекладі ми використали функціональний аналог *Academic Record Book*, який, за результатами опитування, був зрозумілим британському читачеві.

Перекладач має також враховувати факт наявності в англійській мові **реалій-локалізмів**. Так, серед освітніх реалій особливо виділяються реалії, пов'язані з Оксфордським та Кембриджським університетами, а також університетами Шотландії. Усі університети мають власні історично

обумовлені унікальні традиції та системи освіти, які відрізняються від нових університетів, що відображається у мові. Наведемо лише один приклад з багатьох. Вже знайома нам реалія *rector* може означати та перекладатися як 1. директор привілейованої приватної школи у Шотландії, 2. ректор (у деяких коледжах Оксфорда та у деяких шотландських університетах). Ступінь *Master of Arts* має свої особливості у нових університетах (*магістр мистецтв, який має другу наукову ступінь, для отримання якої потрібна дослідницька робота*), в Оксбріджі (*магістр мистецтв, який має другу наукову ступінь, що надається без екзамену при оплаті певної суми та після семирічного строку*) та у шотландських університетах (*магістр іскусств, який має першу наукову ступінь*).

Крім цього, одне й те саме поняття може визначатися різними реаліями, характерними для термінологічної системи освіти Великобританії та США, наприклад: лектор (вчене звання викладача ВНЗ) – *lecturer* (Великобританія), *instructor* (США); старший лектор – *senior lecturer* (Великобританія, третій викладач після професора (*professor*) та рідера (*reader*), *assistant professor* (США); першокурсник – *first year student* (Великобританія), *freshman* (США).

Перекладач також має звертати увагу на багатозначність британських та американських освітніх реалій та давати при перекладі певні пояснення у разі необхідності. Так, реалія *college* має чотири значення в британській англійській.

1. Коледж у Оксфордському та Кембриджському університетах, самоврядна одиниця на чолі з ректором; організує практичне заняття для студентів; включає житлові приміщення, їдальню, бібліотеку, залу для відпочинку, церкву; будівля коледжа створює один чи декілька замкнутих дворів у формі чотирикутника;

2. Коледж у складі Лондонського університету; самостійний вищий навчальний заклад;

3. Коледж, спеціальний вищий навчальний заклад (наприклад, військовий, педагогічний);

4. Коледж, школа (у назвах деяких привілейованих приватних шкіл.

У США слово *college* у контексті може означати будь-який вищий навчальний заклад та бути синонімом слова *university* (*college education* – вища освіта, *college graduates* – випускники ВНЗ).

Отже, при передачі реалій системи освіти завдання перекладача полягає у тому, щоб правильно зрозуміти та передати національно-культурні особливості таких мовних одиниць. Велику допомогу в цьому можуть надати авторитетні лінгвокраїнознавчі словники: Лінгвокраїнознавчий Словник Великобританії (укладач А.Рум), Лінгвокраїнознавчий словник. Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії (упорядник Г.Д.Томахін), Лінгвокраїнознавчий Словник США (упорядник Г.Д.Томахін).

Переклад брошури

Брошура – це невеликий інформаційно-рекламний текст, який коротко та доступно дає інформацію про продукт, компанію, установу тощо. Комунікативне завдання брошури – передача достовірної інформації, закликання до дії, вплив на емоції та пам'ять. Комунікативне завдання брошури визначає функціонально-стильову домінанту перекладу. Відповідно, лаконічність є домінуючою рисою, а спонукання є домінуючою функцією. Брошура призначена для масового споживача, тому вона рідко має спеціальні терміни, стилістично-марковану лексику та синтаксис. Зазвичай, брошури відносяться до інформаційного типу тексту з елементами інформаційно-емоційного типу (емоційно-оціночна лексика, слова позитивної оцінки, модні слова, неологізми, екзотізми, відомі афоризми, лексичні та синтаксичні повтори).

Перекладач має передати мовленнєві засоби, які оформляють такі типи тексту, їх риси та функції. Одиничні та множинні (при передачі інформаційно-емоційної складової) відповідності домінують при перекладі. Використовуються також контекстуальні відповідності внаслідок

різноманітних трансформацій при передачі слів, оціночних висловлювань з просторічним або книжковим забарвленням, метафор, порівнянь, стилістично забарвленої лексики. Сучасні брошури також можуть використовувати потенціал газетно-публіцистичного стилю, але такі тексти не у фокусі нашої уваги. Пріоритетом у тексті брошури користуються мовленнєві засоби об'єктивної інформації, які забезпечують письмову літературну норму з нейтральною лексикою та нейтральним порядком слів.

***Вправа 12.1.** Перекладіть письмово або з аркуша уривки з брошур, звертаючи особливу увагу на переклад кліше та реалій системи освіти:*

UNIVERSITY OF NEWCASTLE-UPON-TYNE **Structure of the University**

The University is arranged into seven faculties: Agriculture and Biological Sciences; **Arts**; Education; Engineering; Law; Environment, and Social Sciences; Medicine; and **Science**, each of which houses a number of **departments**.

Each faculty has a **dean** who is ultimately responsible for academic matters within the faculty and also administers the budget of the faculty. The dean is assisted by **sub-deans**, and each faculty usually has both an **undergraduate** and a **postgraduate** sub-deans who deal specifically with undergraduate and postgraduate matters respectively.

The number of departments within a faculty varies greatly. The majority of the students have a "home" department, i.e. the department where they have most of their classes or do most of their research. The home department will usually provide the student's **tutor** or **supervisor**.

Academic issues

Semester system

The academic year consists of three terms within a two-semester **academic year**.

Week 1 of Semester 1 is **Induction week**, given over to registration and induction activities. Weeks 2-13 are teaching and learning weeks; weeks 14 and 15 form the **assessment period**. In Semester 2 the first 12 weeks are teaching and learning weeks, with the remaining weeks given over to the assessment.

Holidays follow the traditional pattern of three terms plus three vacations. Postgraduate master's and doctoral programmes involve work during the summer vacation period.

The SEMESTER dates for academic year are:

Semester 1: Tuesday 18 September - Friday 23, January

Semester 2: Monday 28, January – Friday, 14, June

And the term dates (separated by vacations) are:

Michaelmas: September, 18 – December, 14

Epiphany: January, 14 -March, 22

Easter: April, 22 – June, 14

The First Year Conference starts on September, 16 and is an excellent way of meeting other students.

HERIOT-WATT UNIVERSITY

Edinburgh

Degree of Honours in Languages (Interpreting and Translating)

Students at this *applied* languages programme which is offered at **Honours** level study two languages (from French, German, Spanish, Russian) for four years. Russian can be studied *ab initio*. In years I and II, it's possible to follow an Elective class in a third language. Arabic, French, German, Spanish and Russian are available at various levels.

Topics for study are tested in the end-of-module and end-of-year examinations. **Continuous assessment** also features on the course. Such marks are included in the calculation of the end-of-year mark.

Course Structure

First year:

Language Studies I in both languages: throughout year.

History and Society: Terms 1 and 3

Text Analysis and Production: Term 2

Elective: throughout year

Second year:

Language Studies II in both languages: throughout year

Linguistics: Term 1

Societies and Institutions in Contemporary Europe: Term 2 and 3

Elective: throughout year

Third year

Abroad. A five-month period of study at a Department of Interpreting and Translation or other approved institution in each language area.

Fourth year

Language Studies IV in both languages.

Translation Studies.

Postwar European Political and Economic Integration: throughout year.

Language Studies (8 hours per week in total) will include: oral and written comprehension; oral and written translation; **essays, précis-writing and note-taking; liaison, consecutive and simultaneous interpreting.**

Background Classes (3 hours per week) will deal with: modern history; **current affairs**; modern literature; European and international organizations and institutions; **Linguistics and Translation Theory.**

Elective Subjects (normally 3 hours p.w.) include, subject to availability and timetable constraints: Accounting, Business Organization; Information Technology Fundamentals; Moral and Social Philosophy; Statistics. In Second Year, Commercial Law, Economics, Industrial Relations, Management, Marketing, and Production Management are available.

EDINBURGH UNIVERSITY SCHOOL OF LANGUAGES

MA (Hons) in Languages (Interpreting and Translating)

All students take, throughout the course, two of the languages offered at present: French, German, Russian (either from beginners level or post Higher/A-level) and Spanish. Both languages are

studied to the same level. Topics for study are tested in the end-of-module and end-of-year examinations. **Continuous assessment** also features on the course.

COURSE STRUCTURE

First year. Language Studies (in each language); modules in the modern history and society of the countries whose languages are being studied; Text Analysis and Production; **Elective** element.

Second year. Language Studies (in each language); Society and Institutions in Contemporary Europe; **Applied Linguistics**; Elective element.

Third year abroad. Students spend a five-month period of study in both languages areas following courses in Interpreting and Translating **departments** in universities or other approved institutions.

Fourth year. Language Studies (including Translating); Advanced Interpreting; Translation Studies; European Political and Economic Institutions.

COURSE PROFILE

Language Studies include: oral and written comprehension; oral and written translations; **essays**; **précis-writing** and **note-taking**; **liaison, consecutive and simultaneous interpreting**.

Complementary Studies deal with such fields as modern history; national, regional and local government and administration; political, economic, legal, social and cultural life and institutions; **current affairs**; modern literature; European and international organizations; **Linguistics**; **Translation Studies**.

The year abroad is an integral part of the degree course. The students also prepare two **dissertations**, one in each language studied. In choosing the subjects for their dissertations students will be encouraged to pursue their particular interests and undertake **fieldwork**.

Electives. The range of **elective subjects** includes (subject to availability): Accounting; Business Organisation; Information Technology Fundamentals; Economics; Industrial Relations; Marketing; Moral and Social Philosophy; Production Management; Statistics or other approved subject. Students may choose as an elective a third foreign language subject to the approval of the Head of the School.

Кліше та реалії (British) на тему «Освіта»

Arts – гуманітарні науки

Science – природничі науки

Dean – декан

Sub-dean – заступник декана

Undergraduate – студент

Postgraduate – аспірант (випускник, який має ступінь бакалавра, продовжує освіту та займається науковою роботою при університеті)

Tutor – куратор, науковий керівник

Supervisor – науковий керівник (у аспірантів)

Academic year – навчальний рік

Induction week – Вступний тиждень

Induction activities – робота з новачками

Assessment period – сесія

Assessment – контроль, оцінка знань

Michaelmas term – Михайлів триместр

Epiphany term – Хрещенський триместр

Easter term – Пасхальний триместр

The University is arranged into... faculties – університет складається з факультетів

First-Year-Conference – збори першокурсників

Department – кафедра

Honours degree – ступінь бакалавра з відзнакою, диплом з відзнакою (присуджується після складання випускних іспитів за ускладненою програмою в університеті)
Continuous assessment – поточний контроль/контроль поточної успішності
Elective element/ elective subject/elective class in smth – дисципліна на вибір/ вибіркова дисципліна
Applied Linguistics – прикладна лінгвістика
Essays – есе, твір
Précis-writing – реферат
Note-taking/ notation – перекладацький скоропис
Liaison, consecutive, simultaneous interpreting – двосторонній, послідовний, синхронний переклад
Current affairs – актуальні події
Linguistics – Загальне мовознавство, лінгвістика
Translation Studies – Перекладознавство/ Теорія та практика перекладу
Dissertation – бакалаврська наукова робота
Fieldwork – збір на місцях фактичного матеріалу, статистичних даних
Background Classes – фундаментальні дисципліни
MA, Master of Arts – Магістр мистецтв
Lecture theatre – лекційна аудиторія
Tutorials – практичні заняття
Lecture notes – конспект
Plagiarism – плагіат
To confer – радитись, перемовлятися
To be absent due to good reason/without good reason – пропускати з/без поважної причини

ТЕМА 13

ГАЗЕТНО-ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ СТИЛЬ. ПЕРЕКЛАД ГАЗЕТНО-ЖУРНАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ТЕКСТУ

Газетно-журнальний текст є жанровим різновидом газетно-публіцистичного стилю (ГПС). Детальне вивчення даного стилю та особливостей його перекладу очікує вас на старших курсах. Тому, на даному етапі ми зосередимося на **базових** характеристиках газетно-публіцистичного стилю. Перш за все, виділимо основні **жанри текстів** газетно-публіцистичного стилю: *інформаційні* (статті, примітки, інтерв'ю, репортажі) та *художньо-публіцистичні* (есе, фейлетон, памфлет, нариси).

Основними **функціями** газетно-публіцистичного стилю є: повідомлення інформації, вплив на масову свідомість, заклик до дії. При видимій об'єктивності викладу можливим є імпліцитний вплив на адресата з метою формування конкретної думки. В текстах газетно-публіцистичного стилю інформація призначена для більшості прошарків суспільства, при цьому вплив направлено не тільки на розум, але і на почуття адресата. Основні **рис** текстів газетно-публіцистичного стилю: логічність, об'єктивність, консервативність та динамічність, додаткові – емоційність та оцінність.

Функції та риси газетно-публіцистичного стилю визначають характерний для цього стилю набір **мовленнєвих засобів**: у мові публіцистики наявна, з одного боку, велика кількість штампів та кліше, нейтральної, книжної лексики. З іншого боку, присутнє прагнення до використання образних мовленнєвих засобів – емоційно забарвлених слів та словосполучень, неологізмів, модних слів, метафори, епітетів, гри слів тощо. В цьому плані для динамічності викладення на рівні синтаксичних засобів присутня тенденція к використанню коротких речень, контраст простих та складних речень для виділення необхідної інформації, її повторів, риторичних запитань, інверсії.

В текстах газетно-публіцистичного стилю широко використовуються фразеологізми. При цьому здебільше, для більшої експресивності вдаються до деформації ідіом, приказок – фразеологізми видозмінюються, оновлюються, переосмислюються, що створює труднощі для перекладача.

В публіцистичних жанрах також присутні алюзії – посилення на відомі твори світової літератури, міфологію, Біблію, афоризми, крилаті вислови, цитати великих людей тощо. Такі алюзії викликають певні асоціації у читача та формують його ставлення до поданих фактів.

Безумовно, не всі зазначені та інші характеристики газетно-публіцистичного стилю представлені рівномірно у всіх жанрах. Більш того, в публіцистичних текстах є поєднання рис публіцистичного тексту з рисами інших стилів мови (наукового, офіційно-ділового, художнього) та мовлення (нейтрального, розмовного та книжного). Однак, їм притаманні спільні риси, що дозволяє говорити про стиль публіцистики.

Розглянемо **газетно-журнальні інформаційні тексти**. До таких текстів насамперед відноситься стаття – проблемна, оглядова, аналітична. Основна **функція** газетної журналістики це інформація, призначена для широких мас населення. Домінуюча **мета** – повідомлення нових даних. Основні риси мови газет – це лаконічність в умовах інформаційної насиченості, ємність, незначний вплив індивідуального авторського стилю або відсутність впливу (часто автор не зазначається в інформаційних текстах, тому вони не мають рис індивідуального стилю).

Наведені загальні характеристики газетно-журнальних інформаційних текстів обумовлюють відбір **мовленнєвих засобів**, націлених на їх дохідливість. Тому для мовленнєвого оформлення таких текстів характерні:

- економія мовленнєвих засобів, використання слів у прямому (номінативному) значенні;
- частотне використання скорочень, аббревіатур та числових даних;

- використання мовленнєвих кліше та фразеологічних виразів, що мають характер мовленнєвих кліше (*on the occasion of, in reply to, to draw a conclusion*);

- наявність тематичної лексики та термінології;

- частотне використання власних назв;

- використання безособових зворотів у вступній частині повідомлення, використання простих синтаксичних конструкцій, контраст простих та складних речень, інверсія, яка допомагає виділити головне;

- письмова літературна норма мови з елементами усного мовлення;

- насиченість різноманітними реаліями суспільного, культурного та політичного життя.

В газетних журнальних інформаційних текстах також присутнє незначне використання багатозначності, ресурсів словотворення (авторські неологізми), емоційно-зabarвленої лексики, модних слів, метафор, метонімії, епітетів, порівнянь, риторичних питань та окликів, паралелізму, повторів, інверсії.

У теорії перекладу газетно-журнальні інформаційні тексти відносять до **інформаційного** типу тексту з елементами інформаційно-емоційного. Домінантним буде інформативний переклад. Його головна **функція** – повідомлення інформації. Художньо естетичний вплив на читача не є таким вираженим як у інших типах текстів газетно-публіцистичного стилю. Це обумовлює частотне використання одиничних та варіантних відповідників при перекладі нейтральної лексики, кліше, власних назв, фразеологізмів. При перекладі деформованих фразеологізмів, неологізмів, модних слів, інверсії, іронії, метафори та інших засобів слід вдаватися до різноманітних трансформацій.

Англійські та українські газетно-інформаційні матеріали суттєво різняться, що потрібно враховувати при перекладі. Українські газети характеризуються **індуктивним** способом викладення: спочатку факти, а потім висновки. У газетах західних країн дуже часто зустрічаються статті з

протилежною структурою викладення, **дедукцією**: спочатку дається висновок-анотація, яка часто виділяється жирним шрифтом, а потім наводяться факти, які підтверджують висновок. Така форма статей є незвичною для українських газет, але при перекладі не рекомендується нейтралізувати розбіжності такого роду.

Англomовний газетний матеріал завжди більш лаконічний, стислий, часто не називає факти, але має їх на увазі. Спостерігається також використання розмовної лексики, а іноді навіть сленга. Тому іноді англійській газетний текст є більш фамільярним та побутовим. При перекладі є тенденція дещо згладжувати стиль оригіналу. Наприклад: *According to the WHO statistics, heart diseases were the #1 killer. – Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, перше місце серед усіх причин смертності займали серцеві захворювання. The new Tory pay laws have shaken country's socio-political situation. – Прийняті консервативним урядом закони про заморожування заробітної плати вплинули на соціально-економічну ситуацію у країні.*

У деяких випадках англійська преса також менш термінологічна, менш спеціальна за рахунок використання загальноживаних слів у специфічних значеннях. Особливо потрібно звернути увагу на іменний характер української газетної мови, що виражається у високій частотності відіменних прикметників (*в області, у відношенні*) та дієслівно-іменних сполучень з ослабленим значенням дієслова (*надавати допомогу, ужити заходів*).

Слід також зазначити, що англійським газетним текстам притаманне використання прямого порядку слів. У вступних абзацах газетно-інформаційних матеріалів українською мовою порядок слів часто є зворотнім.

У західноєвропейських газетах частіше використовують аббревіатури. Зазвичай, вважається, що аббревіатури відомі усім читачам та є особливо актуальними в даний момент. Аббревіатури, які не мають прийнятих відповідників у мові перекладу, потребують розшифрування.

Таким чином, при перекладі газетно публіцистичних текстів майже завжди виникає необхідність прагматичної адаптації з метою зробити текст

перекладу більш доступним іншомовному читачеві. Ступінь цієї адаптації в газетних журнальних інформаційних текстах не дуже висока, але значна.

Домінантами перекладу газетно- журнального інформаційного тексту є засоби, які відображають його **комунікативне завдання** – розповісти нову інформацію та нав'язати цій інформації її певну оцінку. Перерахуємо ці засоби та ресурси їх передачі:

- числові дані, власні назви, назви фірм, установ, організацій передаються однозначними еквівалентами; одиниця перекладу – слово та словосполучення;

- кліше та фразеологізми – переклад варіантними відповідниками; одиниці перекладу – словосполучення та речення;

- приховані цитати – переклад за допомогою варіантних відповідників або трансформацій, з коментуванням;

- модні слова – переклад за допомогою лексичної компенсації;

- контраст коротких та довгих речень, контраст речень по складності, парцеляція – переклад за допомогою функціонально подібних структур, частіше за все з використанням трансформації (зі збереженням контрасту);

- іронія – передається по принципу збереження контрастов функціонально споріднених засобів, одиниця перекладу – слово, словосполучення, речення. Зустрічаються всі види відповідностей.

При перекладі текстів газетно-публіцистичного стилю особливу роль відіграють **заголовки** статей, що відрізняються різноманіттям лексичних, лексико-граматичних та стилістичних особливостей. Основна **функція** таких перших знаків тексту – звернути увагу читача, характерні **рис**и – доступність у сприйнятті, виразність та лаконічність. Ці характеристики обумовлюють структуру та вибір певних **мовленнєвих засобів**. Як правило, структура заголовку включає в себе сам заголовок та речення-анотацію, що складається з декількох рядків меншого шрифту. Речення-анотації, які знаходяться під заголовком, є контекстом для розуміння сенсу заголовку та тематики текста статті. Наприклад: CROSSING THE BARRIER (заголовок). IN THIS EUROPEAN YEAR

OF LANGUAGES KAY PEARSON LOOKS AT THE JOB PROSPECT FOR THOSE WANTING TO USE THEIR LANGUAGES (речення-анотація).

Складності розуміння та перекладу британських заголовків обумовлені їх характерними особливостями. Наведемо деякі з них:

- Опущення артиклю, дієслова *to be* як дієслова-зв'язки, у деяких випадках підмета або присудка, значна компресія: *Bible Belt Blown Apart By Tornadoes. Two Killed In Motorway Coach Crash*. Британські заголовки з опущенням підмету передаються зазвичай неозначено-особовим реченням, з опущення присудка – називними реченнями.

- Відсутність ввідного дієслова при цитуванні: *Brexit Price Too High: Cameron*. – Кемерон: Ціна Брекзіта надвисока.

- Дії, які сталися недавно, мають дієслово у теперішньому часі: *National Gallery Brings Back Young Mick Jagger*.

- Дії майбутнього передаються інфінітивом: *British Airways Pilots To Resume Work*.

- Використання номінативних препозитивних атрибутивних речень (N+N): *IMF Loan Accord Delay – Затримка угоди про кредит МВФ*.

- Використання дієприкметникових зворотів та герундія для підкреслення актуальності: *Bringing The Outside In*.

- Частотне використання фразеологізмів, часто у зміненому чи скороченому варіанті. Наприклад: у статті під заголовком *Beware of turks bearing phones* мова йде про турецькі компанії з великими боргами, операторах мобільного зв'язку, які заборгували великі сумми виробникам мобільних телефонів. В заголовке, згідно зі змістом статті і законам «мови заголовків», обігрується традиційний фразеологізм *Beware of Greeks bearing gifts* – *Бійся данайцев, що дари приносять*.

- Використання «заголовочної лексики» (*bid, clame, crack, cut, dash, move, pact, plea, rush, slash, urge*). Особливість такої лексики полягає не тільки у частоті їх використання, а також в їх універсальності. Наприклад, слово *bid*

позначає заклик, запрошення, намагання досягти певної мети: *National Gallery Launches Bid To Buy The Titian*. – Національна галерея намагається купити картини Тиціана. *Bid To Stop New Powers*. – Заклик не допустити розширення повноважень.

- Вживання неологізмів, діалектизмів, сленга, експресивно-емоційної лексики, реалій, скорочень, алюзій, прізвищ, географічних назв. Скорочення перекладаються повністю, а прізвиська замінюються прізвищами. Титули при перекладі опускаються.

- Комбінування книжного та розмовного варіантів літературної мови.

Це, звичайно, не повний список особливостей британських заголовків. Такий переклад вимагає не тільки знання «мови заголовків», але й творчих здібностей. Тому часто при перекладі використовується цілісне перетворення. Але є головне стійке правило: **спочатку потрібно перекласти статтю чи повідомлення, а потім, спираючись на зміст тексту, перекласти заголовок.**

Вправа 13.1. Зробіть перед перекладацький аналіз газетно-журнальних інформаційних текстів на тему «Професія – перекладач»; перекладіть письмово або з аркуша, звертаючи увагу на характерні особливості стилю та жанру. Ознайомтеся з рубрикою «Перекладачеві на замітку».

CROSSING THE BARRIER (PART I)

IN THIS EUROPEAN YEAR OF LANGUAGES **KAY PEARSON** LOOKS AT THE JOB PROSPECTS FOR THOSE WANTING TO USE THEIR LANGUAGES.

Translating and interpreting. Translators work with the written word, while interpreters work with the spoken word. Translators normally translate from a foreign language into their mother tongue and much of the work is on commercial, scientific and technical documents. As a result, the biggest demand is for German to English, followed by French to English.

Translators can work in-house («staff» translators), for a translation agency or freelance. Staff roles are limited to large commercial organization, the EU, the UK Civil Service and armed forces.

Mainstream European languages, especially German and French, are used in large companies. Demand for non-mainstream languages (Asian and East European languages) is greatest in the Civil Service and international organizations such as the UN and NATO.

GCHQ's «demand languages» are Russian, Arabic, Japanese, Chinese, Urdu, and Persian. MI5's demand languages are Farsi, Turkish, Mandarin and Russian. Outside government, agencies provide a similarly wide range of languages to companies.

Agency work is not limited to translation: project management, coordination of freelancers and increasingly a full publishing service also feature.

If you want to work in Europe, all parts of the EU employ translators, especially the Commission. Here, fluency in the target language, good written English and a thorough knowledge of two other official languages are required. With continued enlargement, Polish, Estonian and Czech may increase in demand (Kay Pearson, ISCO Career Scope 2001).

CROSSING THE BARRIER (PART II)

IN THIS EUROPEAN YEAR OF LANGUAGES KAY PEARSON LOOKS AT THE JOB PROSPECTS FOR THOSE WANTING TO USE THEIR LANGUAGES.

Translators work with the written word, while interpreters work with the spoken word. An interpreter converts speech from one language to another, either consecutively (liaison and court work) or simultaneously (at conferences). Most work is undertaken for government or supra-government organisations such as the EU, UN, and NATO. In the home Civil Service, there are a few openings in the Ministry of Defense (MoD) and the Foreign Office. Elsewhere, work is *ad hoc* in commerce, tourism, and local authority services. The only full-time career is a conference interpreter.

The EU is the largest employer of staff interpreters with most working in the Commission or the Parliament. Native English speakers are best placed when they can offer less widely known languages (Swedish, Dutch, modern Greek) or unusual combinations.

Interpreting is very intensive. In addition to languages skills (mother tongue plus a minimum of two others), interpreters need mental agility, an ability to perform and creativity in order to convey the spirit and style of the languages as well as the words.

Competition is intense. If your degree doesn't include interpreting techniques, a postgraduate qualification is advisable. Public service interpreting now requires a special diploma if you wish to work for the Home Office or the courts. There is significant travel.

TRANSLATING AND INTERPRETING: ANDY DAVES

EXPERIENCED PROFESSIONAL ANDY DAVES SAYS THERE IS A WORLD OF DIFFERENCE BETWEEN TRANSLATION AND INTERPRETING.

Andy has worked freelance in translation, interpreting and is currently office manager and translation coordinator for the London branch of a German company. She translates in German and Russian and coordinates a pool of freelancers covering more than 35 languages.

Andy studied Russian with German at the School of Slavonic and Eastern European Studies in London. Her first translation role flowed from other jobs as an editor for Radio Free Europe in Munich and as a teacher in business English. Andy was asked to translate audience feedback on radio programmes together with business documents at the companies where she taught.

Later, Andy got involved in public service interpreting via an agency that worked for London Transport Police. "Interpreting is good fun; there's an element of performance and in public service interpreting you're involved with human fate". Andy later completed an MA in translating and interpreting at Bath University, one of the few places recognized by the EU as providing a qualification for simultaneous interpreting.

Andy's advice is simple: "Look at your own personality as the skills required for translating and interpreting are different." Translators need to have good research skills, a large vocabulary and excellent time management – to chase payments and market themselves. They must also be independent and decisive about the best way to express a meaning and above all, reliable. Interpreters need great stamina, mental agility and an ability to perform in public, whether in court, or at a political gathering (ISCO Career Scope, summer 2010).

SAVING THE EU FROM GETTING LOST IN TRANSLATION

IT'S A HIGH-PRESSURE JOB THAT KEEPS THE EU FUNCTIONING, BUT YOU SELDOM SEE THE PEOPLE DOING IT – IF ONLY HEAR THEM.

Interpreters are the link that allows 27 countries to talk to one another, conveying the complexities of EU affairs into 23 official languages and preventing the EU enterprise descending into Tower-of-Babel-like confusion.

With scores of meetings every day across the EU's main institutions – the European Parliament, the European Commission and the Council of EU ministers – interpreters have to be on hand at all hours to ensure nothing is lost in translation.

The Commission's interpretation service alone has a full-time staff of 500, backed by up to 400 freelancers when the pressure gets overwhelming, with demands to translate Estonian into Danish or Greek, or Portuguese into Maltese and Slovene.

The pressure can be intense, with interpreters (depending on their languages) having to capture the subtleties of what the speaker might be saying about financial market regulation and translate that simultaneously into, say, Swedish.

All the while they have to ensure they have grasped the suggestion in the speaker's diction, understood the financial jargon, and conveyed it all immediately into Swedish without any risk of misunderstanding that could provoke a diplomatic incident or have an unintended impact on financial markets. The key to good interpretation is planning and hard work.

It's extremely important to try to read the documents before. That way an interpreter sees beforehand any possible problem that could appear in the meeting. That's always necessary. Interpreters don't translate every word, they home in on the most important elements of what the speaker is saying, distilling the particular speech into its critical elements and conveying them concisely to those listening in the headphones. Mistakes are seldom made, even if there are occasional quibbles over a misinterpreted word.

While high-pressure, the job comes with plenty of rewards, with interpreters in the very frontline as major decisions are being made. They are a verbal bridge between nationalities and cultures, and a critical link in the EU's democratic chain (S. Shastry, Reuters UK, 2010).

Перекладачеві на замітку I

1. Скорочення та абревіатури. У західноєвропейських газетах набагато більшою мірою, ніж у нашій пресі, використовуються буквені абревіатури та скорочення. Зазвичай передбачається, що скорочення відомі всім читачам чи особливо актуальні зараз. Форма скорочень притаманна багатьом термінам, власним іменам, реаліям, іншомовним вкрапленням і стійким поєднанням. При перекладі слід враховувати, що в українських текстах скорочені слова та абревіатури вживаються значно рідше і тому багато англійських скорочень потребують перекладу та повного розкриття. Розшифровка скорочень, як правило, не становить особливих труднощів для перекладача – більшість із них наведено у двомовних словниках, а також у словниках скорочень. Якщо абревіатура не відображена в словниках, перекладачеві доводиться виконати кропітку роботу з з'ясування змісту скороченої назви та її перекладу.

У цьому тексті абревіатури UN та NATO загальновідомі, а тому, з метою збереження щільності інформації їх можна не розшифровувати, на відміну від

абревіатур GCHQ та MI5. При розшифровці цих та інших абревіатур можна використовувати інтернет джерела: www.acronymfinder.com, www.thefreedictionary.com, www.multitran.com та інші.

2. Конструкція *as...as...* дуже поширена в англійській мові і вважається однією з «підступних» синтаксичних конструкцій. Вираз *as well as* перекладається як *також..., також... як, на додаток, крім того, не тільки, а й...* Найчастіше при перекладі українською мовою дотримання компонентів такої конструкції змінюється для того, щоб зберегти смислову структуру висловлювання, наприклад:

It is known that as well as those from South Wales, Scotland and Yorkshire, a number of representatives from Cumberland, Lankashire and Nottingham will also resist the suggested cuts. **Як відомо,** низка делегатів Камберленда, Ланкашира та Ноттінгема також виступатимуть проти передбачуваних скорочень, **як і** делегати Південного Уельсу, Шотландії та Йоркширу.

There was a couch as well as a bed in the room. У кімнаті **крім** ліжка, була **також** кушетка.

He gave me advice as well as money. **Крім** грошей, він дав мені **також** пораду.

He was a real scholar as well as a great composer. Цей великий композитор **також** був справжнім ученим.

3. Зверніть увагу на переклад слова **government**. Як зазначає П. Палажченко, у США його відносять до всіх гілок влади, до держави взагалі, у Великій Британії, як і у нас, до уряду, кабінету міністрів. У США відповідно до доктрини поділу влади (*separation of powers*) державна влада ділиться на законодавчу, виконавчу і судову. Далі управління має кілька рівнів — федеральний, штатний, муніципальний. Для американців це теж держава. Але сказати *Obama/Nixon government* не можна. Це лише частина того, що американці називають *the Government*. Тих, хто «приходить і йде» з кожним президентом, американець назве *the Administration*. П. Палажченко наводить кілька прикладів вживання та перекладу цих слів: *He went to work for the government, editing and writing pamphlets for the Interior Department.* — У цьому випадку *government* — це, звичайно, «державна служба». *Americans are suspicious of government authority.* — Американці з підозрою ставляться до влади.

Поряд із зазначеними варіантними відповідностями («уряд», «влада/влада») слово *government* може перекладатися і як «форма правління»: *democratic/constitutional government* — демократична/конституційна форма правління. Нерідко помилки при перекладі цього слова пов'язані з незнанням

таких варіантних відповідей як «управління» та «керівництво». Так, вираз *the government of a state* може перекладатися залежно від контексту як «управління державою», *the form of government* – форма управління, *system of government* – система управління, *organs of government* – органи державного управління.

4. У Великобританії **назви міністерств** можуть включати слова **Ministry, Department, Office**. Наприклад, *Home Office* – Міністерство внутрішніх справ, *Foreign Office* – Міністерство закордонних справ, *Ministry of Information* – Міністерство інформації, *Department for International Development* – Міністерство міжнародного розвитку Великобританії. Керівники цих органів, зазвичай, іменуються словом *Secretary*: *Home Secretary* – Міністр внутрішніх справ, *Foreign Secretary* – Міністр закордонних справ.

5. До питання перекладу слова **freelancer**. У сьогоdnішній пресі все частіше можна зустріти переклад «фрілансер». Однак, слід зазначити, що раніше цей статус іменувався як «вільнопрактикуючий» (перекладач, адвокат, лікар тощо). Авторитетні перекладацькі організації радять перекладати це слово як «нештатний перекладач», щоб уникнути засилля іноземних слів та зберегти екологію рідної мови.

Вправа 13.2. Переведіть тексти на тему «Переклад та технології», попередньо ознайомившись із рубрикою «Перекладачеві на замітку» II та III.

THE GIST OF TRANSLATION

MT: WHAT WAS IN THE BEGINNING?

Machine-language translation – a process that uses computer software to translate text from one language into another – has long been an elusive goal of computer experts. Like its human counterpart, the software has to take into account the grammatical structure of each language; it can't just give a substitution for every word unless it understands all of the words in a given sentence and how one influences the other.

Early attempts at decoding natural languages through mathematical techniques using closet-sized computers produced poor results. Then Peter Toma, a linguistics researcher who began his work in 1957 at the California Institute of Technology, introduced linguistic rules into the process. He founded Systran in 1968. Among its first clients was the U.S. Air Force, which asked the company to develop a Russian-into-English machine-translation system. Later work for NASA caught the attention of the European Commission, which asked Systran to develop systems to translate European languages.

For decades Systran's machine-translation technology was available only to the USA and European government agencies and other public institutions via mainframe computers. Today its software runs on many different hardware platforms – including the type of Linux and Unix servers used by multinational corporations (Jennifer L. Schenker, Time, 2011, an excerpt).

Перекладачеві на замітку II

1. Особливості перекладу вступних речень (відокремлених тире) та вступних конструкцій (відокремлених комою). В основному, вступні речення виконують функцію коментаря, пояснення, уточнення. Вони певною мірою порушують логічний хід розповіді, розривають його. При перекладі далеко не

завжди можна зберегти вступне речення на тому ж місці, на якому воно стоїть в англійській. Коли збереження вступного речення в перекладі порушує логічну послідовність думки, вдаються до граматичних трансформацій – перестановок, членування всього речення на два, опущень, причому можливі кілька варіантів перекладу, наприклад:

We were overjoyed – there was about a week to go – until we saw the premises. Our faces fell, our hearts sank...

а) *Ми втішалися: адже залишався якийсь тиждень, поки ми не побачили цього приміщення... (дослівний переклад).*

б) *Ми тріумфували - адже залишався якийсь тиждень, але коли ми побачили це приміщення, обличчя у нас витяглися і ми впали духом.*

в) *Залишився лише один тиждень, і ми були в захваті, доки не побачили цього приміщення. Обличчя у всіх витяглися, руки опустилися.*

Вступне речення або конструкцію також можна перекласти дієприслівниковим оборотом, поекспериментувавши з перерахованими вище трансформаціями.

2. Другорядне речення зі сполучником **unless**. Переклад цього сполучника в такому реченні допускає ряд можливостей: **якщо не, якщо не, хіба тільки, без + іменник, антонімічний переклад**. Кожен із варіантів може супроводжуватися перестановкою (сполучник + підрядне – на початок речення), заміною частин мови особової конструкції на невизначено-особову (наприклад: *без розуміння всіх слів у цьому реченні та їх взаємовпливу*).

3. Слово **decade** – хибний друг перекладача, етимологічний буквалізм. В англійській мові слово означає *десятиліття*, тоді як українське слово *декада* означає *десять днів*.

4. Вислів **Government agencies** дослівно можна перекласти як *державні агентства*. Однак, на відміну від Америки, де деякі урядові організації називаються словом *agency* (NASA), словосполучення *державні агентства* не властиве українській мові. Оскільки далі йде слово *institutions*, можна скоротити фразу та використати відповідності *установи, організації*.

IS IT GREEK FOR MT SYSTEM?

TRANSLATORS' EXPERTISE MUST BE SYSTEMATICALLY STUDIED AND INCORPORATED INTO EXISTENT TECNOLOGY SYSTEMS TO IMPROVE AND MAINTAIN THE MT TOOLS

The usual concern among human translators is that machines will take over their business. On the other hand, prophets of doom announce a general crisis sending human translators onto the dole. On the other hand, any reasonable person who has tried MT software knows that human translation will be around for quite some time.

The first proposals for machine translation using computers were put forward by Warren Weaver, a researcher at the Rockefeller Foundation, in March, 1949. A few years later after these proposals, research began in earnest at many universities in the United States.

A great blow came to machine translation research in 1968 when Systran machine translator technology was found. From its genesis at the post-World War II dawn of computing – when ambitious researchers believed it would take only a few years to crack the language problem – until the late 1980s, machine translation, or MT, consisted almost entirely of what are known as rule-based system. But given the ambiguity of language and the vast number of exceptions, the resulting system ranged from marginally useful to comically inept (Business Week, July 22, 2002).

Перекладачеві на замітку III

1. Особливості перекладу слова *given*. Особливості перекладу цього слова у функції іменника, прикметника і дієслова описані в словнику і не становлять труднощів. Звернемо вашу увагу на переклад слова *given*, що виступає в реченні в ролі прийменника і зазвичай відкриває речення. У таких випадках воно перекладається як *за наявності, з урахуванням, беручи до уваги*, наприклад:

Given their inexperience, they've done a good job.

Якщо зважати на відсутність у них досвіду, вони добре впоралися з роботою.

Given good will, the proposal could be carried into effect.

За наявності доброї волі пропозицію можна було б здійснити.

2. Особливості передачі **підрядного предикативного речення**. Складнопідрядні речення мають свою специфіку і тому деякі з них при перекладі становлять значні труднощі. Найбільш важкими для аналізу та перекладу є речення, в яких предикативний член (частина присудка) виражений підрядним реченням (підрядне предикативне), як у першому реченні тексту: *that machines will take over their business*. Підрядне предикативне речення стоїть після дієслів *to be, to seem, to appear* і вводить спільками *that, whether, as if*, *because* або сполучниковими словами *what, which, where, who, why, when, how*. Українською мовою такі речення перекладаються підрядними реченнями з відповідними сполучниками та сполучниковими словами. При перекладі часто використовується корелятивна частка *то* у відповідному відмінку, який ставиться перед сполучником:

What is new is that such tactics has become the general politics of the given countries now.

Новим є то, що така тактика стала звичайним політичним курсом даних країн.

Якщо підрядне предикативне вводиться союзом *whether*, то українською мовою таке підрядне передається безсоюзним підрядним реченням, що починається з дієслова і частки *чи*:

The question is whether the NATO members, especially America, are prepared to accept such state of affairs.   Питання полягає в тому, чи готові члени НАТО, і особливо Америка, прийняти існуючий стан речей.

3. **Зміна ієрархії головного та підрядного речень у перекладі.** Перестановки, тобто перебудова чи зміна структури речення, викликаються цілою низкою причин. Найчастіше перестановка викликається необхідністю виділення смислового центру висловлювання (реми), про що ми вже писали. Вона може обумовлюватися й іншими причинами логічного порядку. Так, зміна принципу ієрархії в перекладі відноситься до порядку розташування головного та підрядного речень в тексті оригіналу та перекладу:

He started back and failed against the railing, trembling as he looks up.   Глянувши вгору, він здригнувся, відсахнувся і, весь тремтячи, притулювся до огорожі.

В оригіналі головному реченню відведено перше місце, а підрядне речення на другому місці. Однак логічно підрядне речення виражає не тільки часову послідовність, а й причинні стосунки: *Він глянув нагору і здригнувся, і відсахнувся* – тобто те, що він побачив, змусило його здригнутися і відсахнутися.

THIS TRANSLATION TOOL IS HELPING GLOBAL BRANDS BREAK LANGUAGE BARRIERS

Founded in 1968, [Systran](#) stands as a leading provider of language translation software products, delivering real-time language solutions compatible for desktop, mobile, and web-based platforms. Credited as a pioneer in machine translation for over four decades, Systran remains committed to advancing multilingual communications around the world, removing language barriers between people and businesses.

Systran's software facilitates communication in 140 language pairs, and it is the most sought-after translation software provider amongst top-tier global companies and public agencies. Their translation software improves relevant searches, content management, customer support, B2B communications, and plays a pivotal role in scaling global e-commerce companies.

The tech company has developed a proprietary software product called Pure Neural Machine Translation (PNMT), which is an independently developed variation of a technology called Neural Machine Translation. Instead of translating one word at a time, the technology reads full sentences to determine the meaning and assure each translation is properly contextualized. Pure Neural Machine Translation has proven to be more effective than translation software and services used on Facebook or Google Translate.

Equipped with a trained and experienced team of engineers and linguists, Systran not only expects to compete, but looks to ultimately surpass power players like Google in the race to design a truly connected world without language divides.

SYSTRAN LAUNCHES NEURAL MACHINE TRANSLATION ENGINE IN 30 LANGUAGES

Paris, France based translation software provider Systran has launched its Neural Machine Translation engine. Its PNMT (Pure Neutral Machine Translation) gives organizations access to translation, close to human fluency and adapted for customers across industries.

The Systran solution can communicate in over 140 language combinations. It has made a client beta program and an online demo available for customers to try the engine. According to Systran, it almost seems as if the neural network really "understands" the sentence to translate.

The translation process of a Neural Machine Translation engine follows the same sequence of operations as a rule-based engine; however, the nature of the operations is completely different. Neural engine translation provides statistical and rule-based machine translation, produced by the artificial translation process of a Neural Machine Translation engine. Similar to the human brain, the machine learns through a process in which the machine receives a series of stimuli over several weeks. This development enables the engine to learn, generate the rules of a language from a given translated text, and produce a human-like translation.

Jean Senellart, CTO of Systran Group said: "We are living in a historic moment in the field of machine translation. We are proud to place this technology in the hands of our customers. We look forward to receiving their feedback in order to prioritize our future developments and accompany them in their growth in this new era."

SYSTRAN – Translation Revolutionized Through Neural Networks

Created in 1968 by Dr. Peter Toma, a Hungarian linguist, SYSTRAN has significantly contributed to the history of translation solutions, from mainframe platforms supplied to the US Air Force, the European Union, NASA... to the first Internet portals – Babelfish, Google, Yahoo!... which were all using SYSTRAN technology.

SYSTRAN, a leading global provider of language translation software, showcased Pure Neural Machine Technology (PNMT), during the Association for Machine Translation in the Americas 2018 (AMTA) Conference, held March 17 - 21 in Boston. PNMT is a translation engine capable of processing, internalizing, and verbalizing the rules of a language based on inputted translations and context.

"NMT can do what other machine translation methods have not done before - it achieves translation of entire sentences without losing meaning," says Denis A. Gachot, CEO of SYSTRAN Software Inc. This is a huge difference with the Rule-Based approach, which relies on a rules database (dictionary entries for instance), or the Statistical Machine Translation approach, which is based on a sentence fragments database. As in a human brain, the language knowledge is coded in the connections between the artificial neurons – and these connections are automatically learnt and adjusted during the training phase of the system (exactly like a human language learning phase). As a matter of fact – the PNMT engine acquires a lot of knowledge from various data sources, that none of the previous technologies was able to capture automatically, such as semantics, stylistics, gender, positive/negative words.

ТЕМА 14

ПЕРЕКЛАД НЕОЛОГІЗМІВ У ГАЗЕТНО-ЖУРНАЛЬНИХ ТЕКСТАХ

Як вже зазначалося, для англомовних газетно-журнальних текстів характерне використання неологізмів і колоквіальної лексики.

Неологізми – це нові слова, що з'явилися у мові, та нові значення, що з'явилися у вже існуючих слів.

Наприклад, слова *gabfest*, *photo ops* можна віднести до колоквіальних неологізмів. Їх використання підсилює емоційний вплив на читача: підвищує довіру читача до тексту, актуальність інформації, її оригінальність та образність слова. Такі лексеми викликають труднощі при перекладі, тому що зазвичай вони не є зафіксованими у словниках. Інтернет пошук значно полегшує вирішення такої задачі.

Традиційно існують наступні **способи перекладу** неологізмів

- Транскрипція, транслітерація (*servers – сервери*);
- Калькування (*rogue states – країни-ізгої*);
- Аналог (*to cop out – пасувати*);
- Описовий переклад (*steel lobby – група осіб, які намагаються в кулуарах давити на членів Конгресу в інтересах власників сталеливарних компаній*).

Також використовують лексичну компенсацію, тобто перенесення функціонального параметру модності на іншу лексему. Але, на жаль, часто словники та правила не допомагають. Наприклад, слово *gabfest* перекладається у словнику як *всесвітні зустрічі зі жвавими розмовами*. При цьому втрачається відтінок модності, новизни (слияние двох слів в одно) та розмовності (використання скороченої форми *fest* замість *festival* (порівняйте: *lab, doc*), колоквіалізму *gab – балаканина, балакучість*).

До неологізмів часто відносять «модні слова» (*catch phrases and buzz words*). Вони також відіграють важливу роль у виразності тексту, надаючи

йому сучасний відтінок й образність. Пропонуємо ознайомитися зі статтею П. Палажченко *vogue words* у його «Несистематичному словнику», де автор дає приклади перекладу найбільш актуальних слів.

Вправа 14.1 . Переведіть тексти на тему «Охорона навколишнього середовища». Ознайомтеся з рубрикою «Перекладачеві на замітку».

CONDITION CRITICAL

For more than 40 years, earth has been sending out distress signals. At first they were subtle, like the thin shells of bald-eagle eggs that cracked because they were laced with DDT. Then the signs were unmistakable, like the pall of smoke over the Amazon rain forest, where farmers and ranchers set fires to clear land. Finally, it was obvious that Earth's pain had become humanity's pain. The collapse of the North Atlantic cod fishery put 30,000 Canadians out of work and ruined the economies of 700 *communities*. Two years ago, deforestation worsened China's floods, which killed 3,600 people and left 14 million homeless. Population pressures and overcrowding raised the toll from last year's rains in Latin America, which killed more than 30,000 people and created armies of environmental refugees.

And how have we responded to four decades of ever louder distress signals? We've staged a procession of Earth Days, formed Green parties, passed environmental laws, forged a few international treaties and organized global gabfests and photo ops like the 2002 Earth Summit in Johannesburg. All the while, the decline of Earth's ecosystems has continued unabated.

What will it take for us to get serious about saving our environment? When will environmentalism move from being a philosophy promoted by a passionate minority to a way of life that governs mainstream behavior and policy? How can we understand that Earth is one big natural system and that torching tropical rain forests and destroying coral reefs will eventually threaten the well-being of towns and cities *virtually* everywhere?

One crucial step is a true accounting of the state of the planet, a thorough assessment of the health of all Earth's major ecosystems, from oceans to forests. Only a comprehensive global survey can show how damage to one system is affecting other systems and can determine whether Earth as a whole is losing its ability to nurture the full diversity of life and the economies of nations (Time, April 2012).

Перекладачеві на замітку 1

Слово **COMMUNITY** в англійській мові багатозначне, але воно настільки сьогодні популярне в англійській пресі, що словники не встигають фіксувати нові відтінки значень цього слова.

У НБАРС (під. ред. Ю.Д. Апресяна) пропонуються такі варіанти перекладу цього слова: 1) **громада**; 2) **група населення** (об'єднана за релігійною, расовою чи національною ознакою); *Greek and Turkish communities in Cyprus* – грецька та турецька громади на Кіпрі; 3) **суспільство**: *the welfare of the communities* – добробут суспільства, *community studies* – соціологічне

дослідження; 4) **населений пункт**; 5) **працівники, кадри**: *scientific community* – наукові кола; 6) **спільнота, об'єднання, спільність**.

П.Р. Палажченко зазначає, що це слово стає важким у тих випадках, коли вживається у соціологічному значенні, що відображає сучасне трактування поняття «**громада**». Так, *community development* в ООН прийнято перекладати як *розвиток громад*. Звичайно, українською слово *громада* має зовсім не ті конотації, пов'язані в основному з нашим минулим, з дореволюційною сільською громадою. У багатьох випадках прийнятний — і краще звучить — переклад *спільнота*. Там, де це слово вживається нетермінологічно, потрібно виходити з можливості переносу центру тяжіння з «соціології» на «географію». Приклад: *Many communities have turned to private security companies.* — *Багато населених пунктів вдаються до послуг приватних охоронних компаній*. Інший приклад: *Business Week* пише про наслідки ліквідації компаній: *devastated work lives and communities.* У перекладі такого тексту розмір «населеного пункту» не має значення, тому можна сказати просто *зламани життя та вимираючі міста*. Наводимо ще деякі частотні словосполучення зі словом *community*:

community work — громадська робота за місцем проживання (або безкоштовна робота в порядку покарання за невеликі правопорушення);

community leaders — представники місцевої громадськості;

community center — щось середнє між будинком культури, громадсько-політичним центром та клубом спілкування;

community college — коледж-технікум, середній спеціальний навчальний заклад (*дворічний*);

the business community — ділові кола;

the university community — університетська громадськість.

VIRTUAL(VIRTUALLY) – ще одне слово, яке вимагає від перекладача уваги та знань. Відповідність «віртуальний», яка нещодавно узвичаїлася, не завжди є правильною і доречною. У словниках вказуються еквіваленти *фактичний, дійсний, реальний (фактично, практично, реально, по суті, насправді, майже)*. Цими еквівалентами перекладач повинен оперувати в першу чергу, вибираючи єдино вірний залежно від контексту.

SOS: IS THE MISSION POSSIBLE?

Throughout much of the 20th century, environmental issues were clear and hot dangers. It was possible to see and smell the results: Factories and cars spewed dark clouds over cities like Los Angeles. Sewage poured into rivers. Eagles' eggs were cracking because pesticides in their prey.

Today, some of the most *challenging* environmental threats confronting the whole world are less obvious, taking their toll very gradually. The loss of rain forests and other wildlife habitat is a daily nibble.

The millions of dribbling nozzles at gas stations are polluting *virtually* all America's coastal marshes with one-and-a-half supertanker loads of petroleum every year. But there is no "slow drip" as potentially serious as global warming—the decades-long rise in the average temperature of the Earth.

In 2010, a group of more than 1,000 scientists from around the world (the Intergovernmental Panel on Climate Change) concluded that most of the warming since 1950 was probably caused by a buildup in the atmosphere of carbon dioxide and other gases that trap heat in the atmosphere. Some experts may call it all "environmental petty scheming" or "climate alarmism". But James E. Hansen, NASA's top climate expert, says that if actions are not taken to curb greenhouse gases within the next 10 years, Earth could undergo such big changes in temperatures, sea levels, and polar ice that it would "constitute practically a different planet" by the end of the 21st century.

Last November 10,000 diplomats, environmentalists, industry lobbyist, protesters, journalists and people from *the communities* that feel threatened by global warming gathered in Paris for the historic United Nations Climate Change conference to sign to the new agreement on Climate Change. This agreement is expected to resume the major polluters' efforts in reducing greenhouse gases emissions after the 1997 Kyoto Protocol expired with poor results.

The problem was that the Kyoto protocol was a beautifully written, fully legally binding international treaty. But it never met its objectives, because none of the countries that failed to meet their commitments under Kyoto have been sanctioned.

Перекладачеві на замітку 2

Слово **CHALLENGE** – доволі модне слово у сучасній англomовній пресі. Його часто перекладають як **виклик**: *to launch a challenge against somebody* – кинути комусь виклик, *to meet the challenge* – прийняти виклик. Це слово також вживається і в значенні **сумнів, постановка під питання**: *to bring something into challenge* - поставити щось під питання, кинути тінь сумніву на що-небудь. Не менш частотні перекладні відповідності **випробування, проба сил, щось, що вимагає сил, мужності і т.д.**: *my new project is not easy but it's a challenge* – мій новий проект є складним, але для мене це буде проба сил. Зверніть увагу і на словникові еквіваленти **складне завдання, проблема**, які також широко вживані: *challenges of the nuclear age* – завдання, які ставить перед нами ядерний вік, *to meet the challenge* – опинитися на висоті.

Павло Палажченко також наводить цікавий приклад перекладу цього слова:

The English Channel is only twenty miles across but it presents a challenge even to the strongest swimmers. — Ширина Ла-Маншу — всього двадцять миль, але переплисти його — завдання, яке потребує максимуму зусиль (величезної напруги сил) навіть для сильного плавця.

Крім того, автор «Несистематичного словника» звертає увагу перекладачів і на ще один варіант перекладу цього слова — *стимул* і навіть *поздрозник*.

ENVIRONMENTAL APOCALYPSE NOW

In 1626, Francis Bacon released a Utopian novel entitled *The New Atlantis*, where he advanced the idea that the scientific *community* «conquer nature» in order to improve the human condition. Bacon would undoubtedly be surprised at how literally we have put into action those two words over the years.

In these techno-obsessed days, whenever we speak of «evolution» it seems to be more about the latest computer systems and space travelling, as opposed to the Darwinian notion of biological evolution. And this way of thinking seems to go far at explaining the incredible paradox of our days: the life as we know it has never been more threatened than it is right now.

The scientists from IPCC are in unanimous agreement that within the blink of a geological eye, 100 years at most, much of the planet's landmasses will be *virtually* submerged under the sea. But yet few people – not to mention *governments*, as the Bush *administration* proved when it retreated from the Kyoto Protocol – are prepared to sacrifice their consumer lifestyles or economic standing to save the planet.

Consider the following environmental catastrophes that have occurred in just recently: California suffered a real disaster as 58,000 gallons of oil spilled into the Pacific Ocean; this oil spill, however, paled in comparison to the one that occurred in the Black Sea this month when five ships sank in a severe storm. About a dozen of sailors were lost and 2,000 tons of fuel oil spilled into the sea.

Have any of these terrible events prompted a single politician to demand restrictions on cars, for example, or the transnational corporations that mass produce them? The greatest fear is that future generations – our children and grandchildren – will be forced to wear the chains of our present freedoms simply because not one of us was strong enough to utter the simple word: "Enough".

Перекладачеві на замітку 3.

Зверніть увагу на **заголовок** тексту. Він містить подвійну алюзію (посилання): по-перше, на біблійність *Apocalypse* і по-друге, на відомий фільм сучасності *Apocalypse Now*.

Апокаліпсис (або Одкровення Іоанна Богослова) – це назва останньої книги Нового Завіту. У цій книзі описуються події, які відбудуться перед другим пришествям Христа на землю і супроводжуватимуться численними катаклізмами та чудесами (вогнь з неба, воскресіння мертвих, явище ангелів тощо). Тому слово *апокаліпсис* сьогодні часто вживають як синонім кінця світу чи катастрофи планетарного масштабу.

Фільм «Апокаліпсис сьогодні» режисера Ф.Копполи показує часи страшної війни у В'єтнамі.

Вправа 14.2 . Перекладіть з аркушу, звертаючи увагу на активну лексику.

PARIS AGREEMENT ON CLIMATE CHANGE: HOW DOES IT WORK?

One of the biggest headlines to come out was the announcement that both China and the US had ratified the Paris Agreement on Climate Change. The announcement was significant, because the US and China are the world's two biggest polluters. China is responsible for 20.09% of global emissions, while the US is responsible for 17.89%.

Climate change is one of the biggest challenges facing the world today. It is responsible for the increase in extreme weather events, as well as an unbroken series of hottest years on record. Indeed, the World Economic Forum's Global Risks Report 2016 named it as one of biggest risks we face.

179 countries and the EU spent two weeks in Paris last December **negotiating the agreement*** to keep global temperature increase below 2C. The reduction in temperature can only be achieved through a significant reduction in the emission of greenhouse gases. Known as **COP21**, (The 21st Conference of the Parties to the UN Framework Convention on Climate Change)**, it was one of the largest gatherings of world leaders.

Everyone who attended COP21 made claims on cutting emissions. The US, for example, claimed to cut U.S. climate pollution by 26-28% from 2005 levels. China's target is to lower **the carbon intensity of GDP***** by 60% below 2005 levels by 2030. The EU plans to cut emissions by 40% by 2030 on 1990 levels. For the agreement to come into effect, at least 55 countries have to join it, and those countries have to represent 55% of global emissions.

* *negotiate agreement* – обговорювати умови договору, підписувати договір

** *Conference of the Parties to the UN Framework Convention on Climate Change* – Конференція сторін Рамкової конвенції ООН щодо зміни клімату

UK RATIFIES PARIS CLIMATE AGREEMENT

The UK has signed the world's first comprehensive climate change treaty to limit global temperature rises. Foreign Secretary Boris Johnson ratified the Paris Agreement, which means the UK is now bound to try to keep temperature increases "well below" 2C.

More than 100 countries have already signed the deal, which came into force earlier this month. The move has been welcomed by environmental campaigners, who are concerned that Donald Trump's election could threaten global action on climate change.

Climate Change Minister Nick Hurd, who is in Morocco for the latest round of UN climate negotiations, said: "The UK is ratifying the historic Paris Agreement so that we can help to accelerate global action on climate change and deliver on our commitments to create a safer, more prosperous future for us all."

He said that the UK would be looking to expand the clean energy sector. Speaking at a briefing in Marrakech, Mr Hurd refused to speculate on the policies of a Trump administration. But he said the UK's ratification sent a powerful message to the world that it was time to get on with the job of fighting climate change. Countries will have to significantly transform their electricity, heating, transport and agriculture sectors in order to hit the temperature limits set in the agreement.

Ukraine signed the Paris Agreement on April, 22, 2016. The statement of the Ukrainian delegation at the Signature Ceremony for the Paris Agreement emphasized that "despite all challenges we are facing, Ukraine remains firmly committed to its international obligations. We are proud that today Ukraine has joined other members of the international community in signing the Paris Agreement and committed itself to driving the change towards a better and safer future. We do believe that the Paris agreement will be an effective mechanism against the rise in global temperatures, preventing catastrophic consequences in the future". Ukraine accounts for 1.04% of global emissions and pledges a 40% cut against 1990 level.

Air Quality Impacts

Changes in the climate affect the air we breathe both indoors and outdoors. Warmer temperatures and shifting weather patterns can worsen air quality, which can lead to asthma attacks and other respiratory and cardiovascular health effects. Wildfires, which are expected to continue to increase in number and severity as the climate changes, create smoke and other unhealthy air pollutants. Rising carbon dioxide levels and warmer temperatures also affect airborne allergens.

Despite significant improvements in U.S. air quality since the 1970s, as of 2014 about 57 million Americans lived in counties that did not meet national air quality standards. Climate change may make it even harder for states to meet these standards in the future, exposing more people to unhealthy air.

Climate change and allergies

Allergic illnesses, including hay fever, affect about one-third of the U.S. population, and more than 34 million Americans have been diagnosed with asthma. Climate change may affect allergies and respiratory health. The spring pollen season is already occurring earlier in the United States for certain types of plants, and the length of the season has increased for some plants with highly allergenic pollen such as ragweed. In addition to lengthening the ragweed pollen season, rising carbon dioxide concentrations and temperatures may also lead to earlier flowering, more flowers, and increased pollen levels in ragweed.

ТЕМА 15

ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З АРКУШУ

Вправа 15. Перекладіть з аркушу наступні тексти:

Irritable Bowel Syndrome

The past decade has seen numerous reports of both allergies and intolerances to wheat, which has been accused of being the centre of the Irritable Bowel Syndrome (IBS) epidemic. According to the IBS network, 10% - 20% of people living in western countries have IBS – that is 14 million people in the UK. It is one of the most common causes of time off work, with the average sufferer missing up to 22 days a year.

This may help explain why there has also been an explosion in the growth of gluten-free foods over the past decade. Some patients who have been diagnosed with IBS report a lessening of symptoms when they follow a gluten-free diet. And although good quality studies are limited, the Center of Gastroenterology concludes that a gluten-free diet holds some promise for IBS patients. On the other hand, some nutritionists rebuff such reports, claiming media hype is driving people to self-diagnose intolerances wrongly. It is no wonder that most people are confused about one staple food. For instance, people suffering with IBS are okay with slow-fermented sourdough bread, while modern mass-produced bread is challenging for them to digest. (BBC Countryfile, September 2015).

Gluten Sensitivity

The medical profession has a history of dismissing diseases as all in people's heads—post-traumatic stress disorder, ulcerative colitis, migraines, ulcers, asthma, Parkinson's disease, and multiple sclerosis. Despite resistance from the prevailing medical community at the time, these health problems have subsequently been confirmed to be credible physiologically-based disorders rather than psychologically-based confabulations.

On the flip side, the internet is rife with unsubstantiated claims about gluten free diets, which have spilled over into the popular press to make gluten the diet *villain du jour*, with claims like “17 million Americans are gluten sensitive.” However, it must be remembered that the gluten-free food industry is a big business. When literally billions are at stake, it's hard to trust anybody. As always, it's best to stick to the science.

Gluten itself may not be causing gut symptoms at all. Most people with wheat sensitivity have a variety of other food sensitivities. Two thirds are sensitive to cow's milk protein, and many are sensitive to eggs. If we put people on a diet low in common triggers of irritable bowel symptoms, and then challenge them with gluten, there's no effect (February 18th, 2016, the Nutrition facts).

Fodmaps

If you're suffering from gut pain, don't assume you're gluten intolerant: researchers believe other common foods such as garlic and onions could be to blame

Researchers at King's College London, working with leaders in the field at Melbourne's Monash University, believe that types of carbohydrates known as Fodmaps are the likely cause of

chronic gut pain and other symptoms often attributed to gluten intolerance. Although Fodmaps are found in many foods – cow’s milk, soft cheese, yoghurt, and fruit and vegetables including apples and garlic just to name a few – they are also present in some foods that contain gluten. So while wheat-based bread, pasta and cereals, for example, might trigger gut symptoms, Fodmaps – not gluten – are the likely culprits, researchers believe.

Researchers in Britain and Australia now claim a 70 per cent success rate using a low-Fodmap diet to treat the symptoms of Irritable Bowel Syndrome (IBS) and similar gut conditions that have no apparent cause. Although it is a relatively new concept in the UK, the chances are you will soon be hearing more about it. The National Institute for Health Care and Excellence (NICE) is considering making the low-Fodmap diet a recognised treatment in the UK for the first time (02 Feb 2015 the Telegraph).

Brain Fitness

Recent medical studies bring attention to the positive effects learning a foreign language has on the health of the human brain. Studies by York University of Alzheimer's patients demonstrated that those who were bilingual had a significant delay in the onset of the disease compared to their monolingual counterparts. Other studies concerning the health of monolingual and bilingual patients' brains showed that the effects of dementia were less advanced in bilingual patients even though their brains showed more brain damage as a result of the disease.

A foreign language is a whole new system with distinct rules, etymology, and meaning, which are just a few of the complexities of a language. Learning a new one puts the brain to task by recognizing this new language structure. As the brain works out meaning and makes full use of this new arsenal to express ideas, it sharpens skills on reading, negotiating, and problem-solving.

Music as a pain-reliever

There's no doubt that listening to your favourite music can instantly put you in a good mood. But scientists are now discovering that music can do more for you than just lift your spirits. Research is showing it has a variety of health benefits.

Fresh research from Austria has found that listening to music can help patients with chronic back pain. Music works on the autonomic nervous system - the part of the nervous system responsible for controlling our blood pressure, heartbeat and brain function - and also the limbic system - the part of the brain that controls feelings and emotions. According to one piece of research, both these systems react sensitively to music.

When slow rhythms are played, our blood pressure and heartbeat slow down which helps us breathe more slowly, thus reducing muscle tension in our neck, shoulders, stomach and back. And experts say that apart from physical tension, music also reduces psychological tension in our mind.

Sleep and overweight

We all know that eating right and exercising are important to maintaining a healthy body weight. But years of research have also revealed a strong connection between inadequate sleep and being overweight—giving people yet another reason to make good quality sleep a priority.

Sleep and weight have been linked by scientists for a long time now. On average, the less people sleep, the more they weigh, and the more likely they are to put on excess pounds over time. For example, middle age adults who sleep fewer than seven hours per night have higher weights per height, and are more likely to be obese than those who sleep seven or more hours. One study

of almost 70,000 women who were followed for 16 years found that those who slept five hours a night were 32 percent more likely to gain a lot of weight (33 pounds or more) than women who slept at least seven hours a night. Women who slept six hours per night were 12 percent more likely to gain at least 33 pounds over the course of the study.

Beat the Winter Blues

At this time of the year, when days are at their shortest, many of us are left feeling a little less sunny in our outlook. In fact, it's estimated that two million people in the UK suffer from Seasonal Affective Disorder (SAD), with even more experiencing a lesser form of winter blues. But the good news is that the solution may lie in the countryside around you.

Going for a daily one-hour walk could be as helpful as light treatment, according to the Seasonal Affective Disorder Society. Head out in the middle of the day, when the sun is at its strongest, especially on those wonderful, crisp, bright winter days. Make sure you wrap up well, too, as staying warm has been shown to reduce the risk of SAD by half.

Nature's Medicine Cabinet

Chilli: Winter is the perfect time to add a little spice to your life. If you have a winter cold, then eating a meal rich with fresh chillies could be the answer, as they contain compounds that help clear sinus congestion, and may also relieve the aches and pains that accompany flu. And if you're planning to lose weight in the new year, some studies suggest that capsaicin – the component that gives a chilli its spicy kick – may also help reduce hunger craving and raise body temperature (which burns more calories).

Fungi: Take a walk in the woodland and you'll see mushrooms emerging. Not all are edible, but fungi have long been revered for their health-giving properties. In many cultures, they are associated with longevity, and science is finding more weight to this theory – button and crimini varieties are packed with antioxidants, which help to protect the body against the ageing effect of free-radical damage. And some may be good for heart health: chitin in fungi has been shown to help lower cholesterol in studies, while 8 vitamins play a role in making red blood cells. Other mushrooms, including the Penny Bun, found in UK woodlands, contain compounds that may aid the immune system.

Dill: It had fallen out of fashion but dill is making a comeback in restaurants, which is good news for both our palates and our digestive systems. This herb is a traditional aid for digestion, and is thought to have a muscle-relaxing effect that may help to ease stomach cramps. It has a powerful diuretic action, which, coupled with its natural antibacterial compounds, means it may also help to relieve bladder infections and cystitis. Use the aniseed-flavoured fresh leaves in salads or with fish, or add the dried seeds to soups and stews – both share the same healing compounds.

The Downhill Effect

It's common knowledge that walking is good for your health. Walking on flat ground, walking in water, walking/marching in place, walking up and down the stairs. If you can do it, it's all good. But not all forms of walking are created equal or offer the same benefits.

It's well known that walking up the hills burns calories and gets your heart pumping, but did you know that going back down is good for you, too? An Austrian study of hikers in the Alps found that moving uphill cleared fat from the blood, while the return journey helped stabilise blood sugars, so reducing cravings and worked less-used muscles around the hips. Get the most from your hillwalking by wearing appropriate hiking boots.

Barley Benefits

It could be time to start adding barley to your daily menu – a recent study found that eating this grain could reduce levels of bad cholesterol, and so help protect heart health. Researchers at St. Michael's Hospital in Toronto, Canada, discovered that barley reduced levels of not one, but two types of bad cholesterol by 7%. Barley is higher in fibre than oats, which are renowned for their heart-healthy properties, and it has twice the protein and less than half the calories. Add to soups and stews, use as a base for salads with squash and feta, or instead of rice for a delicious risotto.

Stretch out

Perfecting your Downward Dog could be as beneficial to your heart as regular exercises. Researcher looking at a series of studies found that people who practiced yoga had a lower risk of heart attacks or suffering a stroke than those who did no exercises, and a similar risk as those who did regular moderate exercises, such as brisk walking. The study, in the European Journal of Preventive Cardiology, concluded this could be because yoga and exercises may have similar effects on the body – with both potentially performing a stress-relieving role and increasing circulation. Yoga's gentle movements provide an option even for those who find exercise tricky – so it's a simple way of safeguarding heart health.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалова К. В., Коваленко О. В. Інтерференція, буквализм і буквальный переклад: визначення та розмежування. Abstracts of the II International Scientific and Practical Conference «Creation of new ideas of learning in modern conditions», September 25-27, 2023, Bordeaux, France. Pp. 193-195. <https://eu-conf.com/events/creation-of-new-ideas-of-learning-in-modern-conditions/>
2. Бучумаш А., Дерік І. Проблема неперекладності, шляхи її подолання у перекладі. Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д.Ушинського, 2022. №35. С.18 – 29.
3. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов: Практикум. Вінниця: Нова Книга, 2011. 328с.
4. Єрмоєнко С.В. Декомпресія тексту у процесі перекладу. Записки з романо-германської філології, 2016. Вип.1 (36). Одеса: КП ОМД. С. 33 – 38.
5. Записки Перекладацької Майстерні. -Львів. -Т.І, II, III, 2001-2002.
6. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. –Львів: Вид-во Львів, ун-ту, 1989. –215с.
7. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову: у 2-х частинах. – Вид. II. –Київ - Кременчук, 1999.
8. Карабан В.І., Мейс Дж. Translation from Ukrainian into English. Переклад з української мови на англійську. Вінниця: Нова Книга, 2003. 608 с. Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/+sk666868.pdf>.
9. Коваленко О.В., Чернова Ю.А. Типологія лексичних буквализмів. Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VI International Scientific and Theoretical Conference, October 13, 2023. Vilnius, Republic of Lithuania. Pp. 46-49. <https://doi.org/10.36074/scientia-13.10.2023>
10. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: Навчальний посібник. К.: Юніверс, 2002. 280 с. Режим доступу: https://archive.org/details/pereklad/Koptilov_Viktor_Teoriya_i_praktyka_perekladu2002
11. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. –Вінниця: Нова Книга, 2003. – 448 с.
12. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 464 с. Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=JHLQCgAAQBAJ&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
13. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). 5-е вид., випр. і доп. Вінниця: Нова Книга, 2017. 448 с.
14. Левіцький А.Е. Порівняльна граматики англійської та української мов. Київ: Київський університет, 2008. 264 с.
15. Максимов С.Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів. К.: Ленвіт, 2010. 175 с.
16. Матузкова О.П. Перекладацька хвороба буквализму та як з нею боротися. *Записки з романо-германської філології*. Вип.18. Одеса: Фенікс, 2007. С. 80 –91.
17. Матузкова Е.П. Основные параметры предпереводческого анализа текста. *"Нова Філологія"*. Збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. №34. С. 294 – 299.
18. Матузкова О.П. Стратегії та аналіз в усному та письмовому перекладі: Метод.посібник / Матузкова О.П., Гринько О.С., Горбатюк Н.О. – Одеса: Букаєв В.В., 2020. – 67 с. (електронне видання). Режим доступу: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/28579/1/horbatiuk_strategii.pdf
19. Матузкова О.П. Перекладаємо з української мови англійською професійно: Навчально-методичний посібник із курсу «Практика перекладу»/ Матузкова О.П., Гринько О.С., Негру А.П. Одеса: Букаєв В.В., 2021. 160 с. Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/30352>.

20. Матузкова О.П. Переклад як професія: професійні компетентності, цінності, виклики: Метод. вказівки для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / Матузкова О.П., Безпалова К.В., Семенова О.Ю. Одеса: Букаєв В.В., 2021. 31 с.
21. Матузкова О.П., Гринько О.С. Локалізація як актуальний напрямок навчання перекладачів у вищій школі. Conference Proceedings. XXV International Science Conference “Promising Ways of improving science and scientific solutions”. June 26-28, 2023/ Warsaw, Poland. С. 162 – 165.
22. Матузкова О.П., Коваленко О.В. Інтерференція у перекладі. Conference Proceedings. The IV International science conference “Science, people and the latest technologies” October 09 – 11, 2023. Sofia, Bulgaria. С.159 –161.
23. Партико З.В. Норми редагування перекладів. Вісник книжкової палати, 2013. №7. С. 9 – 13.
24. Раєвська І.В., Коваленко О.В. Типологія етимологічних буквалізмів. Наукові тренди постіндустріального суспільства: матеріали III Міжнародної наукової конференції, м. Харків, 13 жовтня, 2023 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛЮГОС Груп, 2023. С. 90 – 92. <https://doi.org/10.36074/mcnd-13.10.2023>
25. Рильський М. Мистецтво перекладу: Статті, виступи, нотатки. К.: Радянський письменник, 1975. 344 с.
26. Рибіна Н.В. Білінгвізм та інтерференція як тенденції мовного розвитку сучасного суспільства: проблеми та способи їх вирішення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2015. Т.1. №59. С.176 –178.
27. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі. Х.: ХНУ імені В.Каразіна, 2012. 376 с. Режим доступу: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/8879/2/monograph-2012.pdf>
28. Ролік А.В., Лепухова Н.І., Блажко М.І. Буквалізми та інші перекладацькі помилки. *Література та культура Полісся*. №104. Серія «Філологічні науки». №19. С. 164.
29. Селіванова О.О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія*, 2012. №50. С. 201 – 208.
30. Скиба С.М., Чичкан О.с. Запобігання буквалізму при відтворенні комунікативного завдання заголовка інформаційного повідомлення у трансляті. *Вісник СумДУ*. № 11(95). 2006. Том 1. С.192 – 198.
31. Стріха М.В. Український художній переклад: Між літературою і націєтворенням. К.: Факт – Наш час, 2006. 344с.
32. Чередниченко О. І., Коваль Я. Г. Теорія і практика перекладу (французька мова). –К.: Либідь, 1995.
33. Чередниченко О.І. Про мову і переклад / О.І.Чередниченко. – К.: Либідь, 2007. – 248 с.
34. Шаблій О.А. Міжмовна інтерференція як психолінгвістична універсалія. *Мовні та концептуальні картини світу: Зб.наук.праць*. Київ: Від. дім Дмитра Бураго, 2004. Вип.11. Кн.1. С. 371 – 375.
35. Швейцер А.Д. Буквальний переклад и интерференция. Перевод и коммуникация. М. ИЯЗРАН, 1996. С. 22 – 35.
36. Эко У. Сказать почти то же самое. Опыты в переводе /Пер. с итал. А.Н.Ковалю. – СПб: Симпозиум, 2006. – 574 с.
37. Яровенко Л.С., Кирилова М.Д. До проблеми перекладацької інтерференції. *Нова філологія*. Запоріжжя:ЗНУ, 2010. Вип 41. С. 208 – 2013.
38. Bell R.T. Translation and translating. – Longman, 1997.
39. Duff A. Translation. – Oxford University Press, 1996. –160 p.
40. Genzler E. Contemporary Translation Theories. –London and New York: Routledge, 1993. - 220p.
41. Hatim B., Mason I. Discourse and the translator. – Longman, 1997. –258 p.
42. Johes R. Interpreting Explained. –Manchester: St. Jerome Publishing, 2002. –142 p.
43. Newmark P. A Textbook of Translation. – Longman, 2006. – 290 p.
44. Nida E. Principles of Correspondence // The Translation Studies Reader. – London and New York: Routledge, 2005. – P. 126 – 140.

45. Reiss K. Type, kind and individuality of text: decision making in translation// The Translation Studies Reader. – London and New York: Routledge, 2005. – P. 160 – 171.
46. Korunets I. V. Theory and Practice of Translation: Підручник. - Вінниця: Нова книга, 2000. – 448p.
47. Загнітко А., Данилюк І. Великий сучасний англо-український українсько-англійський словник – Донецьк: БАО, 2012. – 1008с.
48. Longman Dictionary of English Language and Culture. – Longman, 1998. – 1568p.
49. Longman Language Activator – Longman Group UK Limited, 1996. – 1587p.
50. The Oxford English Reference Dictionary. Edited by Judy Pearsall and Bill Trumble- Oxford, New York: OUP, 1995 – 1764p.

Навчальне видання

ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія спеціалізації
035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська, освітньої програми "Переклад з
англійської мови та другої іноземної українською"

Укладачі

Матузкова Олена Прокопівна

Гринько Ольга Сергіївна

Чернова Юлія Андріївна

В авторській редакції

Підп. до друку 15.02.2023. Формат 60x84/8

Ум.-друк. арк. 7.4. Наклад 20 пр.

Зам. № 1546.

Видавець Букаєв Вадим Вікторович

вул. Пантелеймонівська, 34, м. Одеса, 65012.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02.03.2007 р.

Тел. 0949464393, 0487431393 e-mail: 7431393@gmail.com